

Jana Macáková HADÍ OKO

NA SLOVÍČKO S JANOU MACÁKOVOU

Jana Macáková je členkou výtvarné sekce Východočeského střediska Obce spisovatelů v Pardubicích. Rozhovor vznikl jako doprovod k její kresbě na úvod tohoto čísla Kruhu, nazvanou Hadí oko.

Řekněte něco o sobě.

Bohužel se nemohu jako mnozí členové výtvarné sekce rozepsat o tom, jak mi bylo výtvarno dáno do vínku a pěstováno, aby vzkvétalo, ani nemohu zmínit absolvování školy s uměleckým zaměřením. Ba co víc, kreslení na základní škole nepatřilo k mým oblíbeným předmětům. Víc mě bavilo dívat se na svět přes objektiv fotoaparátu. Učarovaly mi knihy velkoformátových fotografií a rodinná alba. Láska k hudbě mě později přivedla do Lidové opery Pardubice. Účinkování po boku umělců z Národního divadla, kteří hostovali při našich představeních, patří mezi nezapomenutelné zážitky 50. let minulého století.

Krásu nalézám ve stromech. Těch ztepilých, co pevně drží své košaté koruny, i těch, které ukotvené mohutnými kořeny přečkaly staletí, vzdorovaly mrazům i úpalům a dosud nás ohromují svojí majestátností. S úžasem vnímám moře s jeho klidnou dálkou proměnlivé modři, i to, které bouří a načechranými vlnami dává poznat svou nezakrotnou sílu. Miluji slunce plné energie, žluté, rudé ...

Jak jste se dostala ke kumštu a co v něm sledujete?

Jestli lze u mne mluvit o nějakém uchopení výtvarných schopností, pak to byla fotografie. Po čtyřiceti aktivních letech ve Výzkumném ústavu můj koníček nabíral na intenzitě, navázala jsem spolupráci s Magistrátem, Krajským úřadem a dalšími. Publikační činnost, zejména v propagaci rodného města a Východních Čech, byla prezentována na stránkách knih, časopisů, CD Pardubický kraj, atd.

S létem 2007 přišel komplikovaný úraz pravé ruky. „Módním“ doplňkem prázdninových dnů se mi stal obvaz, z něhož nesměle vykukovaly hlavičky pěti „šroubů“ zavrtaných do kosti. Konečky prstů se fotit nedalo a fotoaparát osiřel. Náhodnou informaci o pořádání kurzu Psychografie a kreslení jsem proměnila v jeho absolvování. Objevila jsem pro sebe nový svět prolínání barev a tažů. V abstraktním kreslení jsem našla dosud nepoznané krásné dobrodružství, které poskytuje svobodu, kreativitu a uvolnění.

Co považujete za úspěchy?

Raduji se z toho, že jsem se zařadila mezi ty, pro které úraz znamená i poznání něčeho nového, co obohatilo můj život o nový rozměr a radost, kterou mě kreslení přináší. Vážím si toho, že moje abstrakce neprofesionála bude otištěna v bulletinu krátce po mých sedmdesátinách. Za úspěch považuji uveřejnění mé fotografie

na prezentačním panelu v Bruselu, při představování Pardubického kraje. Jsem šťastná za dobré lidi, které mám kolem sebe.

Jak chápete své členství ve výtvarné sekci Vč. střediska OS?

Děkuji paní Vrbacké, se kterou spolupracuji v rámci Klubu přátel Pardubic, že mě přizvala do kolektivu lidí, kteří svými tvůrčími schopnostmi a elánem usilují o pozvednutí kulturního dění ve společnosti. Ráda jsem vystavila své práce spolu s výtvarnicí Jarmilou Jiravovou při příležitosti křtu sborníku východočeské poezie v historickém sále Záložny v Přelouči v rámci IV. uměleckého maratónu.

Děkuji za odpovědi. Milan Dušek.

VĚRA KOPECKÁ

Smích

Dnům přibývá vrásek
Na tváři máme
jejich stín

Smutné úsměvy
a čísi vzdálený
křivý smích

Ach

Svízel se pne
podzimním dnem
ještě plný síly
a zeleně

Tulí se ke mně
tak vřele
jak nikdo nedovede

Slyšíš ...

Kdosi stál
nad údolím pláče
a lomil rukama
otázky šeptal do ticha
naléhavé jako spánek
jako únava
Netečný sráz
se do údolí klonil
a kámen po kameni
drobil na úlek
Noc nabízela dlaň
pro mlčenlivý pád
do nikam

ŠIROKÝ PROSTOR

Tradici doprovázet básnické sbírky perokresbami, výrazně profilovanými ilustracemi nebo různými výtvarnými fragmenty zejména v poslední době hojně nahrazuje fotografický doprovod. Pozoruhodným aspektem je skutečnost, že předpokládaná rovnováha slova a obrazového doprovodu je často narušena

a k neprospěchu poezie je třeba poznamenat, že často prohrává na body a někdy dokonce na celé čáře, k.o. Aniž bychom chtěli snižovat hodnotu umělecké fotografie, je patrně snazší stát se dobrým fotografem se smyslem pro detail a kontrast, než stát se dobrým básníkem. Veršotepců je v současné době v české poezii jako kopřiv na nekosené louce.

Neplatí to ovšem o poslední sbírce pardubického básníka **Jana Kratochvíla**, nazvané **ČAS KOSENÍ TRÁVY**. Obsahuje dvě poeticky shodné, na stejném principu stavěné části. Je jím vlastní úzký vztah k přírodě a člověku jako její nedílné součásti, v úvodním oddíle, nesoucím název celé sbírky, se Kratochvíl vyznává z okouzlení krajinou domova a domovem vůbec, což je atribut mladšími generacemi básníků opomíjený. Druhá část sbírky, nesoucí název Vzdálené vzpomínání, představuje poetické mapování toulek vzdálenou cizinou. Charakterizuje ji verš „*odcházel jsem naplněni pokorou*“ (z básně V objetí skal). Nestor východočeských básníků píše poezii vnímavou a čtenářem vnímanou, obdivuhodně optimistickou, třebaže probleskují paprsky občasného a zcela pochopitelného melancholického ohlédnutí. Sbíрку doprovázejí fotografie básníkovy syna Jana Kratochvíla ml. a pokud jsem v úvodu vzpomenu problematiku tohoto spojení, „Čas kosení trávy“ potvrzuje, že lze dospět k absolutní symbióze, slovo nachází rovnocenného partnera. Poetické přírodní motivy české krajiny mají sice mírně navrch nad někdy lehce dokumentaristickými fotografiemi z cizích luhů a hájů, i jejich kvalita je však nesporná. Pro úplnost: Vydalo nakladatelství **START – Jan Kratochvíl (2007)**.

František Uher

JAN KRATOCHVÍL

Varhany

(Toketee Falls na North Fork Umpqua River,
Oregon, USA)

Jakousi podivnou hudbou
ozývá se skalní stěna

Ta hudba chvíli výská a dovádí
chvíli se zdá
že sténá
když na píšťaly skalních varhan
vodopád naráží

Chrámovou síní je sevřené údolí
kde v tříšti stříbrných vod
čas věčně s jejich krásou zápolí

Sám člověk v podivné bázni
stává se svědkem nádherných okamžiků
když naslouchá té zvláštní melodii
a ve své duši
do které se píseň vodopádu vpíjí
vzdává té kráse hold tichými slovy díky

BOŽÍ MLÝNY

Zdeněk Jirásek

Ten podnámem mně přihrál sám ďábel. Jinak tomu nemůže být. A přitom vše vypadalo tak nevinně. Sehnal jsem si ho na inzerát, když jsem dostal práci v nedalekém městě. Práce to byla dobrá a hlavně solidně placená. To, že byla daleko od mého bydliště mi moc nevadilo. Naopak. Těšil jsem se, že změní prostředí. Kolem okresního města byla krásná příroda a všechno působilo až neuvěřitelně klidně a přátelsky. Také jsem doufal, že se touto změnou opět trochu odtrhnu od jedné mé velké noční můry. Ta je stará sice už dvacet šest let, ale stále se mi vrací. I když pravda, poslední dobou již přece jen méně často.

Tak tedy sehnal jsem si pěkný podnámem ve vesnici asi pět kilometrů od podniku, kde jsem měl nastoupit. Přijel jsem tam a domek se mi hned zalíbil. Nebyl nijak honosný ani velký. Byl však pečlivě udržovaný a měl krásnou zahradu. Ne nějaký park, prostě takovou vesnickou zahradu, plnou sedmikrásek a ovocných stromů. Chvilí jsem stál venku a hned jsem uhodl, kde budu bydlet. Muselo to být okno v podkroví. Dokázal jsem si živě představit hezký útulný pokojíček, postel s načechranými peřinami, jedna skříň, psací stůl, na něm lampa, v rohu věšák. Jak se později ukázalo, moje představa byla téměř přesná. Neuhodl jsem jen krásné staré houpací křeslo.

Otevřít mi přišla milá starší paní. Byla drobná a hubená. Tvář měla silně zvrásnělou a šedivé vlasy spletené do copu. To se mi velice líbilo. Dole v kuchyni mi nalila čaj a podala ještě teplé buchty. Byla na mě už nachystaná. Než jsem vypil hrníček čaje a snědl jednu buchtu, kdybych se nestyděl snědl bych celý pekáč, dohodli jsme si cenu a některá základní pravidla, která pro mne nebyla nijak omezující. Dohodl jsem si za zvláštní příplatek i snídaně a večere a o víkendech také obědy. To ale jen do příštího měsíce, protože pak paní odjíždí na delší čas do

lázní. Sám tu ovšem nebudu. Její manžel je na návštěvě u syna, který bydlí skoro sto kilometrů daleko. Přijede až za týden, pak se s ním seznámím.

První dojem byl natolik příjemný, že mě to celého silně optimisticky naladilo. I v zaměstnání to vypadalo nadějně. Autem jsem to měl necelých deset minut. Doma mě čekala výborná teplá večeře, pak jsem se prošel po zahradě nebo po lese, poseděl v houpacím křesle a s chutí si vykouřil dýmku. Prostě idylka. Měl jsem před sebou krásnou budoucnost.

Bohužel má pohoda vydržela jen týden. To se vrátil pan domácí. Seděl jsem na zahradě pod jabloní s paní Hedvikou, jak se domácí jmenovala a jak jsem jí směl říkat, když se v dálce na cestě mezi polem a lesem objevila postava.

„Jindřich se vrací. Táhle už jde. Přijel vlakem už teď a já ho čekala až večer. Musím jít připravit něco k jídlu.“ Načež se zvedla a odcupitala do stavení. Pes s příznačným jménem Voříšek okamžitě vyskočil, protáhl se pootevřenou brankou a pelášil páníčkoví v ústrety. Já jsem zatím klidně čekal na pana Jindřicha, svého domácího. Už z dálky jsem viděl, že má vlasy stejně šedivé jako jeho žena a byl stejně hubený. Jen o trochu vyšší a na svůj věk, muselo mu být přes sedmdesát, šel v tom vedru hezky svižně. Asi se těšil domů. Vstal jsem, abych se s ním pozdravil a představil se. Ještě ani neotevřel branku a už mě zdravil:

„Vítám vás pane Skřivánku. Tuším že Jaroslav, vidíte. Máte krásné české jméno. Já jsem Poláček. Doufám, že se o vás Hedvika dobře postarala a že se vám u nás líbí.“

Přicházel ke mně a podával mi ruku, ale já jsem stál jako opařený. Nemohl jsem se pohnout, nemohl jsem promluvit. Srdce se mně rozbušilo a koukal jsem na pana Poláčka jako na zjevení.

„Copak, není vám něco?“

„Ne, ne, jsem v pořádku, promiňte. Ano líbí se mi tu. Paní Hedvika se o mě výborně postarala.“

„Tak o tom nepochybuji. Hedvika je zlatá ženská.“

Poslední větu řekl hodně nahlas, neboť paní Hedvika už vyšla z domu a šla svého muže přivítat.

„No jo, to je celý Jindřich. Tady před panem Jaroslavem jsem zlatá vidl. No pojd' dovnitř, musíš mně vyprávět.“

Ještě ve dveřích se otočila a zavolala na mě:

„Pane Jaroslavě, večeře je v šest. Přijďte včas, dělám králíka.“

Já však neměl na nějakého králíka ani pomyslení. Ještě jsem se nemohl vzpamatovat. Vyšel jsem brankou ven a šel jsem pomalu k lesu. Ne nemohl jsem se splést. Je to určitě on. Ty oči se nedají zapomenout. Dlouho mne strašily v beze-

sných nocích, ale po tolika letech jsem přece už jen téměř zapomněl. Dvacet šest let je víc jak čtvrt stolení. Před světskou spravedlností je to už dávno promlčené. A v nějakou jinou, vyšší spravedlnost stejně nevěřím. Tak čeho se teď bojím? Že mě poznal? Ne, to jistě ne. Choval se tak přirozeně, přátelsky. Ale co když přece? A i kdyby ne, jak se s touto novou skutečností vyrovnám? Myslel jsem, že je mrtvý. Vlastně by se mi mělo ulevit. Jestli žije, jako že ano, pak tedy nejsem vrah. Nechápu to. Tehdy mně bylo devatenáct. Byl jsem něco, čemu slušný člověk říká chuligán. Dost jsem pil, pral jsem se, občas něco ukradl, byl jsem ve špatné partě. Liboval jsem si v pocitu, že se mě lidi bojí.

V ten osudný večer jsem jako obyčejně seděl v hospodě a lil do sebe jedno pivo za druhým. Měl jsem jich asi sedm nebo osm, když jsem se s kumpány zvedl a šel pryč. Šli jsme parkem, bylo mizerné počasí, mrholilo, byla zima a fičel nepříjemný vítr. Pak se proti nám vynořila postava nějakého chlápka. Potkali jsme se zrovna pod lampou. Byli jsme čtyři, všichni nalití a najednou jsme v té mizérii zatoužili si trochu povyrazit. Roztáhli jsme se přes cestu, že ten chlápek nemohl projít. Šel úplně po kraji pěšiny a vyhnul by se nám po trávě, ale já jsem naschvál udělal úkrok doleva a do chlapa vrazil. Hned jsem mu vynadal, že nedává pozor. Něco se snažil říci, ale nedali jsme mu šanci. Obstoupili ho a začali si ho podávat. Křupan ho srazil k zemi a Zub s Bizonem do něj kopl. Zařval jsem na něj, ať naválí prachy. Celý vyděšený mi podal peněženku. Ještě hodinky a prstýnek. Dal všechno a klepal se strachy. Hoši ho drželi a já ho celého prošacoval. Nic cenného už u sebe neměl. Dal jsem mu ránu pěstí do brady. Heknul a upadl do bláta. Snad by to tím skončilo. Snad bysme v klidu odešli, ale ten chlápek sebral někde nějaký zbytek odvahy a křiknul na nás. „Však my se ještě potkáme. Tohle vám vy parchanti neprojde.“

Otočil jsem se. „Co, ty chceš žalovat, ty smrade? Ty chceš udávat? Tak já ti tu tvou sviňskou hubu zavřu jednou provždy.“

Ne, nedovedu si to vysvětlit, kde se ve mně vzalo to rozhodnutí, ale proběhlo to bleskově. Určitě hodně pracoval vypitý alkohol. A taky jsem chtěl kumpánům ukázat, že jsem tvrdák, který se před ničím nezastaví. Ti mě navíc ještě hecovali. Najednou jsem měl v ruce nůž a prudce mu ho vrazil do prsou. Cítil jsem, jak se svezl po kosti a jak měkce proniká do hloubky. A přitom jsem se mu díval do očí. To jsem asi neměl dělat. Ty oči mne pak dlouho strašily. Viděl jsem je ozářené pouliční lampou. Byly velké a jasné. Byla v nich hrůza, ale i něco jako výsměch. Jakési pohrdání. Byl jsem přesvědčený, že je mrtev. Ale on ještě chvíli stál a díval se na mě. Já už v tom okamžiku cítil, že jsem udělal něco, co jsem udělat nechtěl. Alkohol byl najednou pryč a já pocítil strach. Spíše hrůzu. Stáli jsme tam proti sobě, v té studené sychravé noci a upřeně si hleděli do očí. Já, vrah, a moje oběť,

z které vyprchávaly poslední kapičky života. Ale ty oči, ty jeho strašné oči ještě žily. Trvalo to pár vteřin, ale já to pocítoval jako věčnost. Pak se pomalu sesunul k zemi. Otočil jsem se a dal se na útěk. Nepřemýšlel jsem o ničem, jen jsem chtěl být co nejdál. Kumpáni utíkali se mnou. Běželi jsme dlouho, když jsme se zastavili. Jen jsme se na sebe koukali a byli jsme všichni vydešení. Rychle jsme se dohodli na dalším postupu pro případ, že by nás někdo vyšetřoval a rozešli se domů. Ani nemusím říkat, že jsem nezamhouřil oka. Vykouřil jsem krabičku cigaret a pořád chodil po pokoji. Teprve teď jsem si uvědomil, že jsem v něm nechal svůj nůž. Svůj parádní nůž, který jsem nosil stále v pouzdře u pasu. Ještě že prší, napadlo mne. Snad se smyjí otisky. Vzpomněl jsem si, že mám jeho peněženku a hodinky. V peněžence bylo asi tři sta korun. A hodinky byly ty nejobyčejnější primky. Tak to je tedy má válečná kořist.

Ráno jsem šel do práce ještě za tmy. Peněženku, ovšem bez peněz, jsem i s hodinkami hodil do řeky. Snažil jsem se být veselý, s každým jsem vtipkoval a mistrovi jsem se koukal zavděčit. Tak šel den po dni a nic se nedělo. Museli ho už dávno najít, tím parkem chodí dost lidí. Ale nic. Nikdo mě nevolal, nikdo za mnou nepřišel. Jak ubíhaly dny, vracel se mi klid, ale v noci jsem stále viděl ty oči. Oči člověka těsně před smrtí. Oči oběti, která se dívá na svého vraha. Polykal jsem množství prášků, až jsem si zkazil žaludek. A stejně jsem spal špatně. Najednou mně přestalo vadit, že mám jít za pár týdnů na vojnu. Z vojny jsem měl hrůzu, ale modrou se mi nepodařilo získat. A teď jsem se dokonce těšil. Dva roky někde daleko a úplně jiné starosti. Sejde z očí, sejde z mysli, říkal jsem si. Skutečně se to vyplnilo. Dva roky jsem sloužil na Slovensku a z nejhoršího se dostal. Po vojně jsem se oženil a odstěhoval se do jiného města. Pak jsem se rozvedl a odstěhoval se zase jinam. Běžely roky a já si už začínal být jistý, že se na nic nepříjde. Jen ty oči mě stále strašily. Ale i to se postupně zlepšovalo. Poslední roky už to bylo opravdu jen dvakrát, třikrát za měsíc a vždy jsem se toho dokázal rychle zbavit.

A teď jsem je viděl znovu. Jenže ne v hrůzné představě. Viděl jsem je skutečné a živé. Ne, nemohu se mýlit. Nic jiného si nepamatuji tak přesně, jako ten pohled. Ty oči se na mě dívaly a jejich majitel stál proti mně. Živý a zdravý. Poznal mě? Musel mě poznat, když jsem ho poznal já. Tenkrát jsme se dívali do očí navzájem. I on musel mít ten můj vydešený kukuč zarytý v mozku. Možná, že si to jenom v ten moment nevybavil. Pak je ovšem otázka času, kdy to z jeho podvědomí vyplave na povrch. Bože, jsem v pěkné kaši. Jak mám s tímhle člověkem bydlit pod jednou střechou? Jak s ním mám sedět u stolu? Jak se s ním mám bavit?

Bylo půl šesté. Pomalu čas jít nazpět a zasednout ke stolu. Jíst králíka a povídat si s Jindřichem. Polévalo mne horko, hned zas mi běhal mráz po zádech. Srdce mi bušilo a strašně jsem se potil. Vymluvit se však nemůžu. Nesmím na sobě dát

nic znát. Musím vypadat jistě, spokojeně a sebevědomě. Tedy přesně opačně, než jsem vypadal odpoledne při prvním setkání.

Večeři jsem jakžtakž zvládnul. Překonával jsem se. Pozvání na skleničku jsem už ale přijmout nedokázal. Omluvil jsem se, že беру léky a šel jsem na pokoj. Věděl jsem, že dnes spát nebudu a taky že jsem nespal. Jako tenkrát jsem chodil po pokoji a kouřil. Už asi deset let jsem cigarety nekouřil, jen dýmku. Krabičku jsem však stále u sebe měl, pro případné návštěvy. Za chvíli bylo v plechovce dvacet vajglů. Při tom jsem vypil čtyři nebo pět panáků vodky. Nic však nepomohlo. Naopak, bylo mně čím dál hůř. Už jsem nedokázal rozumně uvažovat. Jen jsem se bál a celý se chvěl.

Ráno jsem vypadl dříve než obvykle. Jel jsem do města, ale do práce jsem ten den nešel. Omluvil jsem se a coural jsem po městě.

Následující dny rozhodně nepatřily mezi mé šťastné. Paní Hedvika se o mne starala výborně, i Jindřich byl milý, ale já přemýšlel, jak odsud vypadnout. Jednou jsem se s Hedvikou bavil o samotě a zjistil jsem, že tento dům byl kdysi jejich chalupou. Bydleli ve městě sto kilometrů daleko. Pak nechali být svému synovi a odstěhovali se sem. Nemusím jistě připomínat, že ono vzdálené město bylo kdysi i mé město a že tam ...

Navíc mi paní řekla, že se odstěhovali proto, že tam jejího manžela přepadli a těžce zranili. Do nemocnice ho přivezli takřka mrtvého a dlouho to vypadalo, že nepřežije. Nakonec se z toho vylízal, absolvoval několik operací a šel do invalidního důchodu. Ale dnes už následky zranění ani nepocituje. Toho chlápka co ho bodnul prý nikdy nechtyli. Musel to ale být hrozně zlý člověk. Jindřich pak vyprávěl, jak se to seběhlo a jak se na něj ten lotr díval. Byl to pohled, na který se nezapomíná. Prý by toho lumpa poznal i teď. Ale kdeže je mu konec.

Pohled, na který se nezapomíná. Ta věta mi zněla dlouho v uších. Musel to být hrozně zlý člověk. Ano, to souhlasím. Byl to zlý člověk. Bohužel měl mou podobu a mé jméno. Ale já už přece zlý nejsem. Od té doby sekám dobrotu. Nikdy jsem neměl žádné opletačky se zákonem. A snad by mě po těch letech už ani nezavřeli. Ještě jedna věta paní Hedviky se mi však zaryla do mozku.

Jindřich byl prý zpočátku smutný, že toho vraha nechtyli, ale pak se s tím vyrovnal. Ono na něj prý dojde. On svému trestu neujde. „Boží mlýny melou pomalu, ale semelou každého, kdo si to zaslouží.“

Semelou každého, kdo si to zaslouží. Semelou tedy i mě. Možná se už dostávám pod mlýnské kolo. Nikdy jsem v žádného boha nevěřil, ale přece nemůže být náhoda, že jsem si našel tuhle práci a že jsem si z několika možností podnájmu

vybral právě tenhle dům. Dvacet šest let se vyrovnávám se svým zločinem a když se mi to téměř podařilo, tak se nastěhuji do domu své oběti. Jsou to náhody? Ne, určitě ne! Tak tedy boží mlýny?

Ať je to co je to, jedno je jisté. Musím odsud pryč. Ale nějak nenápadně. A ne hned. Kdybych teď hned vypadl, bylo by to divné. Musím tady nějaký čas vydržet a zatím vymyslet vhodnou výmluvu, proč se stěhuji, když mi tady nic nechybí.

Jindřichovi jsem se snažil vyhýbat. Schválně jsem často zůstal v práci přes čas, chodil jsem hodně na houby, k řece, začal jsem rybařit, jezdil jsem do města do kina, zkrátka dělal jsem všechno možné, abych omezil naše setkání na minimum a přitom nebudil podezření. Klid jsem ale neměl. Naopak, bylo to stále horší. Každý jeho pohled mi do prsou vrazil ostrý nůž. Tak jako tenkrát moje ruka do jeho prsou. Cítil jsem, že boží mlýny začínají drtit. Nejen že jsem nespál, ale trpěl jsem stálou třesavkou, na malou jsem chodil každou čtvrt hodinu, nechutnalo mně jíst (před paní Hedvikou jsem se ovšem překonával), zapomínal jsem na důležité věci, což mi způsobovalo komplikace v zaměstnání, byl jsem roztěkaný, nesoustředěný a stále mě něco bolelo. Hlava, záda, klouby, žaludek. Začal jsem znovu silně kouřit. Báł jsem se. Ano, proč to nepřiznat, báł jsem se. Čím dál víc jsem se báł, aniž bych dokázal přesně říci čeho. Večer jsem usínal s lahví kořalky, ráno mně bylo strašně zle. Cítil jsem, že se řítím do záhuby. A mělo být ještě hůř.

Paní Hedvika se chystala do lázní. Měla tam být čtyři týdny. Proboha, čtyři týdny tady budu sám s Jindřichem. Ne, musím pryč. Musím něco vymyslet. Ale co když mě už poznal? Nahlásí to policii? A jestli mě dosud nepoznal, tak je to skutečně otázka času. Zmizím-li podezřele rychle, tak se nejspíš dovtipí. Musím něco vymyslet. Musím! Ale jak, když mi to vůbec nemyslí?

Hedvika odjela. Donesl jsem jí kufry na nádraží. Bylo to přes dva kilometry. Jindřich šel s námi. Zpět jsem šel tedy jenom s ním. Začal se vyptávat.

„A odkud pocházíte pane Jaroslave?“ Jaroslave mi nikdy nikdo neřikal. Doma jsem byl Jarďa nebo Jarouš, jen v dětství Jára. A v partě jsem byl Křivák. Byl jsem na tu přezdívku hrdý. Byla stejně záporná, jako můj charakter.

Ale co mu mám říci? Pravdu? Mám mu říci, že jsem z města, kde kdysi málem přišel o život, když ho tam někdo přepadl? Mám mu tím vrátit vzpomínky? Ne to nemohu! Vymyslel jsem si úplně jiné město. Pak se vyptával na to, čím jsem, na rodinu, na záliby. Bylo to nepřijemné. Něco jsem řekl po pravdě, něco jsem si vymyslel.

„Akorát teď se budete muset pane Jaroslave stravovat sám. Já si sice něco vždycky uklohním, ale pro vás bych si vařit netroufl.“

„Nevadí, já se najím ve městě nebo si něco koupím v krámě.“ Ve skutečnosti jsem byl rád, že s ním nebudu sedat ke stolu.

V neděli jsem se vrátil z lesa. Přinesl jsem si jakýsi samorost. Připomínal mi ženskou hlavu. Sedl jsem si na lavičku před domem a začal ho kapesním nožem trochu opracovávat. Vtom vyšel Jindřich a sedl si ke mně.

„Copak to bude pěknýho? No jo, ono to vypadá jako hlava. Když tady ty konečky odříznete, trochu to oškrábate, tak to bude docela parádní. Ale tímhle žabikuchem si spíš ublížíte. Támhle v kůlně na stole je takový pěkný nůž. Vemte si ho tam.“

Zvedl jsem se a šel do kůlny. Sotva jsem tam vešel, pokoušely se o mne mráčky. Na stole ležel MŮJ nůž! Nemohl jsem se mýlit. Poznal jsem ho bezpečně, jako bych ho měl v ruce včera. Co teď? Vzal jsem ho do třesoucí ruky a šel zpátky.

„Pěkná kudla, co? Je to taková památka. Ani nevím, proč jsem ho ještě nevyhodil, připomíná mi totiž jednu ošklivou příhodu.“

Teď se pochopitelně nemohu nezeptat, jakou příhodu. Kdybych se této otázce vyhnul, bylo by to podezřelé. Zeptal jsem se tedy.

A pak jsem to slyšel. Slyšel jsem jeho příběh, který byl i mým příběhem. Byl jsem v něm vykreslen jako krvelačná bestie. Byl jsem lidská zrůda. A v očích jsem měl obrovskou nenávist a zlo.

„Byla tma, a mrholilo, moc jsem toho neviděl. Jen lampa trochu svítila, ale ne moc,“ pokračoval. „Navíc měl přes hlavu kapuci. A další tři do mě pořád strkali. Vím jen, že byl velký asi jako vy. Ale do tváře jsem se mu stačil podívat. Pamatuji si ty rysy. A hlavně jeho oči. Pane, na ty oči nikdy nezapomenu.“

Proboha dědku, netrap mě. Tak to vybal na rovinu, jestli jsi mě poznal. Hraješ tady teď se mnou divadýlko? Raduješ se, jak se mučím? Anebo zatím opravdu nevíš, že jsem to já.

Seděl jsem vedle něj a třesoucí se rukou držel nůž. V tu chvíli se ve mně zrodilo to rozhodnutí.

Musím ho zabít.

Dokud bude žít, nezbavím se toho ukrutného strachu. Od té chvíle jsem nemyslel na nic jiného.

Musím mít dokonalý plán. Za prvé potřebuji stoprocentní alibi. Za druhé motiv, který policii svede na falešnou stopu. A za třetí způsob, jak to provedu. Zatím vím pouze, jak to udělám.

Příští sobotu jsem si půjčil Jindřichovo kolo a jel se projet. Dojel jsem do sousední vesnice. Když jsem jel kolem místního hřiště, hrál se tam fotbal. Ač mě fotbal vůbec nezajímá, zastavil jsem, opřel kolo o strom a sledoval dění na hřišti. Byli to asi dorostenci a moc jim to nešlo. Víc než samotná hra mě však zaujal trenér hostujícího mužstva. Proplešatělý chlapík s velkým pivním mozolem. Stál na lajně

a řval na kluky, často hodně sprostě. Kouřil cigáro a co chvíli si na střídačce loknul z lahváče. Zdál se mi nějak povědomý, ale nevěděl jsem, kam ho zařadit.

„Tak přihraj ty magore vobetlenej! Na co čekáš?“ Nikdy jsem sice nevěděl, co ten výraz znamená, ale zato jsem přesně věděl, kdo ho rád a často užíval.

No to mi ještě chybělo! Já se odstěhuju sto kiláků daleko, a nejen že se nastěhuju k Jindřichovi, kterého jsem kdysi skoro zabil, ale teď tady potkám Zuba. Jednoho z mých kumpánů. Od vojny jsem ho neviděl ani o něm neslyšel. Okamžitě mně blesklo hlavou, že musím zmizet, ale byl jsem pomalý. Rozhodčí zrovna odpískal konec a Zub se otočil a krácel ke kabinám, u kterých jsem bohužel stál. Už mi nepomohlo, že jsem udělal vlevo v bok a chtěl odejít.

„Křiváku, vole, seš to ty? No jasně ty magore vobetlenej, co tady děláš? To bych tady čekal spíš pannu Orleánskou než tebe.“

Můj odpor byl slabý. Zub zase neoblomný. Křiknul něco na svý dorostence a už mě táhnul do hospody vedle hřiště. Hned objednal dva velký panáky. Pivo jsme dostali automaticky. Nedalo se nic dělat, budeme si povídat a vzpomínat. Tedy přesně to, co jsem nechtěl.

„Já kousek vocaď byl na vojně. No a jednou jsem našťouch jednu buchtu a bylo to. Voženil jsem se a bydlím tady.“

„A jak to, že ses dal na fotbal? Tys byl vždycky takový antisportovec.“

„To sem taky pořád. Ale fotbal není žádněj sport. Ty co na to maj ho dělej kvůli prachům a ty ostatní, aby jim víc chutnalo pivo.“

„K tomu jsi nikdy nepotřeboval fotbal.“

„To je fakt, ale co má člověk tady v tý prdeli dělat? Tady máš jen hospodu a fotbal. Jinak bys musel pořád sedět doma a čumět na starou. A co ty, povídej.“

Co jsem mu měl vyprávět? Řek jsem stručně co jsem dělal od vojny a jak jsem se dostal do těchto míst. Zub měl ohromnou radost a strašně se těšil, že se teď budeme často setkávat. Všechno ho tady totiž sere. Nemá práci, jen občas chodí na nějakou tu brigádu, se ženou se věčně hádá, tchýně je strašná ježibaba, kluka má v kriminále za krádeže. Má žaludeční vřed a už si prodělal i jeden slabší infarkt. Nedávno navíc boural auto a sebrali mu řidičák, protože měl vypito. Na šťastný život to rozhodně nevypadalo.

I když jsem nechtěl, nakonec jsem se té otázce přece jen nedokázal ubránit.

„Nevíš, jak to tenkrát dopadlo? Víš tu noc v tom parku.“

„Jó, to bylo v pohodě. Policajti šli po úplně jiný tlupě. Tenkrát tam byl kousek nějakěj potlach skínů. Jednoho maníka dokonce drželi asi půl roku ve vazbě, ale nakonec ho pustili, protože mu to nemohli dokázat. Pak to celý nejspíš uložili

k ledu. Von to stejně nakonec ten chlápek přežil. Píchnuls ho málo, cha, cha, cha.“

„A co kluci?“

„Ty dopadli blbě, kamaráde. Bizon si vodseděl deset roků v Německu. Chytili ho tam s pytlím heroinu. A přišli mu i nějaký přepadení nebo co. A pak když si to odkroutil, tak se zase dostal do lochu doma. Von sedí furt. Pár dnů je venku a hned zas něco vyvede. A Křupan ten dopad ještě hůř. Dal se do kupy s partou Ukrajinců nebo Čečenců. Dělal jim takovýho pěšáka a brzy se stal nepohodlným. Asi toho moc věděl. Voni jeli v něčem velkým. Myslím, že tam byly nějaký benzínky a taky snad vydírání a kdesi cosi. Zkrátka ho jednou našli tuhýho. Svázanýho do kozelce se smyčkou na krku. Nebylo to asi nic příjemnýho. No ale to je pryč. Ty se máš kamaráde nejlíp. Žádný průsery, žádná hysterická ženská, máš práci, seš v pohodě.“

Jo v pohodě. Pěkně děkuju za takovou pohodu.

Rozloučili jsme se s tím, že se určitě musíme zase co nevidět setkat. Jel jsem pomalu domů. Měl jsem zase o čem přemýšlet. Nedokázal jsem zabránit myšlence na ty boží mlýny. Byli jsme tam tenkrát čtyři. Křupana zabili, Bizon tráví většinu svého mizerného života v kriminále a Zub je sice na svobodě, ale jeho život je také hodně smutný. Jedna rána za druhou.

A pravděpodobně to tak půjde až do jeho smrti, která ostatně i přes jeho relativně nízký věk není asi tak daleko. Přestože všichni měli smutné a tragické osudy, měl jsem pocit, že nejhorší život žiji já.

Plán vraždy se začínal pomalu rýsovat. Hodně mi pomohla skutečnost, že jsem šťastnou náhodou přišel k cizímu občanskému průkazu. Jednou jsem jel autobusem a chlapíkovi co seděl přede mnou vypadla ze zadní kapsy peněženka. Viděl jsem to, ale dělal jsem jako že nic a peněženku jsem jakoby náhodou zakryl svou nataženou nohou. Předstíral jsem, že spím. Chlapík k mé radosti vystoupil dříve než já a když se autobus znovu rozjel, tak jsem peněženku nenápadně zvednul.

Teprve doma jsem ji vyndal z tašky a podíval se do ní. Víc než necelých tisíc korun mě potěšila občanka s obryleným obličejem na fotce. Ten člověk byl o pět let starší než já, ale fotka byla určitě aspoň deset let stará. Jmenoval se Jiří Zelený. Myslím, že když si nasadím nějaký brejle, tak se klidně můžu tou občankou někde prokázat. Detaily na fotce nikde zkoumat nebudou.

Brzy jsem to měl vymyšlené. Vybaven občankou Jiřího Zeleného jsem odjel do vzdálenějšího města a v bazaru jsem jako Jiří Zelený koupil starou ojetou škodovku. To byl první krok.

Druhým krokem bylo alibi. Jindřichovi jsem oznámil, že jedu do města do letního kina. Pojedu autobusem a zpátky se vrátím vlakem, protože auto mě nějak zlobí. Ve svém favoritu jsem se schválně odpoledne trochu hrabal. Přitom jsem dosti neurvale odmontoval autorádio a poškodil zámek. Auto jsem nechal stát ve stodole. Cestou na zastávku jsem se snažil aby mě co nejvíce lidí vidělo. S několika jsem prohodil pár slov. Na zastávce jsem stál aspoň dvacet minut před příjezdem autobusu. Vidělo mě nejméně půl vesnice.

Ve městě jsem šel skutečně do kina. Dávali film, který jsem viděl už dvakrát a dobře jsem ho tedy znal. V kině jsem byl jako jeden z prvních. Při kupování lístku jsem prohodil s pokladní pár vtipných sloviček. Potřeboval jsem, aby si mě pamatovala. Lidí přišlo naštěstí poměrně dost. Procházel jsem se před kinem v davu lidí a byl nervózní. Teď mě čekal složitý manévr. Nenápadně se ztratit. Pokladna byla zrovna zakrytá hloučkem nějaké omladiny, tak jsem se rychle vypařil. Šel jsem do jedné postranní ulice, kde čekala moje škodovka. Na hlavě jsem měl klobouk a na očích brýle. Bylo už šero, ale v autě jsem seděl ještě asi čtvrt hodiny. Když jsem měl pocit, že je už dost tma, vyrazil jsem.

Všechno zatím klapalo jako po drátku. Dojedu domů, zastavím ovšem kousek před vesnicí v lese. Těch asi pět set metrů přejdu pěšky. V sobotu po desáté večer budou všichni u televize nebo v hospodě. A kolem té nepůjdu. Jindřich chodí brzo spát. Už bude tedy v posteli. Voříškovi dám buřta nacpaného práškama na spaní. Na mě sice štěkat nebude, ale musí to vypadat, že psa otrávil někdo, koho nezná. Tiše vejdu k Jindřichovi do ložnice a – v tom jediném jsem měl jasno od začátku, probodnu mu srdce svým nožem.. Tím, který jsem mu už jednou do prsou vrazil. Možná to nebylo nejtaktičtější, ale právě tento způsob vraždy mi připadal jediný možný. Jen ta představa mne neskutečně vzrušovala. Nůž jsem nechal vedle svého samorostu na verandě.

Až Jindřicha propíchnu, sundám ho z postele na zem a všechno rozházím- Musí to vypadat, že došlo ke rvačce. Vytahám zásuvky, otevřu skříň a všechno vyháším ven. Seberu nějaké cennosti, které pak hodím do řeky. Taky seberu peníze. Bude to jen pár stokorun z kredence, ale o peníze mi vůbec nejde. Všechno musí vypadat jako loupežná vražda. Pak doběhnu k autu do lesa a odjedu zpátky do města. Až pojedu přes most, vyhodím balíček s několika šperky, hodinkami a mým autorádiem. Auto zase zaparkuji v postranní ulici a půjdu k letnímu kinu. Až film skončí, zamíchám se rychle mezi davy lidí. Pokusím se tam objevit někoho ze známých a pozdravit se s ním. Rychle na nádraží a vlakem domů. Do baráčku se vrátím krátce po půlnoci. Budu patrně první, kdo Jindřicha objeví. Hned zavolám policii. No není to geniální? Nikdo mě nebude podezírat. Prokazatelně jsem byl

v letním kině, své auto jsem měl v garáži. Přijel jsem vlakem dávno po vraždě. Na to budou svědci. Taky proč bych trávil psa, který na mě byl zvyklý. Neměl jsem ani důvod dělat v bytě takový nepořádek. Měl jsem dost času vypozerovat, kam si staří dávají peníze. A taky jsem věděl, že doma skoro nic nemají. Navíc i mně poškodili auto a ukradli autorádio. Stařík zkrátka zloděje načapal a ten ho v panice zabil. Jasný jak facka.

Stojím se škodovkou na lesní cestě a naposledy si všechno v duchu opakuji. Jsem připraven a plně odhodlám. Jdu.

Voříška je mi trochu líto, ale nedá se nic dělat. Pejsek vezme buřtu a zaleze s ním do boudy. V lepším případě jenom usne. Jdu pomalu přes dvorek k domu. Opatrně otvírám dveře. Baterkou posvítím na botník, na kterém leží můj samorost a nůž. Ale je tam jen samorost.

Nůž tam není.

Jak to, Jindřich přece říkal, že ho skoro nepoužívá, tak ať si ho nechám. Proč by si ho tedy bral, když má v domě plno jiných nožů? Trochu mě to rozhodilo. Chtěl jsem ho zabít právě tímhle nožem. Chvilí jsem stál a přemýšlel co dál. Zruším celou akci? Není to zlé znamení? Ne, teď už couvnout nemůžu! Podruhé bych se už třeba neodhodlal.

Zabiji ho jinak. Uškrtím ho. Několikrát jsem v kožených rukavicích skrčil a natáhl prsty. Pomalu jsem stoupal po schodech. Byl jsem až překvapivě klidný. Mé odhodlání bylo velmi silné. Před starcovou ložnicí jsem seč na chvíli zastavil. Několikrát jsem se zhluboka nadechl a opatrně jsem vzal za kliku. Dveře se potichu otevřely. V pokoji byla tma a ticho. Nebylo slyšet ani oddechování spáče. Jako šelma jsem se přibližoval k lůžku. Když jsem stál asi metr od něj, bliknul jsem na postel baterkou.

Proboha! On tam neležel! Krve by se ve mně nedořezal. Pořádně jsem si posvítil. Na posteli leželo prkno, z kterého koukala rukojeť mé dýky. A taky kus nějakého papíru. Stál jsem tam jako sloup. Srdce se mi prudce rozbušilo. Měl jsem pocit, že tluče strašně nahlas, že to musí být slyšet v celém baráku. Uši mi tím rámušem zaléhaly. Cítil jsem, že na mě přichází mdloba. Vzal jsem do ruky ten papír. Byl to výstřížek z nějakých starých novin. Byla na něm zpráva z černé kroniky.

V městském lesoparku byl v noci přepaden a těžce zraněn padesátiletý J.P. V kritickém stavu byl převezen do nemocnice, kde bojuje o život. Po neznámém pachateli policie intenzivně pátrá.

Držel jsem ten ústřížek v ruce a propadal zoufalství. On to věděl! On mě poznal! Poznal mě a nedal na sobě vůbec nic znát. Celou dobu mě sledoval a hlídal. Teprve teď mi docházelo, že jsem pořád měl pocit, jako by stál někde za stromem nebo za

záclonou. Párkrát jsem měl také pocit, že za mé nepřítomnosti byl někdo v mém pokoji. Myslel jsem, že tam paní Hedvika uklízela. Ale teď vím, že tam chodil on. Hrabal se mi ve věcech. Četl si mé poznámky, prohlížel doklady a účtenky. Víم dokonce, že často chodil někam s dalekohledem. Prý kouká v lese na zvěř a ptáky. Žádná zvěř. Koukal na mě. Klepal jsem se a nevěděl, co mám dělat. Nebyl jsem schopen pohybu.

V tom se najednou v celém baráku rozsvítilo. To světlo bylo jako atomová bomba. Nikdy bych nevěřil, že světlo z lustru může tak udeřit. Musel před tím rozsvítit všechny vypínače a zhasnout hlavním jističem. Teď celý barák rozsvítíl. A pak se zezdola ozval.

„Copak, že tam stojíte potmě, pane Jaroslave? Posadte se, hned za vámi přijdu.“

Jestliže světlo bolelo, tak ten hlas mi způsobil nepředstavitelná muka. Slova se mi zarývala do mozku jako motorová pila. Slyšel jsem, jak stoupá po schodech. Pomaloučku. Trvalo to celou věčnost, než se objevil ve dveřích. Stál na prahu pokoje jako přízrak. Hubený propadlý obličej, z kterého vystupovaly lícní kosti ještě více než jindy. Byl neoholený a šedivé vlasy měl rozčuchané. Košili s krátkým rukávem neměl zapnutou. Měl staré vojenské kalhoty a vysoké boty.

A v ruce držel sekeru.

Stál tam a mlčel, jen se na mě díval tím pohledem, který mě strašil už tolik let. A usmíval se. On se mi smál! Baval se mým zoufalstvím. Věděl, že jsem v tuto chvíli neškodný. Ale ne, to tak nemůže být. V tom jsem se vzpamatoval. Skočil jsem k posteli a vytáhl z prkna svůj nůž. Šlo to až neuvěřitelně lehce. Najednou jsem zase cítil sílu. Podíval jsem se na něj a chystal se zaútočit. Ale on se ani nepohnul. Jen sekeru chytil do obou rukou. A stále se usmíval, stále se mi díval do očí. A já viděl, že v ruce držím jen rukojeť dýky, na které byl sotva centimetr ostří.

„Ten nůž už nikdy nikomu neublíží pane Jaroslave. Lpěla na něm krev, tak jsem ostří uřízl a vyhodil. Byla to moje krev pane Jaroslave.“

„Co chcete udělat?“ konečně jsem ze sebe vysoukal nějakou větu.

Neodpověděl. Jen se stále usmíval. Pak mne vyzval: „Posadte se. Jste celý rozřesený. Udělejte si pohodlí.“

Stále jsem stál, neschopen pohybu. Stařec se najednou otočil a vyšel z pokoje. Dveře za sebou zavřel. Slyšel jsem, jak otočil klíčem v zámku. Zamknul mě tady. Pak šel po schodech dolů. Stejně pomalu, jako před chvílí nahoru. Poslouchal jsem jeho kroky. Za chvíli zhaslo světlo. Tma byla neproniknutelná. Ozývaly se strašné rány, jako když někdo tluče velkým kladivem do vrat. Chvíli mně trvalo, než jsem poznal, že to je moje srdce. Nemohl jsem popadnout dech, začal jsem se dusit. Pak se ozvala hudba. Stařec pustil gramofon. Byla to vážná muzika.

Pomalá a pronikavá. Dominovaly v ní housle. Trvalo to celou věčnost. Sedl jsem si na postel. Cítil jsem, že se blíží můj konec.

Hudba utichla. Zase nastalo ticho přerušované jen tlukotem mého srdce. Nevěděl jsem, co je horší. Jestli ta hudba nebo ticho. V tom se ozvala foukací harmonika. Tentokrát z venku. Okno bylo otevřené. Podíval jsem se ven, ale v té tmě nebylo nic vidět. Tam někde mezi stromy na zahradě stařec seděl a hrál na harmoniku. Strašně tklivě. Bylo to úděsné. Ale teď mě napadlo, že okno je jediná cesta ven. Vůbec jsem nepřemýšlel o tom, že jsem v prvním patře. Můj mozek byl zcela ochromený hrůzou. Bez dlouhého váhání jsem skočil.

Vykřikl jsem bolestí. Cítil jsem, jak mně na několika místech teče teplá krev. A nemohl jsem se postavit. Noha byla nejspíš zlomená. Osvítla mě silná baterka. Byl jsem oslněn. Nic jsem neviděl, jen světlo a po chvíli spoustu různého harampádí a rozbitých lahví. To všechno nanosil pod okno. Byl na mě připravený dokonale. Teď už jsem nemohl utéci. Byl jsem mu vydán na milost a nemilost. Pak zase začal hrát. Zvuk ale přicházel z jiné strany než světlo. Baterku asi na něco položil. Přibližoval se. Velice pomalu. Začal jsem rozeznávat siluetu jeho postavy. V jedné ruce harmoniku. V druhé sekeru. Asi pět metrů ode mě se zastavil. Přestal hrát a sedl na zem. Mlčel a díval se na mě. Pak si jinou menší baterkou osvětlil svůj obličej. Chtěl, abych viděl jeho oči. Přál jsem si umřít. Věděl jsem, že jestli teď nezemřu, tak se zblázním.

„Zabijte mě pane Poláčku. Prosím vás, zabijte mě.“

„Ne pane Jaroslave. Vy už jste mrtvý. Vy už dávno neexistujete. Od první chvíle, kdy jste mě spatřil a poznal, tak nežijete. Ale ani před tím jste nežil, jen živořil. Já vás pane Jaroslave nepotřebuji zabíjet. Vás už dlouho melou boží mlýny a dnes vás domelou.“

Nastalo ticho. Přestával jsem vnímat bolest z množství řezných ran a ze zlomené nohy. Seděl jsem opřený o zeď domu a pomalu jsem začal pocítovat jakýsi klid.

„Blížíte se k tunelu, pane Jaroslave. Na konci toho tunelu je jiný svět. Lepší. Uleví se vám. Až do toho tunelu vstoupíte, tak vás to vtáhne dovnitř a poletíte v něm. Všechno se s vámi bude točit a budete čím dál lehčí. Vím o čem mluvím. Já už v tom tunelu byl a letěl jsem na jeho konec. Ale mne cosi zastavilo a vytáhlo zpátky. Jenže vy za chvíli proletíte celým tunelem. Vás nic nezastaví. Máte posledních pár chvil na tomto světě. Nechcete něco říci?“

„Odpusťte pane Jindřichu. Celý život jsem za svůj čin pykal a jsem rád, že to končí.“

„Odpouštím vám Jaroslave. Zahraji vám ještě, aby se vám snáze odcházelo.“

Začal znovu hrát na harmoniku. Tentokrát mi to ale připadalo krásné. Zavřel jsem oči. Pak jsem pomalu šel k velké bílé díře v černé tmě. Nezastavoval jsem se a vkročil dovnitř. Bylo to krásné. Bylo tam světlo a teplo. Letěl jsem neznámo kam.

(Napsáno 2003)

PROBLEMATICKÁ KNIHA

Nakladatelství **Dauphin** vydalo publikaci **DEVLA, DEVLA**. Někdo patrně dostal nápad přispět tak k řešení bruselského tlaku na otázky rovnoprávnosti a národnostních menšin. Podtitul „*básně a povídky o Romech*“ ohraničuje prostor, v němž se jednotlivé příspěvky pohybují. Literatura ovšem nemůže ovlivňovat sociální otázky, zcela nicotný vliv má na rozhodování politické. Stará pravda, že když si dítě hraje, nezlobí, kterou lze na romský problém aplikovat, je přehlížena. Ale vraťme se ke knize jako takové. V literárním zápisníku A 2 kulturního týdeníku (13/2008) se do knihy se sarkastickou ironií opřel Petr A. Bílek. Jeho přístup nelze plně akceptovat, třebaže nevyrovnaná kvalita ční z knihy jako sláma z děravých bot. Za povšimnutí stojí především propastný rozdíl mezi poezií a prózou, která vítězí na celém kole. Nad poezií čtenář nutně zauvažuje jako nad otázkou, zda byla dříve slepice nebo vejce. Zda jde o poezii nebo sekanou uhnětenou z rozcupované prózy a absence nechtěného, ale nepřilíš zdařilého opěvování slunečního svitu a měsíční záře. Nesudme však příliš přísným metrem, nevíme, zda bylo z čeho vybírat, když už ta nutnost nastala. Ale i na poloprázdném dvorku lze najít nějaké to zrnko. Především zaujme povídka Jana Cimického, jejíž platnost přesahuje xenofóbní pojetí obsahu, k tragickým koncům může vést zášť vůči kterékoliv skupině občanů. Také povídka Marcelly Marboe nepostrádá zdravé jádro a za přečtení stojí i rozsahem nevelká próza Antonína Bajaji. Poněkud zbytečné a vůči mnohým příspěvatelům degradující a diskriminující se jeví bibliografické údaje. U sborníků je vždy zásadním problémem otázka nastavení laťky. Těžko očekávat, že vzejde kvalitní soutěž tam, kde soupeří olympionik s amatérem, který nemá nejen trénink, ale příliš toho neví ani o teorii skoku. Literatura ovšem není lehká atletika, určovat pořadí je vždy ošidné. Ptejme se tedy jinak. Pro koho byla kniha vydána? Pro Romy, aby se poučili o svém životě a vzali si ponaučení? Obávám se, že by knihu spíš šmahem odsoudili, ne vždy je ukazuje v nejlepším světle. Tím nemůže naplnit ani vlastní poslání, vytvořit součást hráze proti neoprávněné nebo příliš tvrdé bruselské kritice. Možná by bylo účelnější začít konkrétně uvažovat o tom, že dítě, které si hraje, nezlobí. Nebo dítě, které si čte. Zda nepochybně nákladná kniha Devla, Devla najde větší počet čtenářů, o tom pochybují. Od jejího vydání již protéklo v řekách trochu vody, ale v Krajské knihovně Vysociny, kterou navštěvuji, jsem zatím jediným čtenářem.

František Uher

MILAN RICHTER

Opojn  zvonu

M s c n  smr  
opra 
bere z rukou

Do spánků
tlu ou
p r mo vyzvání

Zvony
v závěsech
tan 

Srdce
jan 
 as hledání

Vlaštovky

Jak na notov  osnově
s ocásky
praporky  estn ctinek
V d m je z okna

B l  n prsenky
a fraky umělců

Zp v j  ...
snad někdy p reru i je
staccato deště

Mně se zdá,
 e viděl jsem
už vloni
tu

i tu

i tu

i tu.

B sn  ze sborn c ku, kter  vydal Muzeum Beskyd Frýdek-M stek spolu s Liter rn  dramatickou společností M steck  Viola při p l e itosti literárního odpoledne s Milanem Richterem.

Milan Richter,  lov k se vzácnou du 

V m chci to říci – tak byl nazván pořad, kter  po adalo Muzeum Beskyd a Liter rn  dramatick  společnost M steck  Viola o poslední kv tnov  neděli. Hostem byl Milan Richter, v sestrann  zalo en  člověk, který se věnuje hudbě, psan , sportuje, je zasloužilým dárcem krve, člověk, který je velice  inn  v orlic-ko steck m regionu. Na pozvání principála M steck  Violy Jana Kukuczky st. přijel do Frýdku- M stku, aby se s p itomn mi n v st evn ky Ryt r sk ho s lu pod lil o sv  vzpomínky ze svého na zážitky a prožitky bohatého života.

Celý program výtečně moderovala Irena Šutariková a věřte, že neměla jednoduchou úlohu. Host je totiž vynikajícím řečníkem, srdečným člověkem, který by dokázal hovořit nejen dvě hodiny, jak bylo naplánováno, ale spoustu dalších hodin. A skutečně bylo co poslouchat.

Milan Richter začal vyprávěním od svého dětství, pěkně mluví o své „matičce“, velkou váhu pro něj má rodina. Vyzdvihl svůj vztah ke knihám, na vojně se dostal ke hře na cimbál, hraje na kytaru a zároveň na ni učí hrát děti. V roce 1992 jej silně ovlivnilo setkání s Karlem Krylem. Je velkým sportovcem, cyklistou, běhá maratón, má na svém kontě 52 titulů železného muže. Toto vyprávění doplňovaly členky Místecké Violy četbou veršů z hostovy tvorby.

Dlouhá léta píše Milan Richter básně, které pro své přátele publikoval ve vlastnoručně zhotovených brožurách: Vandrovní knížka, Tři generace, Pod notovou osnovou aj. U příležitosti svých padesátých narozenin vydal v roce 2002 v orlickoústeckém Oftisu knihu o dvačtyřiceti osobnostech regionu rozdílného zaměření s názvem „Kumštýři z Podorlicka“. Všechny uvedené osobnosti spojuje láska k umění. V témže roce mu zmíněné nakladatelství vydalo i první básnickou sbírku „Vám chci to říci“ s ilustracemi Čestmíra Karpíška. Své básně publikoval i ve třech dílech sborníků spisovatelky Věry Ludíkové Pošli to dál (2003–2005). Od roku 2002 vydává se svou rodinou regionální měsíčník Ústecké ozvěny.

Spisovatelka Věra Ludíková o něm mimo jiné řekla: „Jsou mezi námi lidé, kteří jsou solí země, lidé 21. století, lidé, kteří nehledí na svůj prospěch.“

Tato slova plně vystihují Milana Richtera, člověka se vzácnou duší.

Dajana Zápalková

(Článek přetiskujeme z Frýdecko-Místeckého a Třineckého Deníku)

Milan Richter na akci ve Frýdku Místku

TOUHY

Josef Ragula

Stála tiše na autobusové zastávce a netrpělivě kouřila. Bylo jí trapné, že kouří venku, ale nervozita a snad i tréma ji nutila. Znal se s ní snad třicet let, ale posledních pár let se téměř neviděli. Občas zavolal a zeptal se, jak se mám, co děti a manžel. Věděl, že můj muž je již starší a stále pracuje. Snad právě proto se v posledním roce snažil se mnou vidět stále častěji. Byly doby, kdy jsme se vídali a prožívali nádherné chvílky. Byl vždycky pozorný, milý a nevtíravý, tak jak to bývalo zvykem u jeho kolegů. Imponoval mi a dodnes nevím, proč se tehdy naše cesty rozešly. Teď jsem již ve věku, kdy netrpělivě čekám na vnučátka, ale představa, že on se stále častěji ohlašuje a naznačuje...

Dávno již netrpím předsudky a právě proto jsem jeho pozvání na společně strávený víkend neodmítla. Doma jsem si vše zařídila a protože dceři splácíme byt, nebylo těžké říci, že jedna známá a cateringová firma potřebuje jednorázovou výpomoc. Samozřejmě dobře placenou. Manžel byl snad i rád, že bude také jednou doma sám a postará se v klidu o zahradu, která je pro něj velmi důležitá. A hlavně peníze, má je rád, ba co víc, miluje je. Je to vášeň, kterou upřednostňoval vždy! I přede mnou. Proto se na podzim svého života stále cítím plná očekávání a naděje. Já opravdu ještě nechci skončit s touhou, která je dána především mládí. Chci okusit dávno zapomenuté objetí, porozumění, ale také milování.

Netrpělivě odhazuji nedopalek cigarety a snad postě se dívám na hodinky. Měl tu už být. V tom vidím přijíždět trolejbus a nevěřím svým očím. Řidička je má dávná kamarádka Nely. Pozdravíme se a já jí chci v rychlosti říci, proč jsem tady. Že čekám, že odjíždím a že ho taky zná. Bohužel mne odbude rychlým pozdravem a odjíždí. Musí. Opět se dívám na hodiny a zjišťuji, že má zpoždění. Zmocní se mne úzkost a ptám se sama sebe, udělal si ze mne srandu a já mu naletěla? S taškou plnou šminků, ale i s noční košilkou, kterou jsem již dlouho neměla na sobě, tu stojím a hlavou se mi honí pochybnosti.

Sedím ještě doma a dopřím kávu. Víím, že na mě čeká, víím, že je pozdě, a já se stále nemohu rozhodnout. Šťastné manželství se časem stalo jakousi samozřejmostí a já víím, že mi jen prospěje nějaké to povyražení, ale jsem dost dlouho pohodlný a představa, že budu muset investovat nejen peníze, ale i city, je pro mne útrpná. Jsem sobec, víím to. Snad bych měl alespoň zavolat, jsme přeci jenom přátelé. Přemítám a tápu ve vzpomínkách. Najednou si vzpomínám, jak jsme jednou s Liz, jak jsme jí tenkrát všichni říkali – ano, protože se skutečně podobala té božské Liz, kterou jsme všichni znali a obdivovali z filmového plátna. Byla tenkrát skutečně krásná a vzpomínám si, že mi ji všichni záviděli. Ještě dnes, po těch dlouhých letech, má tu podobu. Ano, stále ji snad i miluji. Dopil jsem

kávu a šahám po telefonu, jsem rozhodnut. Jedu. Bude to možná trochu směšné, ale ve vteřině si vybavuji to krásné milování. Ano, je to již dávno, ale já to risknu. Víím, že mne má stále tak trochu ráda a že se těší. Volám jí a omlouvám se, samozřejmě se vymlouvám na nějaké triviální věci, kterým ona stejně nerozumí a já víím, že zaberou.

Je překvapená, ale šťastná, že jsem to nezrušil. Víím to a umím toho náležitě využít. Za deset minut jsem u ní. Ještě jedna omluva a už sedí u mne v autě a odjíždíme. Zatím nevím kam. Vybavuje se mi, jak jsem ji asi před půlrokem, poprvé lákal na hory. Tenkrát byla tak překvapená, že ihned odmítla, ale večer už volala, že si to asi doma zařídí a hlavně, jestli to platí. Samozřejmě, řekl jsem tenkrát, a protože byl leden navrhnul jsem hory a samozřejmě lyže. Nejprve nechtěla, protože dlouho na lyžích nestála, a potom se jí to začalo zamlouvat. Domluvili jsme se a když za pár dnů volala, že je připravená, tak jsem to zrušil. Já se asi bál, zřejmě jsem si nevěřil, což se u mužů občas může stát. Touha je jedna věc a když jde do tuhého, začneme více o tom přemýšlet. Jo za mlada, to jsem o tom vůbec nepřemýšlel, vychutnával jsem si život naplno a jediná moje obava byla, mít na to prachy, a dnes, když toto neřeším, tak se bojím – hrozně! Nevím, jestli je to věkem, ale když už můžu užívat naplno, tak o tom moc přemýšlím. No, a to si tenkrát kvůli mně koupila nové lyže a kombinézu a já ji zklamal. Tlacháme o všem možném a mně je jasné, že dnes tomu neuteču.

Kam, ptám se sám sebe, když mívám rušnou ulici a víím, že teď se musím rozhodnout. Na hory. Už jednou jsme tam měli jet, tak proč ne dnes. Po půlhodině jízdy mám chuť na kafe, zastavuji u benzínky. Liz jde na toaletu a já čtu noviny. Nemůžu se soustředit. Proč nejsem doma nebo někde s přáteli? Proč. Když se vrátí a krásně se na mě usměje, teprve si uvědomím, že to chci. Zvoní mi mobil a já jdu ven. Volá Monika, sestřička od mého kardiologa, zapoměla si u mě nějaké papíry, potřebovala by je vrátit. Bavili jsme se dlouho a já lhal, že jedu na služební cestu. Zná mě dobře a ví, že když nechci říkat nic, tak mluvím o své firmě. Tak jako teď, vykládám jí, jak se táhnu na Moravu za obchodním partnerem, kterého zná a že to bude vlastně nuda. Pochopil jsem, že má volný víkend a dává mi najevo, že jsme ho mohli strávit spolu. Je mladá, krásná a vůbec nechápu, co jí na mě láká. Prý je se mnou šťastná, rád to poslouchám a občas tomu i věřím. I když jenom na krátko. Má ráda moje peníze a já jí je s nadšením sobě vlastním někdy i dávám. Můj přítel ze studií, dnes docent, mi ji jednou představil na nějaké párty jako svou sestřičku. Vůbec jsem mu tenkrát nevěřil a myslel si, že je to další objev. Až každoroční prohlídka u něho v ordinaci mě přesvědčila o jeho pravdě. Líbila se mi, ale tenkrát jsem si nic nedovolil. Jednou, úplně náhodou, jsem ji potkal ve městě. Když jsem ji pozdravil byla překvapená a dělala, že si mě nepamatuje. Přesto jsem ji přemluvil ke kávě. Byla úžasná a já se snažil být vtipný, nevím, jestli to tenkrát tak zabralo, ale podařilo se mi ji dostat i na večeři. No

a od té doby se vídáme tak dvakrát do měsíce. Ona mě dokáže udělat šťastným a já rád nakupuji dárečky. Je to hezký vztah. Myslím, že ani po třech letech nám to nezevšednělo. Stále mě přitahovala a to její Šmoulo mě i vzrušovalo. Bylo to něco, co jsem dávno zapomněl a ani moje žena mi toto nemohla poskytnout. Tak proč to všechno dělám, ptám se pro sebe. Telefonuji se svoji milenkou a k tomu mám ještě dokonce v autě starší přítelkyni. A s tou chci strávit celý víkend. Můj přítel Pepé, kafičkář, jak mu říkají, mi závidí a já si někdy myslím, že to dělám právě proto, aby mi záviděli.

Pomalu končím hovor a vracím se ke své nové milence. Čeká a stále se usmívá, možná tuší, že to pro ni bude poslední vzplanutí, poslední příležitost. Víím to a tak sobecky očekávám, že do toho dá všechno, že to možná bude krásnější než s mou mladou milenkou.

Tak řekni už konečně, kam jedeme a já se bavím tím, jak se ptá netrpělivě a já dělám tajemného. Nechám ji hádat. A bavím se tím jak neví a trápí se tím. Opět zvoní telefon, pohledem na displej zjistím, že volá zase Monika. Nechotně to zvedám. Zvolil jsem tu nejhorší variantu – lhaní, dělal jsem, že mluvím s chláp-
kem a brzy se v tom motám. Monika se chce bavit a stále naznačuje, že by pro ni nebyl problém za mnou přijet. Krásná představa, ale já nechci. Najednou jí říkám do telefonu miláčku a domlouvám si s ní termín. Cuknu s sebou a civím na svou spolucestující, která se těší, jak spolu budeme celý víkend. Trapné. Ona však klidně říká, ale Pepku, dej si pokoj, a klidně si zapálí cigaretu. Nechce to pokazit, když už jsem to zvorál já.

Krásný hotýlek a překvapená a hlavně nadšená Liz mě začala uklidňovat. Pila hodně a já si to dobře pamatoval. Přestože jsem věděl, že já tolik nemůžu, tak jsem pil taky. Bylo toho opravdu hodně, když navrhla odchod na pokoj. Značně unavená Liz ztrácela nad sebou kontrolu a mě, ač jsem byl také opilý, to začalo vadit. Najednou mě rozlaďovala hudba. Jdu k baru, abych požádal o ztlumení, když uslyším z vedlejšího salonku známý smích. Otočím se tam a nevěřím vlastním očím. Můj přítel Docent v objetí s mou manželkou ...

Josef Ragula se narodil v roce 1961 v Chlumci nad Cidlinou, žije a pracuje v Pardubicích. Dosud publikoval pouze cateringové články. Je členem Klubu Východočeského střediska Obce spisovatelů v Pardubicích a dramatické sekce.

Vnitřní hlas funguje u někoho jako svědomí, u jiného jako pokušení.

Časem se každý problém vyřeší sám – stane se faktem.

Takt je součástí taktiky.

Patricie Holečková

JOSEF KREČMER

Husy

Horákem ukradli dvě vykrmený husy
a za tejdén je posvícení.

„Máte na to svědky?“
ptal se policajt,
„Musíte si je víc hlídat!“
něco si napsal a odejel.

Števo ze třídy odcházal poslední
kopaje do plechovky,
dal se do řeči:
„Úča je hodná, pomáhala mně
s velkým psacím ER“

Pak zastavil se u zídky s čerstvým nápisem:
„Písmenka už umím,
pane, co je to DOPLYNU?“
„Tohle, Števo, nečti,
psal to někdo ošklivý a zlý ...“

Cikáněti, krásnýmu jak z filmu,
přestaly z radostných kukadel sršet jiskry.
Nebylo síly o nic víc mu říct.
Možná už pochopil.
„Pane, vy jste asi hodný gádža,
kouříte?“
„Nekouřím“ –
Ruka samovolně vylétěla
a kloučka jsem pohladil.

O PARDUBICKÝ PRAMÍNEK 2008

Oddělení kulturních služeb při Krajské knihovně v Pardubicích je vyhlašovatelem literární soutěže „O pardubický pramínek“. Soutěž je určena žákům od 3. tříd ZŠ a studentům SŠ. Letos se uskutečnil již XIV. ročník. A právě tento ročník byl trochu výjimečný – pořadatelé se rozhodli krajskou soutěž rozšířit i do škol dalších

regionů. Jistě je zajímavé, že letošní téma „Hvězdné nebe nade mnou“, vymyslela Tereza Smrčková, úspěšná autorka, v minulém roce členka poroty a členka Klubu VČSOS. Co však nejvíce letošní ročník ozvláštňuje je: že téma zaujalo Europe Direct a jeho prostřednictvím se do soutěže zapojila EU.

Do letošního ročníku pořadatelé obdrželi 115 českých příspěvků z 34 škol a 50 prací ze zahraničí (Francie, Lotyšsko, Itálie, Řecko, Rumunsko, Polsko). Práce hodnotila porota v tomto složení: českou část – PhDr. Lubomír Macháček, Mgr. Jitka Kynclová, vedoucí dětského oddělení Krajské knihovny v Pardubicích, a student Lékařské fakulty UK, úspěšný účastník minulých ročníků Miroslav Cihlo. Příspěvky zahraničních účastníků byly nejdříve přeloženy do angličtiny a následně do češtiny. Předvýběr provedly Mgr. Hana Přinesdomů, vedoucí oddělení kulturních služeb krajské knihovny v Pardubicích (pedagog ČJ – VV) a Jaroslava Majerová, pedagog ČJ – dějepis. Vybrané práce pročetli opět členové české části a za vyhlášovatele Hana Cihlová.

Vyhlášení výsledků probíhalo odděleně. Čeští autoři se dozvěděli výsledky 5. května v Domě hudby v Pardubicích. Kromě cen pro úspěšné autory byl připraven kulturní program studentů pardubické konzervatoře a hlavně setkání a beseda s astrologem RNDr. Jiřím Grygarem, který byl čestným hostem. Vítězové zahraniční části byli pozváni do Pardubic a ve dnech 19. a 20. června byl pro ně a české vítěze připraven zajímavý program. Kromě slavnostního vyhlášení výsledků a předání cen na radnici navštívili mladí literáti historické centrum Pardubic, Kunětickou horu, zašli do hvězdárny DDM Delta Pardubice, absolvovali plavbu na lodi Arnošt, svezli se historickým autobusem MHD Pardubice atp.

Co říci závěrem? Je potěšující, že mezi mladou generací, kterou mnozí zatracují, je spousta tvořivých a přemýšlivých autorů. Kdo ví, zda právě mezi nimi nevyrůstá další slavný literát. Jako pořadatel soutěže mám pochopitelně zájem mladým nadějným autorům nabídnout další aktivity, které by rozvíjely jejich obzory a pomohly v jejich snažení.

Hana Cihlová

Hvězdné nebe nade mnou

Tereza Štěpánová

Už odpradáвна do malé vesničky jménem Přebrody jezdívali hvězdáři podívat se na „hvězdný tanec“. Hvězdný tanec byl vidět dalekohledem jen o úplňku, to se na nebi hvězdičky co nejvíce blýskaly a v té záři tančily kolem měsíce.

Jednoho dne do vesničky Přebrody přišel mladý hvězdářský učeň Pavel a dal se do učení k jednomu starému hvězdáři. Byl trpělivý a pozorný. Nemohl se však dočkat, až bude úplněk a on uvidí hvězdný tanec.

Když nastal úplněk, všichni hvězdáři si sedli k dalekohledům a pozorně sledovali noční oblohu. Tu se vedle kulatého měsíce roztančily hvězdy. Pavel nemohl z oblohy spustit oči, neustále sledoval nejvíce zářící hvězdu, která jako by měla lidskou tvář. Tu jako by se k němu zářící hvězda otočila. Jako by mu chtěla něco říct. S Pavlem se zatočil svět. Když si šel lehnout do postele, měl před očima stále zářící hvězdu, která jako by na něj hleděla z velké výšky.

Druhý den byl zavřený ve svém pokoji a přemýšlel nad kupou hvězdných map a celý večer proseděl u dalekohledu. Zoufale hledal na nebi tu zářící hvězdu. Hledal ji celý týden, ale marně ptal se i jiných hvězdářů, ale nikdo ji neviděl ani o ní neslyšel. Rozhodl se tedy, že odejde do cizích zemí hledat tu zářivou hvězdu. Odjel a procestoval skoro celý svět, ale nikdo o ní nevěděl. Mohl jen doufat, že o příštím úplňku tu hvězdu uvidí i jiní hvězdáři a on bude vědět víc.

Po nějakém čase se rozhodl, že se vrátí do vesničky Přebrody a bude se znovu učit u starého hvězdáře. Když dorazil k domku, kde starý hvězdář bydlel, všiml si, že něco není v pořádku. Vešel do hvězdářova pokoje a divil se, že starý hvězdář leží v posteli. Hned se zeptal: „Co se děje, pane hvězdáři, že v domě už není takové ticho, jako bývalo a že vás tu vidím ležet v posteli jako nějakého maroda.“ Hvězdář se na něj podíval a pravil: „Víš, Pavle, když jsi byl pryč, spadl jsem z koně a teď nemohu chodit. Ale vidím, že máš něco na srdci.“ A tak mu Pavel vyprávěl, co se mu přihodilo. Starý hvězdář po dobu jeho vyprávění kýval, a když Pavel domluvil, dal mu jednu radu: „Netřeba se dívat na nebe na hvězdy, ale lidem do duše, každý z nás má svou hvězdu a tu nosí v srdci.“

Od té doby už nehledal Pavel na nebi hvězdu, ale bytost se srdcem tak krásným a velkým jako ta zářící hvězda. Možná, že ji hledá ještě dodnes, a možná, že už ji našel. A vy, když na nebi uvidíte zářící hvězdu, hledejte bytost laskavou, krásnou a otevřenou.

(ZŠ Resslerova Pardubice, 5.tř.)

Hvězdné nebe nade mnou

Veronika Dvořáčková

Sedím na zahradní lavičce ve stínu borovic a přemýšlím. Co já z toho života vlastně mám? Rodiče se rozvádějí, ve škole jsou ty lepší známky trojky, nikdo se mnou nekamarádí, protože bydlím jen asi týden v novém bydlišti, a všichni se mi smějí, protože trpím nadváhou a nosím staré oblečení po už skoro dospělé sestřenici. Ke všemu „slavím“ dnes narozeniny a nikdo si nevzpomněl. Kdyby ještě žili babičky a dědečkové, určitě by mě potěšili alespoň malým dárkem, ale místo toho mlčím a věřím, že se někdo podívá do kalendáře a zjistí, že dnešní den si barevně označili, aby věděli, že už tu s nimi žiji dvanáct let.

Pomalou se začíná stmívat, a tak se zvedám a mířím domů. Nejsem informovaná o čase, ale doufám, že naše nástěnné hodiny již dávno odbily šest hodin a mamka odjela na noční službu do nemocnice, protože dnes už ji vidět opravdu nemusím. Zouvám si zablácené boty a nakukuji do obývacího pokoje. Moje očekávání se splnilo. Byt je prázdný. Tatka je nejspíš v hospodě, kde bývá poslední dobou stále častěji. Otevřu ledničku a kromě kousku sýra, poloprázdné lahve s kečupem, dvou fazolových konzerv, jednoho, pravděpodobně už nepoužitelného vajíčka a kostky másla zde nacházím i svůj oblíbený jogurt s jahodovou příchutí. Vytáhnu ho a po nepříliš radostném zjištění, že jsme bez pečiva, beru lžičku a s úlevou padám do křesla. Jiný by si asi teď pustil televizi, počítač nebo alespoň rádio, ale z důvodu absence těchto zařízení se radši plně soustředím na požívání jogurtu. Jsou letní prázdniny, a tak si se školou hlavu nelámu. Vysprchuji se a jdu spát. Je sice půl osmé, ale co jiného dělat v temné, osamělé domácnosti bez elektřiny. Zase totiž „vypadly pojistky“. Ještě před usnutím uvažuji. Jiný by na mém místě spáchal sebevraždu, jiný by možná nedělal nic. A co já? Rozhoduji se: jen přihlížet tomu všemu, co se děje, nebo nějak zasáhnout? Sebevrah nejsem, ale nějaké upozornění, že tu jsem ještě já, by se zkusit dalo. Ať mě přestanou přehlížet a všímají si mne trochu! To, že se rozvádějí, přece nemusí způsobit negativní ovlivnění mé budoucnosti. Na to, že jsem chtěla být psycholožka, dostávám ve škole známky hodné někoho naprosto ngramotného. A jen kvůli nim celé dny i noci probrečím a na učení, úkoly nebo slohovky vážně nemám čas, náladu ani sílu. Už skoro spím, když zaslechnu třísknutí dveří. Bydlíme ve čtvrtém patře, takže chvíli trvá, než se můj, značně podnapilý otec dostane do bytu. Jeho nadávání ani nevnímám, nejspíš se shání po manželce, i když ví, že není doma. Když vlezde do mého pokoje a zjistí, že křičí zbytečně, odebere se do obývacího pokoje, kde má provizorní postel, protože z ložnice byl vystěhován. Pak už slyším jen zvuk sprchy a tátovo nadávání na teplotu vody.

Ráno mě probudil hluk, vycházející z nitra bytu. Aha, rodiče se zase prou. Možná o peníze, o práci, o tom, že se tatka fláká, zatímco mamka pracuje, nebo jen tak, ze zvyku. Tak mě napadá: Mám to zapotřebí? Co kdybych to tu na čas opustila, zajímalo by mě, za jak dlouho by si toho někdo všiml, pokud vůbec. Vstávám, opatrně vejdu a pozdravím: „Čau.“ Otevřu chladničku a popadnu kousek sýra. Mamka včera koupila housky, a tak si jednu vezmu. Popijím včerejší čaj a zjišťuji, že je vlastně začátek prázdnin, a já je přece nebudu trávit posloucháním neustálých hádek v rodině. Jsem téměř rozhodnutá, volno si užiju mimo domov. Na žádný tábor s dospělými nejedu, protože všude už mají plno a kde bych vzala peníze? Od rodičů asi těžko. Zorganizují si svoje stanování!!! A od toho už neupustím. Tatka odchází „na procházku“, ale všichni víme, kam nakonec zamíří. Mamka jede nakoupit, a proto zůstávám doma opět sama a sama. Sbalím si věci. Hlavně stan, spacák, lékárníčku, mobil a baterku, na sebe pár svetřů a tepláky. Tenisky si vezmu na nohy, takže přidám jen gumáky, letní bundu, tři sta korun na jídlo

a hygienické potřeby. Batoh schovám pod postel. Večer vyrazím. Teď si jdu přečíst knížku. Mamčin příchod ignoruji, není třeba zase vyvolávat hádky kvůli tátovi. Nechápu ji, hádá se s ním, ale v rozhovorech se mnou ho brání. Dnes má zase noční, a tak o půl šesté odjíždí. Uf.

Vytahuji zavazadlo a kontroluji jeho obsah. Je to všechno? Začíná mi bušit srdce a tep se mi zvýšil alespoň třikrát. Mám, nemám, mám, nemám . . . odříkávám pomalu, trhající přitom listy z popsaneho bloku. V ruce mi zbyl poslední papír a já vyslovila slovo MÁM. Beru si na sebe tepláky a mikinu. Ještě tenisky a vyrazím. Je světlo, a proto jdu pomalu. Mezi stromy vidím malý plácek, necelé dva kilometry od města. Myslím, že někde poblíž tu byla hájovna nebo něco podobného. Stavím stan, ale moc mi to nejde. Kdyby tu byl táta (ovšem předtím, než začal pít), jistě by mi pomohl. Ale ten tu není a doufám ani nebude. Sláva, přístřešek už stojí a já si do něj dávám věci. Půjdu nakoupit. Mírím k městu, cestu si ještě pamatuji, ale začíná se smrákat. Už vidím první hvězdy, ale domy ne. Baterku jsem si nevzala, tak se asi budu muset nechat inspirovat pohádkovým Jeníčkem. Tak ne, nevidím nic, co bych mohla sypat. Ke všemu mi začíná být zima. Nesu si sice letní bundu, ale nic víc. Ani jídlo, ani pití, prostě nic. Vracím se zpět, ale padám k zemi, byl tam pařez, o který jsem zakopla a zřejmě si pěkně rozbila holeň. Bude hodně špinavá. Vstávám . . . , nejde to. To snad ne, doufám že není zlomená, to by mi ještě scházelo. Opravdu na ni nemohu stoupnout. Našmátrala jsem klacek, snad není shnilý. Je! A jsem zase na zemi, ale nacházím další. Nic nevidím, tuším však, že se stále vzdalují od města i od stanu. Myslím, že dál už nepůjdu, je asi hodně hodin a moje oči se pomalu ale jistě zavírají. Vidím nádherné hvězdy a . . . úplněk. Už nevím o světě. Víčka se zdlouhavě otvírají, je ráno ale cítím nesnesitelnou bolest v noze. Ztěžka zvedám hlavu a obrázek, který spatřím, se mi vůbec nelíbí. Mám otevřenou zlomeninu. Ohlížím se a co nevidím, můj stan. Kdybych udělala ještě pár kroků, mohla jsem spát ve spacáku a zranění zjistit už včera, mohla jsem spát v teple a nebyť teď nachlazená. Smůla, no.

Doplazím se k mobilu. Mám hlad a žízeň, Volám *22#, abych zjistila, kolik mi zbývá kreditu. Načítá se, . . . , „Nula korun dvacet haléřů“ čtu z displeje. Můžu zavolat leda tak první pomoc. Vyfukám číslo 155. Klepu se trémou jako nikdy předtím. „Ano, kdo je tam?“ ozve se příjemný ženský hlas. „Co potřebujete?“

„Mám otevřenou zlomeninu, je mi dvanáct let a jsem asi dva kilometry od Ústí na Orlicí směrem na Českou Třebovou, v lese, vede sem cesta.“

Asi za pět minut mě nakládali do záchranky. Ani jsem si nestihla sbalit věci. Řekli, že mi sem někoho pošlou, když jsem jim však vysvětlila svou situaci, ochotně mi je dali do sanitky. Pak už jsem vnímala jen odpornou pálivou bolest dezinfekce, zklidňující mastičku a jemné obvazy a dlahy. Sestra se pokusila se mnou komunikovat, avšak chyběl nějaký nápad na rozhovor, a tak jsem brzy usnula. Probuzení se mi ani trochu nelíbilo, první, co jsem viděla, byl totiž nemocniční stolek s teploměrem, hrnečkem s teplým nápojem a lžičkou a nad ním tlačítko

pro přivolání sestry. Stiskla jsem ho a čekám, co se bude dít. Za malou chvíli přišla slečna ve světle modrém oblečku. „Máte nějaký problém? Je vám dobře? Nemáte hlad? Kdybyste měla žízeň, máte tu čaj,“ říká.

„Děkuji, můžete jít,“ odvětvím.

„Opravdu nic nepotřebujete?“ ujišťuje se.

„Ne,“ odpovídám a otáčím se na druhý bok. Ona to chápe jako výzvu k odchodu a míří poněkud našťavaně ke dveřím, ve kterých za okamžik mizí. Venku je krásně, svítí slunce, na nebi ani mrak. Jak bych se asi měla, nebýt toho ošklivého zranění. Běhala bych po lese, ... Z mého snění mě vytrhne doktor, který mi oznamuje, že za mnou přišla návštěva.

Ani se mi nechce věřit, že by si máma tak brzo všimla, že jeden člen rodiny chybí, natož aby se po mně sháněla, nebo se na mě dokonce přišla podívat. K mému překvapení ale do místnosti vkročila osoba poměrně menšího vzrůstu, to není ona. Ale kdo tedy? Jde blíž a blíž a už ji poznávám, je to Editka, moje nejlepší kamarádka z bývalé školy. Co víc jsem si mohla přát. Občas si voláme, ale neviděly jsme se už hodně dlouho. Ale jak mě našla, vždyť bydlí v Pardubicích, padesát kilometrů odtud. „Co tu děláš?“ vyhrknu na ni.

„No, už jsem to bez tebe nemohla vydržet,“ usmívá se, „mamka i tatka si našli novou práci tady v Ústí, a tak jsme se přestěhovali sem.“ Jedna dobrá zpráva za druhou. Pak si ale znovu vzpomenu na rozvod a posmutním. Snaží se mě rozveselit, ale marně. Vyklopím jí to všechno. Očividně mě lituje, a tak se mě snaží odreagovat. Prý má pro mě překvapení. Vtom za ní vidím skoro celou svou bývalou třídu. Všichni se chtějí dostat ke slovu. Lepší dárek k narození nám jsem už dostat nemohla. Přímo mě zasypali přáními a balíčky. Návštěvní doba ale končí a já zase osaměla. Tak moc jsem chtěla strávit prázdniny mimo domov, až se mi to splnilo, budu v nemocnici se sádrou a otřesem mozku.

(Gymnázium Ústí nad Orlicí, 2. ročník)

Hvězdné nebe nade mnou?

Michaela Valúchová

Bylo příjemné letní odpoledne. Ležela jsem na naší zahradě a poslouchala ... lidi. Za živým plotem totiž vede uzoučká cesta, po které chodí spousta lidí. Nevídám jim do obličejů. O to je pro mě zajímavější, představovat si, jak kdo asi vypadá. Ten den jsem slyšela příjemný starší hlas, který si povídal s hlasem podstatně mladším. Babička s vnučkou, napadlo mě ... Posadily se na lavičku před naším plotem a začaly si moc pěkně povídat.

„Jé, babičko, pověz mi nějakou pohádku,“ žadonilo dítě.

„A jakou bys chtěla slyšet?“

„Třeba o támhle tom obláčku. Prosím!“ zvolala holčička.

„No tak dobře... Vypadá jako ptáček, vid'. Tak si představ, že je to opravdu ptáček. Každý ho má rád, všichni chtějí být jeho kamarády. Všichni až na támhleto veliké strašidlo – vidíš ho? Koušek za ním nahoře... a pořád se ho snaží dohnat. Ale nikdy ho nedožene, ten malý chytrý ptáček ho vždycky přelstí. Šikovně se sezeze po větru a hbitě unikne velkému nemotorovi. Vždycky je lepší být chytrý, než jen velký a silný. Pamatuji si to a netrap se tím, že jsi malá,“ odpověděla babička.

„To je hezké, babi,“ odpoví vnučka, *„jak je to nebe zvláštní, že ze dvou obláček sestavíš pohádku, vid'“*

„To je... a teď si zkus představit nebe jako osobu mnoha tváří. Někdy nám přináší klid... není nic hezčího, než se dívat na večerní oblohu posetou zářícími drahokamy. Vždyť dětem se často lepí různé hvězdičky nad postýlky pro klidnou dobrou noc. Jindy v nás zase vzbuzuje pocity strachu. Když se nebe rozzlobí a vysílá k nám klikaté blesky, tak se spousta lidí začne bát. Ale když se obloha pokryje červánky, které vábí milence k dlouhým procházkám, strach je hned pryč.“

Ne nadarmo se lidé od nepaměti nebi klaněli. Nebe má moc! Umí být krásné, tajemné, rozzlobené, mocné, nebo nám může ukazovat pohádky, kde záleží jen na naší fantazii,“ zasmála se babička, *„každopádně celé nebe, celý vesmír je něco tak obrovského, že to nebudeme moci nikdy prozkoumat. Jistě je někde daleko ve vesmíru někdo, kdo teď uvažuje stejně jako my. Je to podivuhodné... Poslední dobou nemáme z vesmíru a nebe absolutně žádný respekt. Uznáváme jiné hodnoty a ti, kdo věří na moc nebe a přírody, jsou nazýváni sektáři, kteří jsou většinou odsuzováni...“* rozpovídala se babička a vnučku nepustila ani ke slovu.

Najednou se kolem mě rozprostřelo ticho. Mé tajné spolence zřejmě odešly. Pro mne tím skončilo bezesporu zajímavé vyprávění. Ne se vším jsem v duchu souhlasila, ale vlastní obrázek o tom, o čem se mluvilo, jsem si udělat nemohla.

Od narození jsem totiž slepá. Nebe, ani jiné krásy světa jsem díky tomu nikdy neviděla. Ale netruchlím. Věřím, že i moji oční vadu jednoho dne lékaři budou umět odstranit a já spatřím celý svět. Jsem stejně nad věcí jako ten ptáček z babiččiny pohádky. Svěho strašidla se nebojím. A až ho přemůžu a spatřím vše kolem sebe, jistě budu překvapená. Nebe možná nebude takové, jak si ho představuji a jak ho popsala ta moudrá paní, ale vím, že v té chvíli všechny hvězdy budou svítit jen a jen pro mě!

(ZŠ Lázně Bohdaneč, 8.tř.)

Každý má své nebe

Valentýna Kyclová

Vyběhnu ven. Nemůžu už déle snášet hádání našich za stěnou pokojíku. Přijeli jsme na chatu teprve včera, ale stejně se u nich nic nezměnilo. Vždycky jen říkají, že taková krize je normální, ale já vím své.

Vlastně jsem neměla tak úplnou pravdu s tím, že je vše stejné. Není! Nejsme svázáni panelovým bytem v Praze! Tady je všechno prostorné a tak obrovské jako nekonečný oceán. Nevíte, kde končí a kde začíná, prostě jen je všude kolem, obklopuje vás a občas máte pocit, že vás chce zadusit a převálcovat. Nemůžete dýchat a ...

„Brr,“ oklepu se. Je hrozná zima. Přitáhnu si bundu blíž k tělu, abych se alespoň trochu zahřála a rozběhnu se dolů k lesu. Běžím, letím a jen málo mi stačí k tomu abych vzlétla. Vítr jakoby vůbec nebyl můj nepřítel. Hraje si se mnou, chce mi rozcuchat vlasy, ale čepice stažená až do čela mu to nedovolí. Občas se mě snaží zpomalit, jenže já si dělám co chci. Užívám si svobodu naplno.

Otevřu oči. Teprve teď si všimnu, že nebe je poseté stovkami hvězd, jímž vévodí obrovský měsíc. Roztáhnu ruce a snažím se to všechno najednou obsáhnout, ale nejde to. Stříbrné hvězdičky se mi smějí. Možná to je smích Malého prince nebo to jsou andělíci, co mávají křídly na lidi, ale ti je nevidí, protože v ně nevěří a nemají čas na hlouposti.

Najednou nebe začíná těžknout. Hvězdy se pomalu snáší níž a níž. Stává se z nich lavina, obrovská masa věcí, která se řítí přímo na má ramena. Rozpráhnou ruce a chci je zachytit, pak si to ale rozmyslím a radši si zakryji obličej. Nechci nic vidět. Cítím jen, jak mi první náklad dosedá na ramena. Kupodivu je lehký. Připomíná chmýří, které si nevině létá světem jen s občasnou zastávkou. Je jako pěna, která s každým fouknutím ztrácí svůj tvar, stejně záladný jako radost, která se snaží s naším životem udržet krok, snad jen občas klopýtne jako my, jako všichni, jako nekonečný vesmír.

Ale teď mě chce zavalit celá obloha. Kdybych ji dala do skleněné kuličky, viděli byste všechny odstíny modré, které přechází v bílou. Barvy se volně ztrácí a zase navrací zpátky. Hrdě se vypínají a chtějí ukázat, že právě ony jsou ty, které tu nesmějí chybět. Přitom každá z nich je jedinečná a tvoří dohromady celek, jenž odráží každého z nás. Najednou kuličku nahmatám v kapse. Zadíívám se na její nádherné zbarvení a vím, že ji musím pustit do světa, aby všem přinášela na tvářích radost a vykouzlila úsměv.

Obloha mi sklouzne z ramen, jako by byla spokojená, a vrátí se zpátky. Když se na ni podívám z bezpečné vzdálenosti, je mi to trochu líto, protože předtím jsem si na ni mohla sáhnout a teď je tak daleko.

V tom moje oči upoutá sních. Jednotlivé hvězdy se v něm třpytí a připomínají malé perličky, které tu někdo poztrácel. Třeba tu kráčela víla a přetrhl se jí náhrdelník.

Ale ne! To jsou přece opravdové hvězdy. V tom mě něco napadne. Totiž, že hvězdy se nerodí v nebi, ale na zemi. Je dobré vědět, že už tady kráčíme všude v nebi.

(Gymnázium Dašická ul. Pardubice, 2. ročník)

LADISLAV VONDRÁK

Mozky Ty

Můj mozek jest fluktuantem
Pružně mění profesi
a na co chce na to vždycky
trochu času najde si
A pak mele, mele pantem

Mám rozepsanej svět jen na dvě doby
Už hrozně dávno bylo naposled
Nakrad jsem si tě do zásoby
a začínáš mi docházet

Bloumám tu jako tělo bez tvého těla
a přemýšlím, kde bych tě nejraději protkal.

Každým coulem křížem krážem
Křížníkem Bludný Holanďan
Otevřu hledí kamufláže
Na hřbetě želvy hnán a štván

JE SPRÁVNÉ NAJÍT SVOU CESTU

Nejen psaním je člověk živ. Což je mírně poopravené přísloví, jehož užívám, jsa si vědom skutečnosti, že psaní nikoho z nás neuživí. V názvu jsem použil verše Ladislava Vondráka z jeho sbírky nápaditých, vtipných a křehkých veršů „**Mysli si, že se ti to zdá**“. Neboť právě o havlíčkobrodském básníkově, textařovi a nadšeném organizátoru kulturních akcí je řeč. Našel totiž svou cestu. Stejně jako v minulých letech připravil (ve spolupráci s Krajskou knihovnou Vysočiny) v podkroví svého domu U notáře v Havlíčkově Brodě dvacet převážně literárně orientovaných večerů. Ale podle pravdy, předposlední pořad, zdramatizované čtení z cyklu Listování, nazvané „Kvak a Žbluňk jsou kamarádi“ (pro úplnost – podle stejnojmenné knihy Arnolda Lobela), vzhledem k horkému podvečeru a značnému počtu diváků (včetně mladých a nejmladších), proběhl na zahradě obklopené zelení, za přítomnosti páru divokých kačen, tvořících živou kulisu, a hluku z blízké křižovatky. Pořady Listování patří k tomu nejlepšímu, co večery U notáře přinesly. Lukáš Hejlík a jeho kolegové jsou herci par excellence, zdramatizovaná čtení zvládají vskutku bravurně a získali si pravidelné, vděčné publikum, které láká i intimní atmosféra prostředí. U notáře mají tradici také klasické formy autorských čtení, za všechny uvedme alespoň Ivana Klímu, Jana Buriana, Miroslava Kovaříka. Záslužná organizátorská a literaturu propagující činnost Ladislava Vondráka zasluhuje poděkování, dotváří jeho image skromného, nápaditého, intelektuálně založeného básníka, výrazně přispívajícího ke zpestření kulturního dění na Vysočině.

František Uher

GOTHARD

Jaroslav Jonáš

Můj vzdálený strýc Gothard, který měl v rozvětveném příbuzenstvu pověst podivínského větroplacha, je považován za mrtvého již mnoho let. Neví se však kde zamřel, a jestli vůbec zemřel. Jisté je jenom to, že zmizel kdesi ve světě. Naposledy byl spatřen v peruánském přístavu Mollendo. Dnes by mu bylo 93 let. Nezanechal po sobě žádný majetek, ale shodou okolností se mi z jeho pozůstalosti dostal do rukou několikastránkový text. Je psaný rozmáchlým písmem člověka, na něhož je zemská přitažlivost krátká, a který ve svých úvahách nonšalantně překračuje hranice běžných myšlenkových pochodů, aniž by zaznamenal jejich existenci.

Je to zvláštní text. Když jsem ho četl poprvé, považoval jsem ho za blábol a jenom díky šťastnému řízení osudu jsem ho nezničil jako bezcenný. Po několika letech jsem ho našel zapomenutý na dně zásuvky svého psacího stolu a tentokrát jsem ho přečetl celý. Strýcova slova ve mně zanechala prazvláštní pocit. Jako kdybych procházel neznámou krajinou a tušil, že někde poblíž je cosi, co nesmím minout, co je pro tu pouť, na kterou jsem se vydal, nesmírně důležité. Snad je to dokonce bezděčný cíl celého putování ...

Od té doby se občas vydávám do bizardní krajiny strýcových slov a úvah znovu. Stále si s tím textem nevím rady, ale pokaždé mám dojem, že jsem se tomu tajemnému cíli poněkud přiblížil. Cítím jeho energii. Jako vír, který strhává a pohlcuje všechno, co zachytí do svého trychtýře. Ale jeho síla není ničivá, je osvobozující a snad i očišťuje. Proto jsem se rozhodl strýcův text zveřejnit. Možná, že mu přijdou na chuť alespoň lidé duševně spříznění, snad osloví i další neklidné duše toužící po bezbřehém prostoru věčnosti.

Hovořím o strýcově textu tak, jako by on sám byl jeho autorem. Je to velmi pravděpodobné, ale ne úplně jisté. Existuje možnost, že Gothardův rukopis nebo alespoň některé jeho části jsou opisem nebo překladem textu cizího. Pro verzi překladu hovoří stylistická nevyrovnanost rukopisu a nepřesnosti v používaných výrazech. Ovšem i tuto alternativu je nutné posuzovat s vědomím strýcova nekonvenčního ducha.

Editorská poznámka:

Vzhledem ke stáří rukopisu a k tomu, že byl napsán měkkou tužkou, jsou některá jeho místa rozmazaná. Špatně čitelná slova jsem proto v textu označil otazníkem (?). Naopak slova, která zdánlivě nezapadají do kontextu, ale v rukopisu jsou čitelná jasně, označuji vykřičníkem (!).

Gothardův text

Hloubky

Do jakých hloubek se člověk může dostat? Podle Junka jsou sny dvířka do pradávnné kosmické noci, kterou byla duše dříve, než existovalo jáské vědomí, a která přesahuje všechno, čeho může jáské vědomí dosáhnout. Já je izolované, ve snu však vstupujeme do hlubšího, opravdovějšího a věčnějšího člověka. Sen se neustále snaží vyjádřit něco, co já neví a nechápe (a pochopit nemůže).*

Sklepení

*Nemívám jednoduché sny. Mé sny jsou sklepení v několika patrech pod sebou. Zdávájí se mi sny, ve kterých usnu do divokých snů, z nichž se s úlevou probouzím, abych zjistil, že divoký sen ve zdánlivém bdění pokračuje. Teprve potom se skutečně probouzím, teprve potom je úleva skutečná. To je sen jednopatrový. Mívám sny i dvoupatrové a bojím se, že jednoho dne sestoupím do třetího patra snu a stane se něco nezvratného. Neboť třetí završuje, ve třetím je vše (?) ukončeno. To věděl už Archemanes, jeden z Pythagorových učitelů. Podle něj je svět důsledkem působení dvou protikladů – neustávajícího zrodu (Chthonos) a pohlcujícího Chaosu. Teprve ze spojení těchto protikladů povstává Chronos**, který dodává oběma protikladům řád a harmonii, a který je počátkem existence světa.*

Co bude zrozeno, jestli sestoupím do třetího patra snu? Lze se ještě ze třetího sklepení vyškrábat až nahoru do bdělého vědomí? Nerodí se ve třetím patře smrt? Nebo život?

Čas

Problémem našeho myšlení je, že neumíme chápat záporný (!) čas. Nedokážeme vnímat svět, v němž důsledky předcházejí příčinám. Nemáme pro to ani potřebná slova. Někdy si představuji, že právě toto je poselství z třetího patra snů. Představuji si jeho sklepení jako útulnou vinárničku (!), v níž pár vyvolených (?) zatracených (!) popijí opojné chianti pod nápisem DŮSLEDEK JE PŘÍČINOU PŘÍČIN. Hrají tam hudbu ticha, při níž je ticho jenom sem a tam přerušováno sférickými zvuky. Je tam vcelku příjemně, ale kdo chce vinárnu opustit po schodišti, po němž do ní sestupoval, ten se nikdy nedostane ven.

Bude-li se mi někdy zdát třípatrový sen, nesmím se z něj za žádnou cenu probouzet směrem vzhůru do snů předchozích! Musím dolů, do dalšího snu! A musím se vracet zápornou rychlostí, to je možná ještě důležitější. Ale kam se dostanu, suď Bůh.

Bdění

A vlastně bdění! Co když náš život je sen, ze kterého se zpocení a s úlevou probudíme v okamžiku smrti? A v kterém patře snů oné Junkovy kosmické duše žijeme právě tento život?*

V knihách se píše o lidech, kteří se štípou do ruky, aby se přesvědčili, že nespí. Jednou jsem se takhle štípl ve druhém snovém sklepení, a ono to bolelo také! Tuším, že ve třetím patře to zabolí, abychom se štípli.

Stejně mi to nejde do hlavy. Často přemýšlím, jestli Archemanes početí člověka považoval za Chtonos, jeho smrt za Chaos a jeho život za Chronos**, Někdy se mi to posouvá: život – Chaos, smrt – Chtonos, početí Chronos**. Ale to je spíš problém existencinální, ve skutečnosti měl Archemanes pravdu – i podle vědy 20. století pracuje život proti entropii. A entropie je míra neuspořádanosti – chaosu.

Škvíra

Indiánští šamani ve Střední Americe považují soumrak za škvíru mezi světy. Mezi světem denním a světem nočním. Nebo, chcete-li, mezi světem dolním a světem horním (který je vlastně který?). I ženské pohlaví (!) lze považovat za škvíru mezi světy – mezi světem budoucím a světem současně (?) minulým. Jednou jsem při milování prudce vyšel ven a ta škvíra ještě na vteřinku podržela tvar mého mužství. V tom černém otvoru jsem zahlédl celý vesmír. Zdá se to možná podivné, ale ten obraz se mi velmi často vrací. V té chvíli jsem zřejmě pochopil, co je to nekonečno a jak pulsuje vesmír mezi Chtonem a Chaosem. Považuji za Boží milost, že mi bylo dáno vesmír intuitivně pochopit skrze ženské pohlaví, a spojuji-li se dnes se ženou, spojuji se s vesmírem.

Čísla

Tvrdí se, že na počátku bylo slovo. Správnější je verze: Na počátku byla formule. A ještě lepší: Na počátku byl princip. Tím principem je jednička – počátek všeho v počátku věcí duchovních. Jednička je číselně vyjádřenou thesí světa horního (duchovního). Dvojka je její antithesí a trojka synthesí ve světě horním. Stvoření světa horního je završeno číslem tři, jež je zároveň thesí světa veškerého (absolutního).

Čtyřka je číslem hmoty, je jedničkou světa dolního, jeho thesí. Stvoření dolního světa je završeno číslem šest. Ne nadarmo je číslo 666 číslem Satanovým. Je záznamem předstírané tvorby světa dolního – trojnásobným posílením synthese materiálního světa. A protože není hříchu mimo materie, vyplouvá význam čísla 666 na povrch jako masné oko na polévce. Šestka je zároveň antithesí světa veškerého, opozicí ducha.

Sedmička je jedničkou světa universálního. Je thesí o propojení ducha a hmoty. V tom spočívá její magická síla. Je číslem šťastným, protože je nalezením počátku cesty ke spojení obou světů. Završením tvorby universálního světa je číslo všech čísel – devítka. Devítka je synthesí čísel sedm a osm, ale zároveň čísel tři a šest. Devítka ve spojení s agapé, universální láskou, je všemocná a nepřemožitelná.

Stvoření

Občas přemýšlím, proč Bůh tvořil svět jenom šest dní. Proč se zastavil na hranici mezi dolním a universálním světem. Sedmého dne odpočíval. Byl unaven? Může se Bůh unavit?

A napadá mě, že kdyby byl tvořil další tři dny, byl by svět dohotoven. Dokonalý svět, v němž není opozice mezi hmotou a duchem, v němž není místo pro hřích, tedy pro zlo, ale ani pro dobro. Ale kde by zůstal prostor pro člověka, pro jeho neustálé hledání dobra a propadání zlu? Není právě toto údělem lidským, spojovat horní svět s dolním a vytvářet svět veškerý? Možná, že ano, možná, že ne. Určitě ano. Ale zdá se, že se mu to nedaří. Přespříliš utkvěl ve světě dolním, jako kdyby se pozvolna propadal do hustého bahna materiálního světa, z něhož není možné vytáhnout nohu, protože ta druhá se propadá tím hlouběji. Jediná šance, zachytit se nějaké pevné větve a zapojit do vyprošťování také paže (!). Je tou větví Bůh? Je tou větví víra v Boha? A není snad tou větví Junkova pradávna kosmická noc?*

Ego

Všechny náboženské systémy, co jich jen ve světě je, staví své učení (?) na potlačování ego. Rovněž tak moderní (?) teorie duchovního růstu i mystická učení všech náboženských směrů. Potlač své ego, nech ho rozplynout ve veškerenstvu (?) a vstoupíš do kosmické noci. Odměnou ti bude pochopení všeho, co se jinak od tvého ego odráží jako hrách od zdi. Podobenství marnosti – házet hrách na zeď. Silné ego maří snahu po objevení smyslu všeho včetně samotného ego.

Rozpusť své ego, to platí i v sexu. Zbav se přímočaré touhy po orgasmu a učiní-li tvá partnerka totéž, dosáhnete něčeho neuchopitelného. Krok za krokem vystoupáte přes mělká údolí ke zlatým vrcholům horských štítů, v nichž jsou ukryty veškeré poklady horního a dolního světa. Vaše těla i duše splynou a rozmnoží tyto poklady o prožitek okamžiku, který se stane věčným.

Mýty

Mýtus věčné lásky. Každá láska je věčná, je-li prožita až ke zlatým vrcholům.

Mýtus zrození. Je-li ženské pohlaví spojením do vesmíru, pak může být tou černou dírou (!) mezi světy. Na jedné straně smrt, na druhé straně zrození. Duše toulající se pohlavím sem a tam a rozněcující se až k postkoitální ochablosti penisu.

Mýtus života věčného. Věčný je den, věčná je noc a věčné je jejich střídání. Věčný je život v obou formách, mezi nimiž není většího rozdílu než mezi dnem a nocí, tou dvojicí, již označujeme slovem den.

Mýtus věčného poutníka. Jak je to všechno o jednom. Jak silná je touha poutníkova – až k prekoitální erekci. Od pólu k pólu a podél rovnoběžek

Mýtus tvoření. Jedno se stává dvěma, dvě třemi, z třetího vychází jedno jako čtvrté. A tak se ze dvou stává jedno jediné (Maria Prophetissa, zvaná Marie Egypťská). Je fascinující, jak je ve všem různém vše stejné! Ať mluvíme o lásce, o zrození, o tvorbě, o putování, o čemkoliv, ten princip, ta formule, to slovo zůstává stále stejné.

Otázka

Nevede cesta ze třetího sklepení skrze pohlaví ženy přímo do sedmého nebe?

Sny ve snu

Je hluboká bezměsíčná noc a právě jsem se probudil z velmi podivného a znepokojujícího snu. Šel jsem spát jako obvykle dost pozdě. Neklidně jsem se převaloval s boku na bok a ne a ne usnout, Muselo být už hodně přes půlnoc, když jsem pocítil podivné chvění. Jeho intenzita vzrůstala, až se mnou lůžko nadskakovalo, jako by pod podlahou naplno pracovaly razicí štíty tunelářských strojů. Co to jen může být? Se stísňenými pocity jsem vylezl z postele a šel se podívat před barák, co se to děje. Vyšel jsem z domovních dveří, ale venku byl klid. Že by se mi jenom něco zdálo? Obrátil jsem se, že se vrátím zpátky na lůžko, ale ve slabém přísvitu měsíce se na zemi cosi zalesklo. Byla to mosazná mince, snad dvacetikoruna. Zdvihl jsem ji. Je to dvacetikoruna, není to dvacetikoruna? Rozsvítil jsem vchodové světlo. Mince měla typický třináctiúhelníkový tvar. Přiblížil jsem ji k očím, abych si prohlédl ražbu. No, ano, svatý Václav na koni, v pravé ruce korouhev... Než jsem si ale stačil jezdeckou postavu doprohlédnout, stalo se něco nepochopitelného. Jako když do studánky spadne kámen, reliéf na minci se rozvlnil, a když se obraz uklidnil, výhružně na mě hleděla tvář jakéhosi pohanského bůžka. Nebo to byl bafomet Satan?

Srdce se mi zastavilo v těle a v úleku jsem instinktivním pohybem odhodil minci co nejdále od těla. Jako bych s hřbetu ruky setřásal ohyzného pavouka. Brr! Mosazný kotouček zasvištěl vzduchem a zapadl do sena v přilehlé kůlně. V tu chvíli jsem věděl, že je zle. Než jsem stačil učinit sebemenší pohyb, z hloubi sena vyskočil ohnivý rarášek. Během několika okamžiků stál celý dům v plamenech. Ach, Bože, za co mě trestáš?

Probudil jsem se zpocený a vyděšený, ale vzápětí mne zaplavila vlna úlevy. Naštěstí to byl jenom sen! Rozsvítil jsem lampičku za svou hlavou, že si budu čist. Nechtělo se mi usínat zpátky do světa tak nepřijemných zážitků. Natáhl jsem se pro knihu příběhů tisíce a jedné noci a můj zrak mimoděk padl na podlahu vedle postele. Na zeleném kovalu tam ležela zbrusu nová dvacetikoruna. Leskla se v umělém světle žárovky poněkud výsměšně. Je vůbec možná taková náhoda? Ale proč ne? Zřejmě jsem tam minci vytrousil, když jsem věšel na ramínko kalhoty. Před spaním jsem ji asi podvědomě zahlédl, a proto se mi zdál ten podivný sen. Je to vlastně docela

logické. Vylezl jsem z postele a tu zatracenou minci zvedl. No ano, dvacetikoruna, svatý Václav s korouhví... Ale co to, to není český patron, ale jakási rozšklebená tvář s kozlí bradou. Bafomet! Tentokrát má jenom nějak šikmější oči, vypadá jako Indián...

To už bylo na mě příliš. Věděl jsem, že nesmím ten peníz zahodit. Sevřel jsem ho v dlani a chtěl jsem s ním vyběhnout před dům. Nohy mi však vypověděly poslušnost. Stál jsem uprostřed místnosti neschopen pohybu a s pocitem nesmírné ošklivosti. Proklatá mince mi propalovala dlaň a bezvýhodnost situace v jediném okamžiku strávila všechny moje myšlenky. Zůstaly jenom emoce, krajně nepřijemné emoce...

Probudil jsem se. Zdála se to být celá věčnost, ale nakonec jsem se přece jenom probudil. Rozsvítil jsem lampičku na peřináku za svou hlavou a můj první pohled padl na podlahu vedle postele. Zaplat' Bůh, žádné peníze se po zemi nepovalují. Jsem doopravdy vzhůru! Teprve teď přišla ta pravá úleva. Nesmírná úleva z toho, že všechno zlé je už pryč, že se už nic nemůže stát. Vychutnával jsem si ten pocit znovunabytého bezpečí a až po chvíli jsem si uvědomil palčivou bolest v levé ruce. Otevřel jsem dlaň a spatřil čerstvý puchýř velikosti dvacetikoruny...

Teď jsem už, doufám, definitivně probuzen. Určitě, protože píšu, slyším skřípání pera po papíru, štípu se do ruky a bolí to. Ale Bůh ví, jak to s tím štípnutím vlastně je. Tak mě napadá, že jediným soudcem problému, jestli teď spím nebo bdím, může být pouze někdo druhý. Někdo, kdo si přečte tyhle zápisky. Najde-li se takový, pak bdím, pokud ne, pak jsem se octl v třetím sklepení? Nebo v sedmém nebi? Nebo kde vlastně?

Hned ráno to musím dát někomu přečíst.

Zde záhadné a místy nepochopitelně anachronické zápisky končí. Tenkrát časně rána prý teta našla strýcovu postel prázdnou. Neustlanou, jako kdyby se do ní Gothard měl každou chvíli vrátit. Ale nevrátil se, slehla se po něm zem. Asi po dvou měsících od něj přišel pohled z Montevidea. První a poslední, jediný. Příbuzní dodnes tvrdí, že byl napsán rukopisem podobným strýcovu, ale zvláštním způsobem jiným, zkarikovaným. Po Gothardovi bylo vyhlášeno mezinárodní pátrání, ale marně.

Naposledy o něm rodině vydal svědectví jakýsi Francouz, který přijel v osmdesátých letech minulého století na Pražské jaro. Tvrdil, že nějakého Čecha, jehož vzhled se víceméně shodoval se strýcovou podobenkou, spatřil před několika lety v přístavním doku v Mollendu. Donedávna jsem ještě měl Francouzovu vizitku. U nás tehdy nebyly běžně k vidění, tak jsem si ji schoval. Bylo na ní jméno, které

jsem, jak si vzpomínám, přisuzoval starobylému šlechtickému rodu. Znělo jako Saint Gawain nebo Saint Germain nebo nějak podobně.

Adresa přechodného pražského bydliště, již tajemný Francouz vlastnoručně zaznamenal na rub navštívenky, byla napsána rozmáchlým písmem člověka, který je zvyklý překračovat hranice běžných myšlenkových stereotypů s nonšalanci věčného poutníka po veškerých světech.

Pardubice, 6. května 2003

Vysvětlivky: * Evidentně míněn švýcarský psycholog Carl Gustav Jung (1875–1961)

** Čas

NĚST SVÉ JMÉNO

Dny, měsíce a roky plynou, na různých rozcestích nás svádějí s lidmi. Zajisté by nebylo žádnou škodou s mnohými z nich se nikdy nestřetnout. Jiné však naopak potkáváme rádi, vážíme si jich a každé střetnutí – třeba na skromných literárních lánech – je nám milé. Mezi ně patří pardubický autor Ing. Jaroslav Jonáš, který patří k úzkému okruhu lidí, stojících u zrodu Východočeského střediska OS. Na činnosti se výraznou měrou podílel organizačně, prezentoval se také autorsky. Ve sborníku „Tady a teď“ se představil myšlenkově hlubokou prozaickou sondou Pulsy a přes několik let se obloukem dostávám k satirickým i sebeironickým veršům ve dvanáctém (rozhodně nikoli tuctovém) čísle Kruhu. Čteme: „Někdo své jméno nese těžce ...“ Samozřejmě neznám všechny životní peripetie Jaroslava Jonáše, je však nezbytné konstatovat, že svoje jméno těžce nést nemusí. Plyne za ním široká řeka vyplněná poctivou prací a k únorovým šedesátinám se rozhodně nemusí ostýchat ohlédnout se a bilancovat, změřit vlastní minulost. Neboť tak praví Jaroslav Jonáš v samotném závěru Pulsů: „... nad vodami dál běžel čas.“ Necht' je to čas útěšný a plodný. Za všechny vyslovuji Ing. Jaroslavu Jonášovi dík, blahopřání a přání dnů plných pohody. Tisknu mu ruku jako dobrému člověku, jehož budu vždycky rád potkávat.

František Uher

Pardubický prozaik Jaroslav Jonáš, dlouholetý člen Východočeského střediska OS, se 11. února 2009 dožívá kulaté šedesátky. Redakce Kruhu mu přeje pevné zdraví a duševní svěžest, očekáváme, že i nadále bude s námi spolupracovat.

Většina citů je založena jenom na pocitech.

Patricie Holečková

ANDĚL SMRTI

Marta Urbanová

Muž dočetl kapitolu. Neměl po ruce vhodnou záložku, proto položil rozevřenou knihu na noční stůlek hřbetem vzhůru. Nebyl to ostatně nákladně vázaný výtisk určený za sklo knihovny, spíš paperback na cestu. Maratónský běžec – bylo vyvedeno tučnými písmeny na hřbetu knihy.

Muž přestal číst, znejistěl, zmocnil se ho nepříjemný pocit. Příčí se mu násilí a v téhle knize je ho víc než dost. Maratónec, geniální hlava studující historii a nadšený sportovec do chvíle, než mu Bílý anděl, významný nacista, jenž po válce unikl spravedlnosti, zabije bratra. Až později se doví, že on sám posloužil jako návnada pro bratrovu smrt. Vzápětí jdou po něm. Právě ho Bílý anděl dostal na zubařské křeslo, aby mu vyvrtil zdravý přední zub až na nerv. Má bohatou praxi, měl experimentální blok v Osvětími a ví, že každý dřív nebo později začne zpívat. Ale Maratónec nepromluví. Nic neví a ani nemůže vědět. Jeho bratr byl totiž profesionál.

Muž odloží knihu a projede jím strach. Krátký, silný blesk, hrůzný jako elektrický šok. Ví, že Maratónce nedostanou, nadarmo nesportoval, v kritické chvíli jim uteče, a přesto ta úzkost. Doma viděl americký film s Dustinem Hoffmanem. Tahle třesořítka v hlavní roli předčila všechny mužovy představy. Dustin Hoffman, světový kalibr, vzbuzuje sympatie diváků a uvádí je v úžas. Buď tím, že reprezentuje spravedlnost, nebo že je to herec s velkým H.

Muž sám se narodil koncem druhé světové války a všechno, co s ní souviselo, ostnaté dráty a přehmaty válečných zločinců v něm vzbuzují nemalou hrůzu. Dokouřil, típnul cigaretu o hranu masivního popelníku a přeměřil osmi kroky hotelový pokoj ke dveřím a zpět. Jako v cele. Hledá okno. Je nahoře. Zbytečně vysoko. To není pokoj, ale klec. Se vším všudy. I s pocitem klaustrofobie.

Pokoj je zařízen sugestivně, ve starém viktoriánském stylu, a přestože je určen pro dvě osoby, působí stísněně. Stejně tak penzión. Je malý, v odlehlé části města a muž snad jediným jeho hostem. Veliký kontrast mezi mamutími hotely v ostatních metropolích a tímhle opuštěným hnízdem na předměstí. Muž, který není zvyklý na záři lustrů, diskrétnost rychlovýtahů, muž, který netráví služební cesty po Evropě v hotelových mraveništích, je přesto tímhle penzionem zaskočen. Hotýlek nemá apartmá, ani pokoje s koupelnou, na jaké je muž zvyklý, jen pár pokojů bez příslušenství, přímo do chodby.

Muž chce ven. Musí odtud dřív, než ho tohle prostředí sevře a udusí. Vyjde na chodbu a dvakrát za sebou otočí klíčem v zámku. Instinktivně se rozhlédne. Chodba jako špěhýrka, úzká a dlouhá, obložená tmavým dřevem. Na zemi běhoun. Perfektně tlumí kroky. Muž chce proběhnout ke schodišti do přízemí, ale koberec je jako tráva. Nutí ho našlapovat, jít pomalu co noha nohu mine.

Dalo mu hodně úsilí, než se dopracoval v podniku k tomu, aby ho schválili na tuhle služební cestu. On měl odbornost, ale jezdili jiní. Nebyl ve straně a kdo byl bezpartijní, jezdil jen na východ. Na západ je pouštěli výjimečně. Souhlas sdělovali na poslední chvíli, dva tři dny před cestou. Muž na západ nejel nikdy sám. Pokaždé s ním vyslali straníka. Tohle je potřetí, kdy mu dali svolení a razítko. A poprvé, kdy ho vyslali samotného. Dali mu na cestu poučení, podepsat prohlášení. A hotel mu vybrali sami. Muž přemítal, co se za tím skrývá. Do značné míry ho tím znejistěli.

Schodiště je úzké a strmé, ale netočí se jako had, není to spirála, která vede dolů do pivnice. V přízemí svítí jen recepce. Reklamní nápis – Hotel Hirsch je nenápadný a jako všechny mimikry vzbuzuje mužovu nedůvěru. Muž zaostří zrak, podívá se pozorněji a v kukani spatří recepčního. Jediné světýlko mu shora padá na zátylek, do obličejové vrhá stín. Nasadilo mu tím masku jako ochranný štít. Muž nevidí oči, rty recepčního, jen tuší, kde by mohly být. Ale jistě ho mají na mušce, každý jeho krok. Sestupuje, blíží se k recepci.

Recepční sedí nepohnutě, nechá muže minout poslední schod, ale dolů ho jen tak nepustí. Najednou ožije, zvětší se, má spoustu rukou jako chobotnice a všechny pokroucené v pohybu.

„Pán je s ubytováním spokojen?“

„Zajisté.“

„Máte nejlepší pokoj, v něm si na hluk města stěžovat nebudete. A už jste u nás byl?“

„Nebyl.“

„Nemám na mysli hotel, ale Stuttgart.“

„Ne.“

„Tedy poprvé,“ stáhne všechna chapadla k hlavě, jako by si na něco důležitého vzpomněl nebo cosi nekalého připravoval. „A odkud jste?“ začne bodře, ale muž slyší podtón a podezírání ho z falše.

„Z Čech.“

„Odkud? Upřesněte.“ A ruce mu vyletí v úžasném změti vzhůru.

„Od Pardubic.“

„Tam to znám. Ja, ja, Herr Klapzuba, funf zu Null.“ Rozmachuje se, roste do šířky a najednou je ho plná kukaň. Jen do očí mu není vidět, obličej masku nesundá.

Mohl utíkat zu Fuss od Stalingradu, odhadne ho muž a svůj typ chce potvrdit. „Z války?“

„I před ní. Ja, ja, Herr Klapzuba, funf zu Null.“ Hlas recepčního zvoní, inzeruje dobrou náladu.

Že by to byl Sudeťák? Muž se má před jeho bodrostí na pozoru. Profesionální pozornost za marky, to ano, ale srdečnost?

„A kdo myslíte, že těch pět nula prohrál?“

Recepční zamele rukama, podívá se na hodinky a vstane. „Máme tu výbornou kuchyni,“ ukáže na točité schodiště. „A pivo, jak se řekne po vašem, pivo jako křen,“ otevře dvířka recepce.

Přešel to, pomyslel si muž. Porážku Němců nepřiznal. Zastavil se na třetím schodě a pozoroval recepčního. Házel sebou a škubal se jak hadrový panák na nitce. V obličejí pevně usazený úsměv, který se mohl každým okamžikem změnit v krutost. Neuvěřitelně kulhal, ale pohyboval se tiše a rychle. Bot recepčního si muž bohužel nevšiml.

Sestoupil do suterénu.

V pivnici hledal volný stůl. Na první pohled se zdálo, že jsou všechna místa obsazena, ale nakonec přece jen našel jeden volný stůl v rohu. Muž zvyklý v cizině večerět sám tuhle možnost uvítal. Vyhne se tak všetečným otázkám a může pozorovat neznámé prostředí, hosty i personál. Naskytl se mu pouze uniformita německých pivnic. Hosté se hlučně bavili a personálu šlo o kšeft. Jinak nic pozoruhodného ani výjimečného. Jediný host si k němu nepřisedl ani ho neoslovil. Muž povečeřel a druhé pivo už odmítl. Rozhodl se dočíst knihu a dosyta se vyspat. Každé cestování člověka unaví, zvláště po čtyřicítce, zdůvodnil si své rozhodnutí.

Projít nepozorovaně kolem recepce se nikomu nepodaří. Chobotnice se nadarmo nemiluje jedinkrát za život. Nejdřív číhá na kořist, pak stráží do vylíhnutí vajíčka, až zhyne vyčerpáním. Některé chobotnice čekají na kořist dlouho.

Muž vyšel z pivnice a do řeči mu nebylo. V cizích městech má pocit, že ztrácí půdu pod nohama. Doma mezi svými jako by vystoupil z letadla nebo z lodi na pevnou zem. Recepčního není možno ignorovat. Gestikulace rukou si podmaní jako hra a srdečnost, bezprostřední upřímnost by muže málem zviklala.

Rozhodl se včas pro ulitu a popřál recepčnímu dobrou noc.

Hned jak se zavřel v pokoji, zasunul do zámku klíč a neslyšně jím otočil. Zamířil k posteli, dal si polštáře na sebe, aby měl vysoko pod hlavou a sotva uleh, zapálil si cigaretu a sáhl po knize. Neměl rád široké manželské postele, jako by ho vstřebávaly a on se v nich dusil a ztrácel. A další starost, proti postelím dveře. Za nimi žádná intimita předsíně, ale hned nepřátelský svět. Tma a v ní úpění a zelené oči baskervillského psa.

Vzal knížku s nočního stolku a k předešlé kapitole se už nevrátil. Maratónec byl po sedmém zákroku na křesle sotva při smyslech a Bílý anděl nad ním právě zlomil hůl.

Odvažte ho, četl muž a odklepl cigaretový popel. Sledoval Edrharda, jak odkulhal k židli a začal Maratónce rozvazovat. Popadl ho za ruku, přehodil si ji kolem krku a zvedl ho ze židle. Maratónec visel jako pytel. Potom nějak přišel k sobě a postavil se na nohy. Byl bos. Jako Abebe Bikila. Vzal do zaječích a Bikila běží s ním a společně s Nurmim na něj řvou: Musíš hořet a pořád jít dopředu,

až překonáš hranici bolesti. Maratónce žene jejich hlas, Maratónec uvnitř hoří a upaluje po dálnici, než si uvědomí, že ho chtějí dostat autem.

Muž dokouří. Setřes si z čela pot, jako by běžel s nimi, a ruku z čela už nesundá. Někdo je s ním v pokoji. Slyší dech. Zřetelně někdo dýchá v jeho blízkosti. Ale kde? Ve skříni nebo pod postelí. Muž byl na večeri a klíče od pokoje má jistě kdekdo.

Zavře knihu a zadrží dech. Je napjatý jako struna, oči vytřeštěné, přibité na dveřích. Teď se málem neovládl a vydal sten.

Někdo vzal zvenku za kliku a pomalu a tiše ji tiskne. Pak otevře. Muž si nebyl jistý, zda zamkl. Teď dveře povolí a začnou se otevírat. A v nich? Člověk nebo pistole?

Ale dveře drží v zámku, klika se vrací do původní polohy. Muž na okamžik závidí Maratónci prostor, volnou dálnici. Tady není kam se schovat ani kam uhnout a okno je vysoko. Muž sjede dlaní na prsa. Moje srdce na černém poli jeho terče, uvědomí si a neví, kdy a jak natáhl ruku ke stolní lampičce, ale najednou byla v pokoji tma. Hluboká tma. Muž zřejmě zavřel i oči a teď se rozkoukává. Pode dveřmi chybí práh. Na jeho místě leží žlutý obdélník světla z chodby. A přesně uprostřed boty. Pánské polobotky. Paty vojensky sražené k sobě, špičky od sebe. V těch botách musí někdo stát. Chlap jako hora. Ta hora tu netrčí jen tak pro nic za nic. Něco chce. Muž se drží za srdce a pod rukou mu teče pot.

Zavře oči.

Vidí Maratónce. Přebíhá bos visutou dálnici, teď přeskočí vysoký pás svodidel uprostřed a rozbíhá se opačným směrem do města. Muž chce běžet s ním, ale nohy mu vážnou jako v bahně, maratónce se mu vzdaluje. A z města ven jako chrtí řada světél, jedno za druhým.

Muž procitne.

První pohled patří dveřím. Obdélník pod nimi je prázdný. Muž mu nevěří a čeká. Deset minut. Dvacet. Pak vstane, vši silou se opře do skříně a zatarasí s ní dveře.

Pro jistotu.

ROSTLO STRANOU

Najít vhodný název (čehokoli, románu i krátké stati) je někdy tuze zapeklité. Hledal jsem ho i pro tuto krátkou impresi k životnímu jubileu naší kolegyně od pera, chotěbořské spisovatelky a básnířky Marty Urbanové. S přihlédnutím k regionální souvztažnosti rámcově sleduji její tvorbu od prvních próz a veršů v novinách a časopisech. A tak mě napadlo, že zřetelně vyrůstala z kořenů spjatých s rodným krajem, nepřilíh okázale, snad až ostýchavě, trochu stranou. Kdo z nás však dokázal vyplout na literární oceán na kapitánském můstku okázalého

korábu, s plně napnutými plachtami? Její tvorba přetrvává v našem čtenářském povědomí poněkud nezaslouženě ve stínu knih pověstí, inspirovaných lidovou tvorbou v oblasti Železných hor a západní části Vysočiny. Za zmínku stojí zejména její poslední práce tohoto žánru, „Pověsti z Železných hor“. Od samého začátku se aktivně podílela na činnosti našeho Východočeského střediska OS, známe ji ze stránek Kruhu. Jako spisovatelka získala pevný, svébytný literární prostor v oblasti Chotěbořska, která je jí domovem. Nezbyvá, než Martě Urbanové popřát do dalších let hodně životní pohody, tvůrčí inspirace a stránek, jimiž potěší svoje početné čtenáře.

František Uher

Členka Východočeského střediska OS v Pardubicích Marta Urbanová, básnířka a prozaička z Chotěboře se 18. února 2009 dožívá kulatého jubilea. Redakce Kruhu jí přeje hodně zdraví a pohody do dalších let a samozřejmě i mnoho literárních úspěchů.

LYRICKÉ PRÓZY IVO HARÁKA

Dneska brzo ráno (1.10.2007)

Jakoby tento dým přicházel až z křemáční pece: těžký, dusivý, plný nezřetelných a přece děsivých obrysů. A zvuků: jako když v liduprázdném domě otevrou dveře. Co mu vyjídalo dech přímo z úst: přítomnost příznaků, absence příběhů.

Nač mu jsou názvy vsí, jestliže projíždí jinou – teď už napořád jinou – krajinou?

Raději se začetl do novin: zakousnutý do data lačně sál.

Duchcov (Patrikovi L.)

Zanechejte veškeré naděje! – jenomže také ve vypáleném kostele trouší andělé svá lejna.

Podmoklany

Utopenou kysu podebral kusem přeschlé větve a přehodil ji z koupaliště do nedalekého rybníčku: Zdálo se mu, že ještě žije.

Měla totiž bříško plné: dravých pijavic, které lačně sály rozteklé maso.

Vůně máty mu připomněla ostří kuchyňského nože těsně před přípravou nedělního oběda. Nebo teprve pátečního?

Klíše

Děsil se vši jednoznačnosti. Rozhodnutí, která měla rozsoudit. Tvrzení, jež oddělovala (už napořád).

Asi. Možná. Snad. – Miloval tato slova. Umožňovala mu říci, aniž sděloval (aniž sdílel). Vyplňoval trapné ticho. Slíbit, ale nezavázat se. Vyhnout se soudu, aniž se zřekl účasti.

Při tom všem se za svoji nebojovnost stihl i stydět. Věděl, že jej omezuje: ostré slovo moudřejší ostrého lokte. Snad právě proto se tolik bál samoty: neboť tehdy už se nemohl vymluvit na společenské ohledy, Nezbyvalo, než pak – namísto sebe – urazit zrcadlo: vyčítat domněle nepřítomnému Bohu.

Chotětov

A přece se i po této šikmé střeše prochází Bůh! – neboť se dosud nenaučil věřit, že by, třesa v pytlíku ozubenými kolečky, mohl takto vyrobit hodinky.

(A přece se bojí, že mu nebude odpuštěno: Kvůli hříchům: Kvůli beznaději? Kvůli tak lákavému patosu ...)

Vpád městyse Chotětova do světové literatury

Nezakopneš-li, spatříš průhledem podél sesouvající se kostelní zdi (která není symbolem) silnici k Beznu lemovanému jedovatým bejlím, jež, vařeno a smícháno s třtinovým cukrem, chutná náramně jako vyzrálý rybíz: Kalina, je-li užívána pravidelně, upravuje periodu. I tu moji, větnou?

Ale já, prosím pěkně, původně chtěl psát právě o těch soklech! – které se zapoměly. Dokonale sureálná vize: vedle cesty tu trůní sochy vzduchu. Už v baroku totiž pochopili, že to, co trvá, co má trvat, je podstavec. Zbylé nám může být ukradeno (což už je symbol?).

B(r)odce

Poslední dům vyhnáný až za okraj vesnice, až za ceduli, dům cikánský, s okny zaslepenými kusem lepenky a slepicemi v oknech ještě vidoucích, na dvorku pokaždé jiné rychle rozbrané auto. Víc dětí než psů?

Kouř který odcházel a kouř který přicházel. Bláto až po okraj (dlouho už nepršelo ...?) a v blátě vyražené stopy: Příliš mnoho nesoustředěných kružnic.

Měl pocit, že autobus zrychlil ještě před cedulí. Nechtěl se dívat, možná tomu i rukou pomáhal, ale – Zvoní poledne.

Nejstarší chytil psa. Čerta ne, vemte jinýho. Čerta né, nějakého jiného! Čert je můj! Čerta né, né Čerta, né!

Přibylo kružnic, přibylo kouře. Bolí jej za krkem. Už za chvíli bude doma. Vezme si prášek a pokusí se usnout. V noci toho přece moc nenaspal, a ráno musí zajet zařídít své věci na okres. A cesta mu tedy nepřidala!

Možná by mohl zdřímnout ještě tady v autobuse. Zbývá deset kilometrů. Ale ta cesta!? – jako by už napořád projížděli vykotlanými zuby.

Ostrá

Povlovně se sunout, sesouvat, propadat do vůní až –

V té chvíli mu připadalo nesmírně drzé a troufalé myslet svět bez Boha, neboť si neuměl představit, že by všechno vzniklo samo od sebe: že by vzhůru obrácené kalichy byly jenom nápojem pro člověka. Pro něj.

A vůně mateřídoušky vejčité, jíž se pokřižoval, záhy vyprchala. Musel myslet na mrznoucí paže, sevřené podzimem. Na užitečnost, užitekost těchto květů. Na předražené vstupné, zpáteční cestu autem, v němž to nějak divně klepe, i ocucaný konec levandulové snítky, jíž zpoza zubů vydobával zbytky oběda.

Z Opavy na jih

Malebně vyhrězlé břicho krávy už třetí den hnijící na trati mezi Bruntálem a Holomócem. Kraj ne patrných ostnatých drátů: jako by nově přistoupivší vzali s sebou i svůj vlastní, pokaždé jiný, jazyk. Setmělo se, v kupě o poznání chladnějším. Oči jsou už prázdné, havrani už sytí. Archivář sníh zítra zahladí vše vyzývavé ostré. Les přistoupí ke kolejím a žebra si budou hrát na vánoční jedličku. Když jizva zmrzne včas, bude tu i hvězda a s ní kůry andělské. Ale jaká hvězda: Schalom jizrahel, baruch ata adonaj!

Sychrák

Už zase hoří břízy a stará tráva; vonící až pálí za očima. Ale je jiná a jinde než ta, do níž jsme vkládali ukradená jablůška, abychom na zapřenou okusili slast přímo podpopelnou. Bylo třeba je zajídat hlinou ze zatřesených nehtů, jenomže takový hlad stejně neuhasiš –

Než únavou rozlévanou pod žluklým listím pančovaného burčáku. Kadlátke zlatko jak cecek, na nějž nedosáhnu. Bolí mne kříž. Bať, vlastní. A není síly donést, shodit jej a spálit. Obraznost řeči oblékla jazyk z nevinnosti: Když piča paní učitelky byla stejným tajemstvím jako to, zdali se uvnitř slupky – kamene ještě něco skrývá.

Sedě doma u kafe, za oknem křišťál podzimu

Nepřehnal jsi to poněkud se svými hřbitovy a sebevrahy? Není tohle už móda, vyvolávání ducha přelomu století, zdání hloubky tam, kde vytěpáváš zdobné emblémy? Popel z kostí a popel z papíru jsou k nerozeznání šedivými. A navíc – neklame-li mne paměť – chodíš přece do kostela!?

Co na to říci? Možní cosi o kozlečí kůži natažené do dětského usínání nebo o prababiččině krvi uvízlé z potřísněných schodů za vruby podrážek stejně dětských. Jenomže jde o svědectví příliš soukromé, aby se nakonec nestávalo šifrou, amuletem. Kostel tedy. Hledám naději; nicméně – a nevím, zdali to smím přiznat – občas mne cosi sevře tak, že musím *přemýšlet nad každým nadechnutím*.

OBLOUKEM K VYZRÁLÉ POEZII

Řečeno s Haškem, jsou dvě možnosti. Většinou se setkáváme s dílem a teprve potom s autorem. (Častěji k tomu nedochází nikdy.) Jen ojediněle známe nejprve tvůrce a teprve potom vstřebáváme jeho tvorbu. Pro mne patří **Ivo Harák** do první skupiny. Spíš náhodou mě kdysi zaujal jeho básnický debut, sbírka *Ledový motýl* (1992). Později jsem se k ní nejednou vrátil. To jsem ještě netušil, že Harák bydlí v blízké Chotěboři. Již jsme se znali, když vyšlo jako příloha Tvaru kompaktní a nedoceněné Requiem na varhany z lešenářských trubek (2002). Podotkněme, že jsou básníci, kteří vplují na řeku poezie a čeří ji (nebo jen hladí hladinu) pravidelnými tempy. Ne tak Ivo Harák, který vysokým obloukem dospěl ke sbírce **PANEL NEBE** (2008), vydané jako příloha časopisu *Psí víno*. V každé Harákově sbírce tkví něco vzrušujícího, objevného a znepokojujícího, jakýsi nepokojný spodní proud, také však cosi objevného a trvale platného. V *Ledovém motýlu* je to báseň *Titanic*: // *Na palubě mnoha nepotopitelných lodí // hraje hudba // PŘÍ- LIŠ hlasitě // dosud //*. Z Requie si připomeňme obecně varovný verš // *pozor na krásná zraňující slova //*. Jako kdyby se stal Harákovým mementem, klenoucím se ke sbírce *Panel nebe*, vyzrálým veršům, jimiž definitivně zaujal trvalé místo v českém básnickém prostoru. S vroucností a pokorou se vrací ke kraji, který mu byl dlouho domovem, do míst, v nichž se Vysočina snoubí s Železnými horami, ale i tam, kam ho kdy život zavál. Zraňující i konejšivé bludičky míst, pro změnu řečeno s básníkem, jehož tvůrčí ponor je hluboký a vroucí, o dimenzi jeho veršů svědčí konstatování // *tady mají legendy smysluplný i konec //*. Smysluplnost je totiž charakteristickým rysem Harákovy poezie. A zase nacházíme i něco trvale platného, přesně definovaného a dráždivého, věcné vidění skutečnosti, s nímž se jenom obtížně smiřujeme, ale nic víc s ní nevedeme: // *Tolikrát se už před mýma očima přepisovaly dějiny, že - - Věci nakonec nejsou důležité, ale interpretace. // Je tu ovšem ještě naděje.... //*

Věci snad skutečně nejsou důležité, rozhodně je však velice podstatné, že Ivo Harák vyzrál v básníka komplexního, k jeho vidění světa a preferovaným hodnotám života může čtenář zaujímat odlišná stanoviska, ti prudernější snad i připomínky, což ovšem nesnižuje hodnotu sbírky, která ční nad průměrem současné poezie jako Říp nad okolní rovínou a vskutku je ke škodě širší čtenářské obce, že se jí nedostalo podstatně hojnější expense.

František Uher

Pamatujeme si jen první a poslední lásku. První proto, že byla první, poslední proto, že je to láska.

Patricie Holečková

ZNAMENÍ ŠTÍRA

Helga Hrabincová

Nebyl.

Ať o tom přemýšlím tak nebo tak, z jedné nebo druhé strany, vždycky mi vyjde, že blázen nebyl. Ale možná byl víc než jen blázen, možná byl víc než kdokoliv z nás, těch, kteří blázni jsme, snad znal i ... Jenže jak já můžu říct, co ten muž vlastně znal, čím nebo kým vlastně byl! Jenom se moc dobře pamatuju na to děsné leknutí, když mě chytil za ruku.

V parku. To odpoledne vládlo v celém městě podivné zelené přístřeší, které před sebou žene teplý déšť. Ještě neprší a věci a stromy září vlastním vnitřním světlem. I tráva si potěšeně šeptala v očekávání lijáku. Bylo to zvláštní – nedovedu to tak dobře vysvětlit – připadalo mi, že se může stát úplně všechno.

Brouzдал jsem se po cestičce, těšil se z té nálady, která se dala dýchat, a tak trochu jsem myslel na jednu holku od nás z ulice. Občas sem chodí s mrňavým kapesním psem a knížkou. Vlastně na tom, že jsem na ni myslel zrovna teď, nebylo nic udivujícího, protože od jisté doby jsem na ni myslel skoro pořád. Jasně, že se mi líbí, kdyby se mi nelíbila, tak necourám v dešti po parku. Pes i ona nosí vlasy sepnuté do ohonu a oba mají hnědé oči, jenže do těch jejích je líp vidět. Tak trochu jsem doufal, že se tu objeví a tak trochu mě napadlo, že v tomhle osvětlení bych ji třeba klidně dokázal oslovit a ona by se mi třeba nevysmála. Co by asi tak řekla, kdyby jí zmokl pes?

Potkáváme se čím dál častěji a já si zatím netroufám ji ani pozdravit – a je to přece normální holka. Brácha jednoho mého kámoše spolykal kvůli ženský nějaký prášky a už ho nezachránili. Fuj! Prášky. A kvůli takový! To já bych ... A pak jsem se lek. To jak mě někdo chytil za ruku. Zezadu.

„Znamení Štíra se nebojí smrti!“

Zatrnulo ve mně, otočil jsem se a druhá ruka toho chlapa mi sáhla po krku. Na řetízku nosím znamení Zvěrokruhu – stříbrného štíra. Sevřel ho v pěsti. Chtěl jsem se mu vyškubnout, ale nedokázal jsem to, i když nejsem žádný slaboch.

Sám pustil znamení z dlaně a táhl mě za sebou po cestě. Vypadal jako stařec, tvář s poskládanými vráskami, hlubokými jako koryta prastarých vyschlých řek, šedivé vlasy, schýlená hubená postava. Jen ta neuvěřitelná síla mě mátlá.

„Štíři se nebojí své smrti,“ zopakoval mi. Jak mohl vědět, na co jsem myslel před chvílí?

Nechal jsem se dovést až k nejstaršímu stromu tohoto parku, obrovskému jilmu. Oba si byli podobní. Muž si sedl do trávy a opřel se o kmen, rozbrázděný věkem stejně jako starcova tvář. Stáhl mě za ruku k sobě. Teprve teď jsem pod přivřenými víčky pod hustým bílým obočím spatřil jeho oči. Už jsem pohledem neuhnul. Mohl jsem teď odejít, ale už jsem nechtěl. Bylo mi tak ... zmizel vzdá-

lený hluk města, zmizel park, zmizel čas, zůstali jsme jen já a starcovy oči pod nejstarším stromem, co znám. Do jeho koruny už dopadaly první kapky teplého deště – Kdo je ten muž? Kdo to jen je? Bušila mi ve spáncích krev.

„Prozradím ti tvou minulost.“

K čemu je minulost? Prozradte mi budoucnost: Co v životě dokážu? Křičel bych, kdyby to bylo možné. Kdyby bylo v přítomnosti toho muže vůbec něco možného.

„Budoucnost je ukrytá v minulosti, jako štír v krunýři. Štír svléká svůj krunýř, když je čas ... Vzpomínej!“

Vplul jsem hlouběji do dávného klidu jeho očí, ticho mě obklopilo jako teplá a slaná vlna přílivu, v hlavě jsem měl mrtvo a tmu, jen srdce mi svíralo pocit pádu do nekonečného prostoru ... z dálky jsem vnímal jeho hlas:

„Vzpomínáš si, vidíš ty vysoké místnosti? Slyšíš ten křik z ulice? Doléhá sem otevřenými okny a ty ležíš na podlaze – je studená a tvrdá, ale oni s tebou nemají slitování ... Jsi jejich dcera, tak proč tě bijí a křičí na tebe?“

A já jsem věděl, že si ten stařec nevymýšlí, že jsem to opravdu prožil. Cítila jsem každý záhyb svých tenkých drahých šatů, cítil jsem tu krev, která mi stékala po ruce z rozseknuté kůže, cítila jsem v sobě ten druhý život, kvůli kterému si teď všichni tolik přáli mou smrt ...

„Proč jsi neřekla jméno toho muže? Zabili by jeho ... Proč jsi se nechala bít? Stačilo by pár slov ...“

Měl ženu a děti. Milovala jsem ho – jak bych to mohla udělat? Černá kočka s velkýma očima seděla na prahu, dívala se na mě a čekala, až to konečně skončí a otevrou jí dveře, aby mohla ven ...

Obraz obestřela tma, jako bych upadl do bezvědomí, ale jeho hlas jsem pořád jasně vnímal: „A to moře tenkrát? Vlny se tříštily o útesy, s nebe padaly opony vody a vítr fičel tak, že jsi se sotva udržel na nohou. Přesto jsi skočil do vody, abys zachránil naši loďku, která se utrhla. Skočil jsi tam, i když jsi věděl, že skoro nemáš naději. Proč jsi to udělal?“

Šaty přilepené slanou vodou na tělo mě tížily a stahovaly pod vodu jako nestvůrná chobotnice. Málem jsem už držel staré dřevo naší loďky, pak se mi smekla ruka, přelila mě ledová vlna, ani nadechnout vodní tříště jsem se už nestačil ... Musel jsem to udělat, bez loďky bychom já a můj bratr rodinu neuživili, byla to poslední šance ...

„A proč jsi tenkrát nedal svým vojákům příkaz, aby tu vesnici zničili a vypálili do základů? Bylo vás přece mnohem víc a věděl jsi, že lidé tam žádné zbraně nemají, na krev jste byli zvyklí. Proč jste ji v noci tiše obešli? Tví vojáci by ji s radostí vydrancovali ...“

Bylo to kvůli té dívce, kterou jsem ráno potkal v lese. Neviděla mě, snad jí bylo sedmnáct, o mnoho méně než mně. Stačilo slovo a moji muži by mi ji přinesli ...

„Neřekl jsi ho.“

V noci jsme tiše zmizeli. Nikdo nic netušil. Všichni byli tak blízko smrti – blíž než já, i když já jsem jí byl blízko. Moji muži se druhý den proti mně vzbouřili.

„Tušil jsi to, měli hlad, ale i tak ses nebál...“

„Tak tady vás máme!“

Škubl jsem sebou a odtrhl se od jeho očí, vynořil jsem se z té hloubky času příliš rychle a bylo mi jako potápěči, hlava se mi točila, před očima se mi dělaly barevné kruhy.

Dva muži v bílých pláštích už byli od nás jen pár kroků. Netvářili se zvlášť přívětivě, z čepic jim stékala voda a já si uvědomil, že leje:

„Co chcete? Kdo vlastně jste?“

Stařec se na mě podíval: „Tvá minulost je dobrá... Minulost v sobě skrývá budoucnost, tak jako se štír skrývá ve svém krunýři.“

„Kdo jste?“

„Je to blázen,“ řekl jeden bílý plášť. Druhý si totéž myslel o mně, ale mlčel. Stařec mi ještě ukázal na cestičku za sebou. Pak se otočil a nechal se klidně odvést, jen hlavu sklopil tak, aby mu žádný z těch dvou neviděl do očí.

Vyšel jsem na cestičku, kterou mi ukázal, park byl už úplně prázdný, na ramena mi padaly teplé kapky... a pak jsem ji uviděl. Seděla na lavičce tam, kde se cesta trochu zatáčí, nad sebou držela deštník a klidně si četla. Kolem běhal pes, ten co by se vešel do kapsy u košile, a byl dost promočený, skoro víc než já.

„Slečno, přiši vám na psa,“ řekl jsem já.

„Přiši mi na tebe,“ řekla ona, sklapla knihu a nabídla mi deštník.

Protože koncem minulosti a začátkem budoucnosti je přítomnost.

NEVŠEDNÍ KRIMI

Nemá význam skrývat, že je pro mne potěšením číst detektivní prózy **FRANTIŠKA UHRA**, tohle jsem konečně prozradil při několika recenzích, které jsem už na jeho texty napsal v minulých letech, převážně přinášejí zvláštní atmosféru do tohoto jasně vyhraněného žánru, jsou drsné a zároveň citlivé, pravdivě vypovídají, kam se posunuje život v naší konzumní společnosti, kde často znamenají víc peníze, movité i nemovité majetky a moc, než životy lidí (zvláště těch prostých), ale současně je třeba obdivovat vyhraněný jazyk, jímž jsou napsány – čistý, úsporný, odlehčený jemnou ironií, která mu dodává náboj – stručně řečeno, je na něm patrné, že je autor i aforista a básník. I proto Uher nepotřebuje takové množství slov jako jiní autoři, letitá zkušenost mu velí, aby se nezabýval něčím, co nemá se samotným dějem pranic společného, v prózách je vše, co tam být má a znovu musím opakovat, že Uher je detektivkář, který v našich českých poměrech jen těžko nachází konkurenci. Leckdo mi na toto mé tvrzení může namítnout: „Co

také jiného může napsat přítel o příteli?“, ale buďte v klidu, takovéto nebezpečí nehrozí, kdyby nebyla pravda, co vyslovuji, určitě bych vydání knihy nejméně přešel mlčením.

SMRT NA OKRAJI MĚSTA vydala Nava Plzeň zjara 2007, a jde o soubor sedmi povídek různé délky (Smrt na okraji města, Tesknící měsíc, Evidentní motiv, Člověk člověku vlkem, Bázeň, Interval rozpadu, Naposled smrt), jenž znovu prokazuje autorův jemný cit pro detail a zavádí nás mezi už známé aktéry jeho dříve zveřejněných textů, je to například soukromý detektiv Radim Hasil, vrchní inspektor Gavura, inspektoři Čemus, Plevák, Just a další, kteří bojují se zločinem s plným nasazením, ale ne vždy uspějí tak, jak si představovali, navíc jdou od případu k případu, protože zločin v naší zemi má stále zelenou a bude to tak až do doby, kdy se vyrovnají síly a ti zodpovědní za tento stav přestanou jenom mluvit a přetaví své mnohokrát opakované sliby v činy.

Děj detektivky a jeho vyústění se nemá prozrazovat, ale čtenář se rozhodně má na co těšit, povídky jsou zalidněny postavami všech možných i nemožných charakterů a hlavně v každé jde o hodně. Navíc se Uher nespokojí pouze s pouhým popisem události, ale v rámci možnosti proniká do psychiky svých lidí, často třeba jen náznakem nám je představuje takové, jak do kterého případu zasáhli.

Milan Dušek

Eganodor aneb rytíři Modrého meče

Dušan Sedláček

Kolem hradu poletovali holuby a chlapec je se zájmem pozoroval. Snad i proto přeslechl výzvu starého učitele k odpovědi. Ten zvýšeným hlasem opakoval otázku:

„Princi Jene! Co můžete říci o významu Bitvy bitev?“

Druhý kluk nenápadně štouchl loktem do zamyšleného souseda a ten se nechápavě rozhlédl: „Promiňte! Co jste říkal?“

Učitel si pro sebe vzdychl a přísně se zahleděl na oba žáky sedící před ním. Bylo neuvěřitelné, jak si byli podobní! Ovšem jen co se podoby týče. Marek byl rozený bojovník a učivo jej příliš nezajímalo. Přemýšlivý Jan byl zase nenapravitelný snílek. Ve svých dvanácti letech dávali i zkušenému pedagogu pěkně zabrat.

„Ptám se vás na význam Bitvy bitev, princi,“ naoko nazlobeně pokýval hlavou učitel. „Ale vás to, zdá se, příliš nezajímá?!“

„Ale naopak,“ odporoval mu Jan. „Právě na ni jsem myslel!“

„Tak nám to povězte!“ pokynul mu učitel.

„Podle Karovy kroniky znamenala tato bitva konec rozpínavosti sil Zla a definitivní porážku snah Megery Sočky o ovládnutí Modré říše.“

„Výtečně,“ poznamenal učitel. „Ale vy máte jiný názor?“

„Znamenala i konec kouzel v Modré říši, neboť král Bastien zakázal veškerou magii ...“

„A to snad bylo špatně?“

„Nevím,“ sklonil hlavu chlapec a bratr po jeho boku vyprskl smíchy. Učitel ho za to sjel ostrým pohledem: „To není k smích, princí Marku! Jan se snaží nad věcmi přemýšlet. Vezměte si z něj příklad!“

Obrátil se znovu k Janovi:

„Vy přece víte, princí, že váš otec tak učinil až poté, co se objevil Prorok s Věštbou. Pokud by měl pravdu, znamenalo by to konec našeho království. Magie z našeho světa musela zmizet!“

Chlapec se znovu zahleděl na poletující ptáky a šeptl: „Ale stejně to muselo být krásné. Třeba umět létat ...“

Marek znovu vybuchl smíchy a starý učitel raději oba hochy propustil. Dnes by už z učení nic nebylo!

Kluci sbíhali z věže a Marek vybízel bratra:

„Pojď, půjdeme si zašermovat! Nebo aspoň zaježdit na koni ...“

„Nezlob se,“ zavrtěl hlavou Jan. „Chci si ještě skočit do knihovny a přečíst si celou Věštbu.“

„Nač ti to bude?“ nechápal bratr. „Vždyť máme volno!“

„Tebe opravdu nezajímá, co se všechno se seběhlo kolem našeho narození?“ podivil se Jan. „Třeba něco najdeme ...“

„To není nic pro mne, bratříčku!“ nesouhlasil Marek. „Já jdu do stájí. Jízda mi provětrá hlavu, už to potřebuju!“

Plácl bratra přátelsky do zad a rozeběhl se po nádvoří. Jan pokrčil rameny a vydal se na opačnou stranu. Za chvíli stál u vrat Královské knihovny. Vešel a radostně nasál pach starých knih. Rád chodil do tohoto rozlehlého sálu, kde na něj ze všech stran křičela moudrost věků. Stačilo jen sáhnout a číst. Došel až ke knihovnickovu stolu a na chvíli se zarazil. Strážce knih seděl ve svém rozložitém křesle, na kolenou rozevřenou knihu a oči zavřené. Hoch opatrně zaklepal na stůl:

„Pane Budhůku?“

Starý muž se ani nepohnul. Chlapec tedy přidal na hlase:

„Pane Budhůku!“

Knihovník trhnul hlavou, otevřel oči a tváří se mu rozlil mohutný úsměv:

„Princi Jene! Promiňte, nějak jsem se zamyslel. Co to bude dnes? Zase něco o létání? Nebo snad nějaké kouzelnické knihy?“

„Ne, dnes ne, děkuji,“ odmítl hoch. „Rád bych si přečetl Prorokovy Věštby. Hlavně tu, co se týká nás!“

Budhůk začal otevírat zásuvky stolu: „No tak to bude chvíli trvat.“ Obratně listoval založenými listky, až radostně zvolal: „Tady je!“

Jan pomohl knihovníkovi vstát a podal mu ze země hůl. Společně vystoupali na ochoz druhého patra knihovny. Budhůk určil správnou skříň a chlapec na ni obratně vyšplhal, aby se dostal až k horním policím.

„Pokud si dobře vzpomínám, měla by to být taková malá černá knížka,“ napovídal mu zespoda stařec a princ se rozhlížel po dostupných regálech. Ale ač si namáhal oči sebevíc, neviděl ji. Postupně prolezl celý blok polic, ale knihu nikde nenašel. Knihovník z toho velmi znervózněl:

„To přece není možné! Sám jsem ji zařazoval. Snad si ji vzal váš otec na cesty? Ale to jistě ne, o tom by mi přece řekl! To je neštěstí! Byl to jediný exemplář! Nikdo se ji nikdy neodvážil přepsat. A teď je pryč, dočista pryč!“

„Není!“ přerušil ho chlapec. „Já vím, že tu někde je.“

„Jak byste to mohl vědět?“ podivil se stařec. Hoch pokrčil rameny:

„Prostě tu je. Cítím ji! Jako by mne k sobě volala!“

Budhůk s pootvřenými bezzubými ústy sledoval prince, jak se otáčí a míří k regálům na konci ochozu. „Ale tam je jen válečná literatura . . .,“ zašeptal, leč chlapce tím nezastavil. Ten totiž sáhl do regálu a vytáhl odtud malou černou knihu. Chvíli ji nechápavě držel v prstech, jako by sám nevěřil, že ji našel. Pak se radostně otočil a vítězně zvolal: „Je tady! Co jsem říkal?!“

Knihovník nechápavě vrtěl hlavou, ale byl spokojený, že se vzácná kniha našla. Opatrně scházel do přízemí ke svému křeslu.

Jan zatím popadl svícen a zalezl si do své lavice na ochozu. Byl odtud pěkný výhled do kraje kolem a navíc ho zde málokdy někdo vyrušil. Chvíle nad novou knihou chlapec lákaly, vždy se na svůj koutek v knihovně těšil. Pohodlně se uvelebil, vyzul botky a nohy skrčil pod sebe na lavici. S posvátnou úctou pohladil černý samet knihy. V prstech ucítil mravenčení. Cítil, že je knihou přitahován víc než kdy zažil, skutečně se mu na okamžik dokonce zdálo, že na něj někdo z knihy hovoří. Nechápavě zavrtěl hlavou a pocit se ztratil. Knížka byla nezvykle tenká a na jejím hřbetě byla ještě dobře čitelná zlatá písmena: *Řečení o věcech příštích proroka Eduarda*. Tak hle, takový je pravý název Věštby! Taková malá knížečka a znamenala konec kouzel v naší říši. Kdo by to řekl? Nedočkavě ji otevřel a četl velká, pečlivě vykreslená ozdobná písmena:

„Slyšte, lidé této země, slyš můj králi, kterému blaho poddaných především na srdci jest, slyšte všichni, jež poslouchat chcete! Já, Eduard, potulný mnich, nicka pouhá, byl jsem vyvolen, bych po zemi naší, nesl věštbu o časech, které nastat mohou!

Slyšte, lidé, slyš můj králi, o věcech příštích, o tom, co stát se má a co se stane, pokud kroky vaše cestou stále touto půjdou.

Viděl jsem zem plnou ohně a blesků, viděl jsem bouři tak silnou, jakou člověk žádný neviděl. Viděl jsem dva malé chlapce, kteří za té bouře na svět přišli. Synové a vnuci velkého krále, každý druhému podoben tak, jak jen snad zrcadlo dokáže

a přesto každý jiný. Viděl jsem přijít syny Modré říše, velké naděje její a i velké nebezpečí v nich. Neb nejen syny Modré říše jsou, ale i syny Bouře, za které přišly na svět. Ta se je bude snažit zavolat k sobě a na cestu svou je svést.

Viděl jsem Modrý meč v ruce Syna Bouře. Viděl jsem strašná kouzla z rukou Syna Bouře. Viděl jsem porobenou Modrou říši. Viděl jsem smrt posledního Draka. Viděl jsem záhubu Modré říše. Brána mocné Magie otevře cestu Zlu, jež nikdy číhat nepřestane.

Ale viděl jsem také, že Osud není všemocný. Viděl jsem i štěstí a radost. Viděl jsem chlapce, hrdost své země. Viděl jsem moudrost, se kterou se řídí. Viděl jsem zemi spokojenou a milou, ze které zmizela magie a kouzla. Zem, ve které všichni Draci spí. Svět, jenž jen lidem je dán.

Koutkem oka zahlédl jsem i cestu třetí. Cestu, která může ke štěstí i ku zkáze vést. Cestu, na níž se naposledy utkají saně s draky. Cestu Eganorovu ...

Jan se udiveně díval na knížečku. Slova měla pokračovat na další stránce, jenže žádná další stránka nebyla! Při podrobnější prohlídce zjistil, že zbylé listy byly z knihy opatrně odstraněny.

Takový strašný zločin! Chtěl vykřiknout dolů na knihovníka, když tu ho něco zarazilo. Opět ten tajemný hlas!! Kdybych mu tak rozuměl! Ale najednou věděl, že rozumí. Hlas jej vedl do nejvyšších pater knihovny. Zde mu pomohl najít nenápadný poklop ve stropě a zmizel stejně rychle, jak se objevil.

Chlapec se rozhlédl, ale nikdo tu s ním nebyl. Vyšplhal na regály plné zaprášených knih, aby se dostal co nejbliže k poklopu. Začal balancovat na nejvyšším místě a snažil se poklop nadzvednout. Náhle ucítil, že je velkou silou tažen vzhůru. Na chvíli ho oslepl prach, ale to už jeho nohy našly pevnou oporu. Vstal a protřel si oči. Stál v malé místnosti naplněné modrým světlem. Uprostřed byl masivní dřevěný stůl s mohutným svícnem a obrovskou knihou. Za tím stolem seděla černě oděná žena, která se na Jana mile usmívala.

„Kde to jsem?“ zašeptal překvapeně. „A kdo jste vy?“

„No přece v knihovně!“ zasmála se žena. „V učebně magie! A já jsem učitelka magie.“

„Ale magie přece není ...“ řekl princ, ale hned věděl, že to není pravda. To světlo kolem, to modro, to byla ona! Magie! Zurčela kolem, opatrně se ho dotýkala a jakoby ho stydlivě vybízela ke hře. A on stál uprostřed ní, krůček od naplnění svých snů a nevěděl, co má dělat.

Uskutečnit své představy může být někdy snazší, než představit si skutečnost.

Patricie Holečková

PARTYZÁNSKÉ SOUDY

Emil Trojan

V prvním dílu knihy „Tak přísahali ...“ byli čtenáři seznámeni s průběhy tzv. partyzánských soudů. Rovněž s praktikami, které používali čeští obyvatelé pohraničí v našem regionu vůči německé menšině bezprostředně po skončení druhé světové války. Podařilo se získat další dokumenty a svědecké výpovědi, které dokladují napjatou situaci v oblasti Orlických hor v době „vyrovnávání účtů“ mezi obyvateli české a německé národnosti v polovině roku 1945.

Události, které následovaly bezprostředně po skončení druhé světové války, vrhly ještě černější stín na smýšlení obyvatel českého pohraničí o neohrožených, šlechtných a hrdinských partyzánech. Ti, vědomi si své absolutní moci, začali v Sudetech provádět ničím neomezené a hromadné čistky. Cílem nebyl samozřejmě nikdo jiný, než občané německé národnosti, žijící na území Československa. Touha po odplatě se obrátila proti těm, kteří se nemohli bránit.

Odsunutý Johann Schwarzer senior popisuje terorizování obyvatel německé národnosti po skončení druhé světové války v Horní Lipce (obec leží cca 4 km severně od Králík, v roce 1938 tam žilo více jak 98 % obyvatel německé národnosti):

„Se smíšenými pocity jsme očekávali další vývoj v příštích týdnech a měsících. Ale to, co se mělo stát, stavělo vše do stínu, co si jen největší pesimisté představovali.

Dne 9. května přicházejí první Rusové do Horní Lipky. Šlí dům od domu a drancovali. Brali si šperky, hodinky, především tyto věci. Náušnice byly strhávány přímo z uší, prsteny z rukou. Nejhorší bylo znásilňování žen a dívek v celém okolí. Ukrývaly se na různých místech, kde se cítily bezpečny. A to často po několik dní v lese nebo v obilí, i když už bývaly chladné noci. Nebyly ušetřeny ani sedmdesátileté ženy. Jestliže se vzpíraly, bylo jim ubližováno.

Není možno všechno vypovědět. Každý prožil nějaké trápení, někdo více, někdo méně. Jestliže jednotlivé události uvedu, tak jen proto, aby příští generace poznaly, jakým utrpením museli zdejší obyvatelé projít. Netýkalo se to ale všech, i když později také nebyly ušetřeny odsunu.

Krátce po příjezdu Rusů byli v obci také čeští financové, kteří tu již byli v roce 1938 a tak započal teror místních občanů. Předními veliteli byli financové Smacha a Berka. V zástupech přicházeli tak zvaní partyzáni, oblečení do německých uniform a označeni rudou páskou. Nastalo zlé nakládání a drancování, které prováděli především čeští financové. Znali tu poměry na začátku války. Smachou byl dosazen český komisař. Předností tohoto dvacetičtyřletého sadisty byla nenávist k Němcům a pak záludnost tohoto násilníka. Jeho sekretářka musela jednat právě tak s oběťmi, jako její představený.

Válečný památník byl také v prvních dnech odstraněn krumpáči a na jeho místo na „soklu“ nahrazen památníkem komunistickým.

Ještě koncem května Rusové sehnali dohromady dobytek a místní obyvatelé jej museli po mnoho dní hnát dál od obce k obci až do cíle, do obce Blauda, vzdálené asi 25 kilometrů. Velká část dobytka cestou zahynula únavou a část následkem epidemie. V této době byla také zabavována rádia, šicí stroje, kola, motorky a mnoho jiných věcí.

Ve Freudenbergu, kam mnozí občané Králík ukryli cenné věci, bylo mnoho ukořistěno. Majitelé domů za to mnoho vytrpěli.

Žena starosty Králík paní Poppe, která se svými dvěma dětmi v Niederdorfu v domě číslo 49 (majitel Johann Vogel) hledala útočiště, zastřelila ze zoufalství nejprve obě děti a pak sebe.

Ženy a muž z Horní Lipky museli každé ráno nastoupit v šest hodin před komisařem. Zde byli rozděleni do pracovních skupin a rozešli se na pole, kde zdarma pracovali. Ženy, které nepřišly včas, nebo nestačily pracovnímu tempu, byly svléknuty a bičem spráskány na nahé tělo.

Začátkem června 1945 přišly tři větší partyzánské oddíly. Každý z těchto Čechů si vyhlédl dům a původní německá rodina musela do dvaceti minut stavení a dvůr opustit. Jen malý počet původních obyvatel mohl zůstat ve svém domě. Z toho mála, co si vzali na cestu, jim bylo cestou ještě mnoho partyzány rozkradeno. Čeští financové tu hlídali hranici směrem Herrnsdorf – Neissbach. Tady a v Thanndorfu si vyhnanci hledali nejnútnejší ubytování ve stodolách a kůlnách. Po šesti až osmi dnech se většina zase vrátila do rodné obce, protože bylo pro ně neuvěřitelné, že by mohli být vyhnáni bez jakýchkoliv prostředků ze svého domova. Někteří Češi zatím zmizeli, když si z domu odnesli nejcennější věci. Ale přicházeli další Češi, takže němečtí obyvatelé se opět museli vystěhovat, pokud se české rodině zamlouval jejich dům. Byli přemístěni do jiného stavení, většinou menšího a zchátralejšího, ze kterého byla původní německá rodina vyhnána, nebo museli jít k sousedům. Starosti a svízele každým dnem narůstaly. Nikdo se neodvážil odporovat.

Zastřelen jako první byl malozemědělec Max Becker. Nacházel se právě s traktorem na cestě ke skladišti v Králíkách, odkud si chtěl odvézt příděl obilí. Druhým zastřeleným byl Anton Maurer, který nakonec žil v Králíkách a o život přišel na krajském úřadě. Byl utlučen k smrti.

Domovní prohlídky byly na denním pořádku. Jedna z prohlídek, která trvala několik hodin, byla provedena u sedláka Kretschmer. Bylo několikrát prohledáno celé stavení. Nenalezlo se nic, a protože nastal večer, příští den přišla skupina kontrolorů znova. Při této druhé akci byla nalezena zbraň, ukrytá několik metrů od domu mezi kamením v kupě dřeva. Sedlák Kretschmer a ve vedlejší domě bydlící Hubert Neutzler byli okamžitě po nálezu zbraně přivázáni k mlátičce a takovým způsobem byli mláceni, že zůstali napolo mrtví. Pak byli dopraveni na popravčí

místo za hřbitovem, kde je partyzáni střelbou zbavili života. Jejich sousedé souhlasně tvrdili, že žádný z nich nikdy nevlastnil zbraň. Snad tu byla úmyslně některým Čechem tu noc dána, nebo ji tu schoval některý německý voják, který se tu v noci tajně plížil. Procházel jich tu více.

Sedlák Josef Schwarzer z Freudenbergu mohl dopadnout podobně. Na svém poli nalezl v novinovém papíru zabalenou zbraň. Co pro nalezený revolver musel vytrpět, to se nedá popsat.

Napětí v obci vrcholilo den ze dne. Jednoho dne si Češi přišli pro bývalého obecního správce sedláka Richarda Hentschela a bývalého drobného zemědělce Winklera se ženou z Altreichu, z Thanndorfu. Ti několik dní před tím uprchli na druhou stranu. Všichni tři byli zavřeni do pracovního tábora v Horní Lipce. Bylo s nimi krutě nakládáno a to bez jakéhokoliv důvodu, kromě příslušnosti ve straně.

Dne 21. srpna 1945 ukrutnosti v obci dosáhly vrcholu. V poledne ve dvanáct hodin obdržela německá mládež od Hitlerjugend od komisaře příkaz, aby veškerému obyvatelstvu oznámili, že se mají shromáždit u kanceláře. Když pomyslíme, že se obec rozkládá v délce pěti kilometrů, dovede si každý představit, s jakým spěchem vše probíhalo. Obyvatelé museli nastoupit na silnici a pak byl ještě každý jednotlivě vyvoláván a podroben tělesné prohlídce. Lidé ve víře, že se zase jedná o jakési vyhnání, vzali si s sebou cenné věci a peníze. Jakmile byly tyto věci u někoho nalezeny, tak majitelé cenností byli velice zmláceni. Proto mnozí z nich peníze a šperky odhazovali do trávy u silnice. Komisaři, který potom dal tento prostor důkladně prohledat, padlo do rukou mnoho cenných šperků a peněz.

Když proběhla tato „vizita“, museli zbití obyvatelé obce nastoupit na cestě ke hřbitovu a sice rozděleně, podle toho, ke které politické straně náleželi. Nejdříve ti, kteří byli v politických stranách organizováni, pak ti, kteří nebyli a pak ženy. Příslušníci Hitlerjugend byli vybaveni lopatami a byli rovněž do tohoto průvodu zařazeni. Tak šel pochod směrem na hřbitov, na známé popravčí místo. Všichni lidé se museli rozestavět do čtyřúhelníku a zatím mládež Hitlerjugend musela uprostřed vykopat větší hrob. Němci okolo museli stát se zdviženými pažemi. Chlapci, kteří kopali hrob, byli pažbami pušek donucováni k většímu pracovnímu výkonu. Někteří byli ještě tak slabí, že sotva pozvedávali náčiní. Protože kopání hrobu pokračovalo příliš pomalu, museli se zapojit někteří muži.

Jána byla sotva vykopána, když už zdaleka byl slyšet křik komanda, velení do kroku. Byli přivedeni Richard Hentschel a Winkler se ženou. Cestou z lágru byli přinuceni jít pochodovým krokem, bylo s nimi zle nakládáno a to tak, že jednomu partyzánu se při tom zlomila puška. Kandidáti smrti se pak museli postavit k hrobu, žena uprostřed. Komisař pobíhal okolo stojících lidí a přinucoval je bičem, kopanci a nadávkami, aby zvedali ruce rovně vzhůru. Také ti tři odsouzenci tu stáli se zdviženými rukama před svými vrahy. Po první salvě padl Hentschel do hrobu, ostatní dva ještě stáli. Po další salvě padl Winkler a až po třetí salvě padla žena. Bylo

vidět, že se ještě pohybují a zdvihají ruce. Oficír, který komandu velel, přistoupil na okraj hrobu a střílel do těch tří tak dlouho, až se rozstříkávaly kousky masa a kostí na kolemstojící. Některým ženám se udělalo zle. Zedník a rolník Johann Muller musel pak vstoupit do hrobu a mrtvé uložit. Pak mládež z Hitlerjugend musela hrob zahrabat a tak dlouho zašlapávat, až nezůstala navršena hlína. Johann Müller byl tak otřesen tímto zážitkem, že se po návratu domů oběsil. Sotva minula tato epizoda, započala nová vlna zatýkání. Mnoho mužů bylo odvezeno do Králík, kde byli uvězněni ve škole a v lágru. Tito lidé zde zažili mnoho útrap a šikany. Starci a také lidé tělesně postižení museli s ostatními oběťmi pobíhat pod řetězem polosvlečení a při tom dostávali nespočet ran. Mnozí pod ranami padli.

Jeden člověk, který se vracel v této době domů do Herautz (Heroltice) a procházel Horní Lipkou, byl zastřelen. Jen proto, že u sebe neměl dostatečné doklady. A toto léto byl zastřelen ještě další. Zedník Bertholdu Seifertovi bylo dáno za vinu, že údajně ukryl zbraň. Ve skutečnosti jen ukryl uniformu svého syna v lesíku sedláka Neuntznera (84 let). Při tom ho zahlédl zřejmě nějaký špicl a udal ho. Berthold Seifert byl za hřbitovem zastřelen a zahrabán.

Úryvek z rukopisu **TAK PŘÍSAHALI ...**, partyzánský odboj ve východních Čechách v letech 1939–1945 II. díl.

EMIL TROJAN se narodil v Pastvinách a žije v Těchoníně. O svém rodišti napsal knihu „Pastviny – historie a současnost“, ale jeho zájem se především soustředil na novodobou vojenskou historii z let 1933 až 1945. O pohraničních opevněních mu vyšly čtyři díly obrazové publikace „Betonová hranice“ s doprovodným textem. V roce 2001 vydal v OFTISU v Ústí nad Orlicí rozsáhlou knihu „Tak přísahali ...“ a připravuje pod stejným názvem druhý díl v témže vydavatelství. Je členem Východočeského střediska Obce spisovatelů – skupina Orlicko

HOST KRUHU MIROSLAV KUBÍČEK

jarní cesta do Lichkova

sudetský kraj
zimníky strání se rozevěřely
vystrkují prdýlky bledulí
voda poháněná pstruhy se kutálí
k blatinám blaživých blatouchů
už nikdy žádné todeszettel
pro nikoho žádné lístky na smrt
teď jen betony bunkrů
straší něžné podléšky

do grulichu opět přicházejí
poutníci jako kdysi schubertovi
marianna schieberle mit onkel Willi
všichni jsou vítáni
rozkvétáme

kam

kam jít
víš
už žádné předbíhání
a vybíhání výš
bližní odcházejí stále blíž
lhostejnost nového přerůstá
jak prašivý prach
zaplivaný chodník smyje déšť
co s duší lidí
neživí nemají strach

doprovod hor

nad sváry kotlin
z mraků jak z hořáků
každou chvíli praská
voda vodu vodí
kopce v kopcích bloudí

za horou hora
za vodou voda
a pořád dál
je těžší přidat slova

naděje

do jazyčných lesů
stále víc se vracím
utichá útrapa
na jeleních loučkách
na srstnatém mechu

když se slovo ztratí
sezobou ho ptáci

Miroslav Kubíček

Narodil se 1. 10. 1934 v Dolním Městě u Světlé nad Sázavou, kde žil do dvanácti let, pak se s rodiči přestěhoval na Jesenícko. Žije v Šumperku. Vysočina a Jeseníky jsou výrazné póly, ze kterých se rozbíhá a do kterých se sbíhá Kubíčková tvorba. Po maturitě studoval na vysoké škole v Olomouci obor český jazyk a literaturu. Nejen vliv univ. profesora Oldřicha Králíka, ale přátelství s kolegy a básníky Jiřím Pištorou a Radkem Lošťákem odeznívalo v jeho tvorbě. Od r. 1960 učil na SZTŠ v Šumperku. V roce 1963 mu v nakladatelství Profil v Ostravě vychází

první sbírka básní **Dny sluncí**, uplatňuje se také jako novinář. V roce 1970 ztrácí zaměstnání a odměněn je dvacetiletým zákazem vydávání knih. Po roce 1989 s novou energií vytryskla jeho osvobozená slova v poezii a pohádkách, celkem v deseti knihách a dvou CD. Poslední vydanou sbírkou je **Rod roku** (2005). V nejbližší době mají vyjít **Pradědovy pohádky** a také sbírka **Sladké hořkosti – Hořké sladkosti** (Oftis). V rukopisu zůstávají **Rychlebské báchorky** a soubor **Sudety – Smíření**, reagující básnickým slovem na poválečné události v Lichkově. (Poznámka redakce: Z této doby i oblasti čerpá i náš člen Emil Trojan pro své práce.) Dominujícím prvkem v knihách M. Kubíčka je nejen fantazie, ale také krása naší mateřštiny. Autor je členem výboru ostravské pobočky Obce spisovatelů a členem její centrální organizace.

NA SLOVÍČKO S BÁSNÍŘKOU A PŘEKLADATELKOU VĚROU KOPECKOU

Zúčastnila jste se literárního festivalu Mezinárodní galicyjské literární jeseni (MGLJ) v Polsku. Je to váš první zahraniční festival? Jak se liší od podobných setkání u nás?

Od roku 97 spolupracuji s polskými autory zejména v Nové Rudě a ve Walbřichu, literární večery probíhají po obou stranách hranice a zúčastňují se jich jak Češi, tak Poláci. Mimo to jsem byla v minulém roce pozvána na mezinárodní setkání Básníci bez hranic v Polanici a na II. evropský mítink v Tarnowských Gorách. Galicyjský literární podzim však převyšuje svým rozsahem i dosahem předchozí setkání, patří mezi nejprestižnější literární festivaly v Polsku. Na rozdíl od našich je MGLJ zaměřena z velké části na mladé čtenáře. Po celý týden jsme ve skupinkách vyjížděli na besedy do škol nebo knihoven, absolvovala jsem sedm takových besed, na poslední jsem byla sama bez svých kolegů. Kromě toho jsme se každý večer v jiném městě představili všichni ve společném pořadu uváděném organizátorem festivalu, básníkem Andřejem Grabowským. Jedno z našich společných vystoupení bylo v Krakově na rynku pod sochou Adama Mickiewize. Společných vystoupení se zúčastnili i místní autoři.

Můžete jmenovat některé účastníky festivalu? Známe je?

Festival zahajoval v Napolomicích předseda Varšavského střediska Svazu polských spisovatelů Marek Wawrzkiwicz, mezi účastníky byli mí přátelé Kazimierz Burnat a Lam Quang My, dále Wojciech Kawinski, Stefan Jurkowski, Andrej Gnarowski, Kazimierz Iwosse, žijící v Německu, Magdalena Poczaj, organizátorka Poznaňského literárního festivalu, satirik Lech Konopinski, Krystyna Konecka,

básnířka sonetů, Sejfu Gebru, Etiopan žijící v Polsku, Wojtek Piotrowicz, žijící v Litvě, Jurij Zawgorodnij z Kijeva a řada dalších.

Jak jste zvládala polštinu a prezentovala svoji poezii?

S porozuměním nemám problémy, většinou. Občas se nějaké zrádné slovíčko najde. Horší bylo mluvit. Raději jsem hovořila pomalu česky, občas vkládala polská slovíčka. Polštinu mám jen odposlouchanou, velkým problémem je přízvuk (je na druhé slabice od konce), koncovky. Prezentovala jsem verše, které přeložil Kazimierz Burnat. Někdy je přečetl polský kolega, někdy jsem četla sama. Nejtěžší byla poslední beseda, ale zachránily mě mnohaleté pedagogické zkušenosti. Na čtení jsem „vyvolala“ vždy jednoho z žáků.

Jaké je materiální zajištění festivalu a jak získávají polští literáti prostředky na podobné akce?

Zajištění je nesrovnatelné s našimi. Špičkové ubytování bylo na královském zámku v Nepochomicích nedaleko Krakova, kde bylo zahájení, i v Jasném paláci v Zakopaném, i v Padarevského paláci v Ciežkovicích. Po večerních vystoupeních byly oficiální večeře většinou za přítomnosti představitelů města. Na financování festivalu se podílejí primátoři měst, starostové obcí, kulturní zařízení. Již první den jsme obdrželi sborník, v němž jsou zastoupeni všichni autoři krátkou bibliografií a ukázkou. Ale stejně jako u nás za celým festivalem je nadšení a pracovitost jeho hlavního organizátora Andřeje Grabovského, který s pomocí svých nejbližších vše připravil, získal finance, zajistil besedy, sestavil sborník a na jehož hlavu padaly výtky, pokud jsme někam, výjimečně, nedorazili včas.

Jaké poznatky, postřehy jste si z festivalu odnesla?

Myslím, že nápad přivést autory do škol je velmi užitečný. Víím, že není nový, ale rozhodně takových besed je u nás poskrovnu. Ještě před Galicíjí jsem se rozhodla, že součástí 10. Dnů poezie budou i besedy s dětmi ve školách i předškolních zařízeních, kam bych chtěla pozvat autory poezie pro děti. Festivalu se zúčastnil také Jurij Zawgorodnij z Kijeva. Občas tedy kromě polštiny a češtiny zněl i ukrajinský jazyk, ruský a běloruský, sem tam pomohl slovenský a v Zakopaném i místní nářečí. To prolínání slovanských jazyků bylo úžasné!

Také si všichni a stále víc uvědomujeme, že je potřeba vnést do života krásu, tvořivost, soucítění. Že je třeba hledat poezii, tvořit poezii a naučit mladé lidi vnímat poezii.

Co pokládáte za nejdůležitější, jak se promítne účast na festivalu do vaší tvorby, vašeho života?

Především to bylo krásné setkání s krásnými vnímavými lidmi a moc doufám, že nebylo poslední. Chtěla bych se trochu naučit mluvit polsky, abych dokázala alespoň správně polsky přečíst své verše, chtěla bych přeložit sbírku Andreje Grabovského a Antonína Matuszkiewitze a vydat česky k 10. Dnům poezie sborník z veršů mých přátel.

Děkuji za odpovědi. Milan Dušek.

SKVĚLÁ FANTASY POHÁDKA

Docela nedávno vyšla v OFTISU v Ústí nad Orlicí knížka **Dušana Sedláčka** pod názvem **MODRÝ MEČ**. Je v pevné vazbě, rozsahem 193 stránek a vkusně ji ilustroval Jaromír Palme. Už sdělení pod názvem: *pohádka nejen pro kluky od Rysí řeky* nás vybízí, abychom si vzpomněli na Sedláčkovy předchozí „Indyho příběhy“ (první knížka v témže vydavatelství v roce 2006). Mnozí si vybavíme ty nádherné příběhy hochů z letního tábora. Psal jsem tehdy recenzi na tuto knížku autora, trochu známého z publikovaných povídek v Junáku a dalších časopisů pro mládež, a nešetřil chválou, v příběhu, který napsal, byla atmosféra příběhů pana Foglara, který svými knihami zaujal a ovlivnil několik generací mladých lidí, o tom není pochyb. Podobné kouzlo dobrodružnosti a nenásilného směřování k čestnosti, patřící k tomuto věku, nám připravil i Sedláček, a hlavně – nezůstal u toho, co si přečetl – vykročil vlastní cestou, podobně jako jeho slavný předchůdce se dal inspirovat vlastní dlouholetou činností v mládežnickém hnutí.

Nedlouhý výňatek z připravovaného Modrého meče jsem vyslechl na besedě se čtenáři v rámci říjnového Literárního maratónu, která v roce 2006 proběhla v Městské knihovně v Lanškrouně, v podání tamního dramatického souboru, později jsme ho otiskli v Kruhu (bulletin Východočeského střediska OS v Pardubicích), a myslím, že ne pouze mne naplnil slibným očekáváním, zvláště když se autor netajil skutečností, že ho prověřuje na posluchačích nejpovolanejších, tedy členech svého mládežnického oddílu.

Dušan Sedláček žije v Moravské Třebové, je členem Východočeského střediska OS v Pardubicích, skupiny Orlicko.

Ke knize samotné: Družina, v níž je kouzelník Tim, alchymista Erzin, zlodějka Zul, válečníci Joža s kyjem, dobrácký Biogar s ostrým mečem a mladičký hraničář Kar se svým psem, se potuluje světem, pomáhají vesničanům od oblud, vyhánějí z lesů loupežníky za odměnu, kterou je jídlo a pár zlatých. Pak vyhrají turnaj v sídelním městě o možnost doprovázet králova syna prince Bastiena, který odchází z domova, aby zlomil prokletí a získáním Magického středu odvrátil

zkázu rodné Modré říše. Jejich cesta je plná nástrah v podobě nejrůznějších netvorů a dalších sil Zla.

Modrý meč je skvěle napsaná fantasy pohádka, ve které se neustále něco děje. Autor nepochybně straní mužnosti, čestnosti a spravedlnosti, nepostrádáme napětí, vtip a jemný humor. Pohádka, ale ledacos nám připomíná naši nedalekou minulost a troufám si dodat, že i současnost. Sedláčkova knížka se čte jedním dechem a domnívám se, že zaujme i dospělého čtenáře.

Milan Dušek

Křest Modrého meče v Mohelnici

Mezi slepými je jednooký mrzákem.

Prázdná hrst se časem změní v pěst.

Ti největší podvodníci vždy uniknou spravedlnosti, zato aspoň jejich peníze často končí v rukou justice.

Patricie Holečková

ALINA KULAKOVSKÁ

Čtu, píši, miluji

Čtu.
Učím se číst.
Je to jako když kotě
zvolna učí se příst.

Píši.
Učím se psát.
Je to jako když dítě
s radostí učí se stát.

Miluji.
Učím se ráda mít.
Protože teprve láska
člověka učí žít.

O NOVÝCH KNIHÁCH

K 9. dnům poezie Broumov 2008 připravila **Věra Kopecká** sborník **SLOVO PÁDY** (vydal organizační výbor). Obsahuje poezii polských (v originále) a českých básníků. Sborníky jsou problematické, obvykle strádají nevyrovnaností a rozdílnou poetikou. První je pochopitelné, učení shůry nepadají, v sbornících se setkávají veteráni na bitevním poli poezie s talentovanými, mezi nimiž ovšem může být někdo s maršálskou holí v básnické tornistře. Rozdílnou poetiku lze spatřovat jako klad, zaručuje větší pestrost. Věře Kopecké se zdařil dobrý výběr. (Samozřejmě mohu posuzovat pouze česky psané verše). Zastoupeni jsou Kopecká, Kordíková, Krečmer, Musílek, Vídenský.

Básniřka **Draga Zlatníková** patří k těm, kteří pátrají po věčném kouzlu poezie a snad hledají i inspiraci v poezii zrodilí se mimo české a moravské hory, luhy a lány. Sprízněnou duši našla ve francouzské básniřce Barbaře Y. Flamandové, které je blízká sugestivní poezie neustálého znepokojení nad sociální nespravedlností světa a obdivu ke každému tvůrčímu úsilí.. Řečeno s básniřkou, hledá prameny úzkosti nebo nadějí, sní o nesmrtelné chrpě na neviditelné trhlině. Flamandová píše poezii intelektuální, zamýšlenou a nutící k zamýšlení. Žádné líbivé veršičky. Pokud mohu konstatovat, neznaje originál, Draga Zlatníková odvedla dobrou práci. Sbírkou **ŽIVOT VE VŠECH PODOBÁCH** vydalo nakladatelství Onyx (2008).

Chotěbořský básník **Petr Musílek** navázal na svoje poetické literární kořeny útlou sbírkou **EPIGRAMY** (2008, bez uvedení vydavatele, snad Quo vadis?). Nezatežuje se příliš dodržováním reflexní klasické čtyřveršové formy, dává přednost obsahu. Jsa hluboce znepokojen zálužnostmi světa kolem nás, pokouší se pracovat s ostře satiricky vyhocenou pointou. V paměti čtenáře zajisté uvíznou epigramy Havlíčku Karle, Modernizace, Řešení či Limonádový Joe.

Z Chotěboře pochází i další novinka, pěkně vypravená rozsáhlá povídková kniha **Marty Urbanové MĚSÍČNÍ HORY** (Balt-East 2008). Autorka se nechává inspirovat sportovními motivy a reálnými situacemi, určitě se v jednotlivých postavách někdo pozná (nebo pozná svoje předky či známé), neulpívá však na laciném „sportovním“ povrchu (jak to známe z mnoha velice špatně napsaných knih o známých sportovcích), pokouší se dostat za kulisy dějů, nahlédnout do osudů protagonistů i epizodních postav.

Básníkem, který soustavně věnuje pozornost literatuře pro děti, ale dokáže okouzlit i dospělého čtenáře, je **Luboš Huml**. Půvabné leporelo **KOLEM NAŠÍ ZAHŘÁDKY** vybavil ilustracemi náhodský výtvarník Jaroslav Cita a rozhodně nejsem sám, komu udělalo radost. I drobné zrnko je zrnko, rozhoduje kvalita. Dobrým knížkám pro děti je vlastní svérázné kouzlo jednoduchého a konkrétního nazírání, vedoucího k citlivému vnímání a umožňující rozvinutí fantazie.

Stále ještě někdy slycháváme okřídlené (ale z obecného hlediska nikoli zcela upřímné a už vůbec ne pravdivé), že mládí patří budoucnost. V našich řadách (duchem mladí jsme snad všichni) reprezentuje mládí z šestnáctého roku věku ukrajující **Alina Kulakovská**. Jako přílohu k básnickému sborníku „16“ připravilo Vč. středisko OS její útlou prvotinu **MŮJ SVĚT**, soubor sympatických básnických i prozaických pokusů. V básničce Banální tréma píše //slunce usmívá se neustále//. Kéž by... Žel, ve skutečnosti tomu tak není. Zejména v náročném krajině umění. Přejme Alině hodně zdaru a trpělivosti do dalšího literárního působení, schopnost překousnout nezdary, a brzké poznání, že literatura je tvrdý chlebiček, tak trochu řehole, třebaže na rozdíl od jiných řeholí účelná, smysluplná a naplňující. Aby jí nezůstal jen krásný sen (nepřesně cituji závěr téže básně). Velice rád bych zase někdy napsal pár řádků o její další knížce.

František Uher

Návštěvníci slavnostního otevření koutku knih východočeských autorů v knihkupectví Hélios v Pardubicích 1. října.

Hosté (zleva) Vladimír Křivánek, předseda Obce spisovatelů, Mária Bátorová, predsedkyně slovenského PEN klubu, Jiří Dědeček, předseda českého PEN klubu, pan Razkazov, majitel knihkupectví Hélios a Marcella Marboe, predsedkyně VČ střediska.

IV. Východočeský Umělecký maratón

I v letošním roce uspořádalo Východočeské středisko Obce spisovatelů (dále jen VČSOS) během měsíce září a října 4. ročník Východočeského uměleckého maratónu. Pokračovalo tak v tradici započaté v roce 2005, tentokrát s novým názvem, který lépe vystihuje rozsah a pestrost programů. Původní název „literární maratón“ a později „literárně dramatický maratón“ byl nahrazen názvem „maratón umělecký“.

V rámci prologu započatého v měsíci září bylo realizováno 5 hlavních akcí. Množství dílčích aktivit – besed, autorských čtení a prezentací - probíhalo zejména během Polabského knižního veletrhu v Lysé nad Labem.

Novinkou letošního ročníku bylo otevření 2 prodejních koutků východočeských autorů, a to v náhodském Knihkupectví Horová a Maur a v Pardubicích. Slavnostní otevření pardubického koutku v Knihkupectví HELIOS na Pernštýnském náměstí, které se těšilo pozornosti veřejnosti, pokračovalo oficiálním zahájením 4. Východočeského uměleckého maratónu v historickém sále Magistrátu města Pardubice. Pod záštitou pana primátora Jaroslava Demla se podařilo uskutečnit akci na vysoké úrovni v příjemném prostředí. Kromě významných představitelů mnoha institucí se zahájení účastnila například i Mária Bátoryová, předsedkyně slovenského PENu s dalšími slovenskými hosty, dále předseda ústřední Obce spisovatelů Vladimír Křivánek a mnozí další vzácní hosté. Pozornost na sebe strhl Jiří Dědeček, který se zasloužil o hudební vstupy. Součástí programu byl i literárně-výtvarný salón, kde přítomní měli možnost vyhrát umělecká literární a výtvarná díla členů VČSOS.

Vyjmenovat jednotlivě všechny akce, místa a účinkující, kteří se zasloužili o jejich zdárný průběh, by přinejmenším představovalo vypsát názvy 45 různorodých kulturních aktivit, 25 měst a nejméně 85 jmen účinkujících, a to jak literátů, básníků, výtvarníků, tak i hudebníků. Pro přehlednost uvádíme pouze shrnutí jednotlivých programů v rámci oblastí a sekcí VČSOS.

Oblast Pardubice

Pod vedením paní Hany Cihlové bylo uskutečněno 29 hlavních akcí, na kterých se aktivně podílelo 77 účinkujících, převážně z řad VČSOS. Rozsáhlá aktivita, na které se organizačně podílela naše členka Věra Kopecká, proběhla v Broumově v rámci Dnů poezie. Zde se sešlo 18 autorů z Polska a 28 českých autorů. Toto setkání směřovalo k vylepšení dorozumivacích schopností, vytváření přátelské a tvůrčí atmosféry a k prohlubování zájmu veřejnosti o kulturní život.

Program pardubické oblasti byl orientován zejména na autorská čtení, přednášky a besedy se zaměřením jednak na dětské čtenáře, tak i na dospělé. Některé z akcí byly uspořádány ve spolupráci s výtvarnou sekcí, mnohé byly doplněny

i kvalitním hudebním doprovodem. S velkou pozorností se setkala čtení z textů židovských autorů a jejich přátel v chederu židovského hřbitova Pardubicích.

Nepočítáme-li návštěvníky dílčích akcí v rámci knižních veletrhů a Dnů poezie v Broumově, návštěvnost aktivit pořádaných touto oblastí byla přibližně **670 diváků** a posluchačů.

Oblast Orlicko

Oblast Orlicko, kterou vede Milan Dušek, se po dobrých zkušenostech z loňska orientovala zejména na knihovny. Ovšem nebyla to jediná místa setkávání autorů se čtenáři. 17ti setkání, autorských čtení a besed se zúčastnilo **650** dospělých a dětských čtenářů. Ze skupiny Orlicko se na akcích podílelo 13 členů VČSOS včetně 2 členů výtvarné sekce a 2 členů klubu. V rámci besed v knihovnách byly uspořádány prodejní výstavy knížek našich autorů vydaných OFTISem v Ústí nad Orlicí, TG-tiskem Lanškroun a dalšími nakladatelstvími, během kterých se prodalo 140 knížek. V závěru setkání byly vylosovány knížky, které zdarma věnovalo vydavatelství OFTIS a přítomní autoři. Mnozí z návštěvníků měli možnost se seznámit i s bulletinem, který zejména díky obětavé pomoci Milana Duška a Jiřího Faltuse vydává VČSOS.

Oblast Vysočina

V oblasti Vysočina, která je v počtu členů v rámci celého VČSOS nejmenší, byly pod vedením pana Františka Uhra uspořádány 4 hlavní akce, z toho jedna v Praze. Další proběhly v rámci Podzimního knižního veletrhu v Havlíčkově Brodě, kde byly prodávány knihy některých našich autorů a kde probíhala autorská čtení. Nepočítáme-li návštěvníky veletrhu, měli členové této oblasti možnost prezentovat svoji činnost před **130** účastníky jednotlivých akcí.

Sekce začínajících autorů

Tato sekce, která sdružuje zejména mladé autory, uspořádala v historickém sále Evropského spolkového domu v Pardubicích autorské čtení začínajících literátů. Zde za kytarového doprovodu prezentovalo své práce 5 našich nadějných autorů. Vystoupení, během kterých byly prezentovány básně a prozaické práce, byla pro začínající autory inspirující a motivující. Setkala se s příznivým ohlasem u **25** návštěvníků.

Výtvarná sekce

Výtvarná sekce pod vedením Pavlín Vrbáčkové uspořádala 6 hlavních akcí. Výstavy soch, grafik a obrazů spojené s hudebním doprovodem a autorskými čteními členů různých oblastí působících v rámci VČSOS probíhaly v Letovicích,

Pardubicích, Lázních Bohdaneč a v Přelouči. Všechny akce byly navštíveny velkým počtem spokojených diváků.

Dramatická sekce

Tato sekce, kterou řídí Josef B. Kraus, uspořádala v literární kavárně Divadlo 29 v Pardubicích autorské čtení J. B. Krause. Na jeho zdárném průběhu se podíleli 4 členové studia AGNES.

Křest sborníku 16 východočeských básníků

Významnou akcí letošního Uměleckého maratónu byl křest sborníku 16 východočeských básníků spojený s vernisáží a s prezentací prvotiny Aliny Kulakovské. Setkání básníků, literátů i výtvarníků VČSOS, představitelů institucí a dalších hostů proběhlo v důstojném prostředí historického sálu záložny v Přelouči. Díky výborné organizaci i profesionálnímu moderátorskému výkonu předsedkyně VČSOS Marcelly Marboe a Jiřího Hrabince odcházel návštěvníci obohaceni o příjemný kulturní zážitek.

V porovnání s minulými ročníky lze konstatovat, že úroveň maratónu má stoupající tendenci, a to jak v počtu akcí, tak i v pestrosti a návštěvnosti. Převážná většina aktivit měla velmi vysokou úroveň. Oproti 7 městům, ve kterých v prvním roce probíhal první ročník, jsme letos uspořádali akce ve 25 městech. Oslovili jsme přinejmenším 2 000 příznivců kulturního života. Byla to příležitost pro důstojnou prezentaci činnosti VČSOS, kterou jsme díky hodnotnému programu a pozornosti médií plně využili.

-itaj-

Část účastníků slavnostního zahájení.

Slavnostní zahájení IV. uměleckého maratónu v historickém sále Magistrátu Pardubice. Zleva: Jiří Dědeček, Vladimír Křivánek, Mária Bátorová, Marcella Marboe a primátor Jaroslav Deml.

O podpalování

(Východočeský podzimní umělecký maratón)

Východočeský podzimní umělecký maratón. Co to vlastně je?

Lapidárně řečeno, jde o dlouhodobou, opakující se uměleckou akci Východočeského střediska Obce spisovatelů, která každoročně v podzimních měsících, za účasti desítek měst, probíhá na území regionu. Jde o řadu besed, čtení, přednášek, křtů knih, dramatických představení, literárně hudebních pásem a vernisáží, které pro veřejnost pořádá více jak sto obětavých umělců, členů Vč. střediska OS.

Mohla bych hovořit suchými čísly o počtu akcí, počtu aktérů, diváků a posluchačů, o počtu měst, škol, knihoven, sponzorů a politiků, kteří se zapojili. Tato čísla jsou sice udivující, možná i zajímavá a důležitá, jenže maratón byl zorganizován ještě pro něco hlubšího, než je holedbání se matematikou, případně napsání přílohy k výroční zprávě.

Všichni dobře známe efekt laviny. Stačí vrhnout kamínek! Všichni také víme, že nelze jediným rázem osvětit celou společnost, ale že lze pro více světla alespoň

zapálit pochodeň. Kdoví, jestli se pak nepřidají další „světloňoši“, jestli se nám nepodaří strhnout další kamínky...

Tak přesně o tomhle naše úsilí je. O tom podpalování. O poselství, které Ti, kdo se k nám průběžně přidávají, roznášejí dál.

Je obecně známé, že se naše společnost nenachází právě v neoptimálnějším kulturně-etickém stavu. Žebříček hodnot – zejména těch morálních – se chaoticky mění, schopnost empatie mizí, stejně jako je stále méně zřetelná hranice mezi dobrem a zlem. Lidé bez přemýšlení podléhají konzumentskému způsobu života, okorávají, zpovrchňují. Nekomerční kultura pokulhává daleko za komercí, bulvárních lákadel a virtuálních ohlupovadel přibývá, vztah k přírodě a životnímu prostředí je utilitární, stejně jako mezilidské vztahy. Vnímání nekomerční kultury a četba nekomerčních knih se stává výsadou hrstičky zarytých intelektuálů, jakkoli dobře víme, že čtenářství úzce souvisí s kvalitou života – a ne pouze jednotlivce, ale celé společnosti.

A tak, abychom alespoň maličko pomohli, vymysleli jsme tuto hru „na lavinu“, „na světloňoše“, hru na „pošli to dál“ - není důležité, jak si kdo naši aktivitu nazve. Jejím nejzákladnějším smyslem je pomáhat. Pomáhat lidem – a zejména pak dětem – hledat vlastní kvalitní cestu složitým životem, který žijeme. A také splétat záchrannou síť vztahů, pomáhat hledat pěšinky člověka k člověku, protože co jiného než pevné a čestné vztahy má na vratkém laně života opravdu cenu?

Tak i o tomhle je Východočeský podzimní umělecký maratón. O přátelství: Se střediskem jsme začínali „my tři kamarádi“ (Macháček, Musílek, Marboe), ale jen krátce... Všichni jsme totiž měli řadu přátel, kterým se naše myšlenka líbila. A tak se přidali další literáti, přidali se umělci dramatictí, posléze umělci výtvarní, hudebníci, přidaly se školy, knihovny, města a světe div se! I osvětlení politikové a sponzoři. A tak se stalo, že na zahájení letošního, již 4. ročníku maratónu, se sešli nejen „staří známí“, ale přijeli i naši přátelé ze Slovenska, (členové Spolku slovenských spisovatelů PaedDr. Janka Borgulová, Paed.Dr. Dušan Jarina a banskobystrické knihovnice Mgr. Katarína Šmelková a Marcela Skruteková). Dokonce dojeli i krajané žijící za oceánem. A nejen to: Pozvání přijali též čelní představitelé nejvýznamnějších českých a slovenských spisovatelských organizací – profesor Vladimír Křivánek, předseda české Obce spisovatelů, Jiří Dědeček, prezident českého PEN klubu a profesorka Mária Bátorová, prezidentka PEN klubu slovenského. A světe div se ještě víc, nejenže se zahájení maratónu, konané v pohostinné náručí pardubické Radnice za vlídné asistence pana primátora Ing. Jaroslava Demla úžasně vydařilo. Ono se úžasně vydařilo i otevření Koutku knih východočeských autorů v knihkupectví Hélios, (druhý byl otevřen v náhodském Knihkupectví Horová a Maur) o které se obětavě postaral pan Jiří Razskazov.

A světe div se nejvíce, oni dokonce přišli trošičku poreferovat - ne o sportu nebo politice, ale o kultuře(!) - i zástupci tištěných médií a televize.

Vyjmenovat jednotlivě všechny akce, místa a členy střediska, kteří se zasloužili o zdárný průběh maratónu by představovalo vypsat na padesát různorodých kulturních aktivit v pětadvaceti městech (nejen) Východních Čech a pochválit ke stovce účinkujících. A tak si dovolím připomenout jen několik akcí, které skutečně stojí za pozornost:

Věra Kopecká a její Dny poezie v Broumově. Osmnáct autorů polských, dvacet osm českých. Poezie, poezie, poezie a atmosféra? Víc než přátelská.

Anebo Josefem B. Krausem organizované čtení textů židovských autorů v chederu židovského hřbitova v Pardubicích. Zázitek!

Lanškroun Jiřího Faltuse a Milana Duška. Interpretace textů profesionálními interprety místního divadla. Prodej knih nakladatelství Ofitis Ústí nad Orlicí a TG-tisku Lanškroun, literární salón spojený s knižními dary divákům, prezentace bulletinu Kruh a hlavně účast představitelů města.

Anebo Vondrákovy večery „U notáře v Havlíčkově Brodě a Jiráskovy v čajovně Luna v Chrudimi, Musílkova Vysočina. Úžasné Chvojkovy Nasavrky! Začínající autoři Hanky Cihlové - a dlouhá řada dalších literárních, výtvarných, hudebních i dramatických pořadů.

Přelouč 24.11.08. K Záložně se trousí hloučky lidí. Proč?

Přelouč se přidala k „světloňošům“. Co si pod tím máte představit? Že má toto město osvícenou paní starostku – a vlastně celé zastupitelstvo. Proto jsme se rozhodli uspořádat zde křest sborníku Šestnáct východočeských básníků.

A tak se stalo, že do Přelouče přijelo několik desítek umělců z celých Východních Čech. Knihu křtila paní starostka Irena Burešová a editor sborníku Doc. PhDr. Jiří Hrabinec, Csc. Křest byl spojen nejen s autentickým čtením zúčastněných autorů, nejen s prezentací prvního dílka místní studentky A. Kulakovské a jejími hudebními vstupy, nejen s autogramiádou a s vernisáží obrazů Jitky Macákové a místní malířky Jarmily Jiravové, která sborník ilustrovala, ale aby si diváci a posluchači mohli i něco hmatatelného odnést domů - též s prodejní výstavkou knih východočeských autorů, ve které se svým spoluobčanům poprvé představila i telčická autorka knih pro děti – J. Paštková.

A na závěr si nemohu odpustit podělit se o své hluboké zážitky z výjezdů: Praha, Lysá nad Labem, ale hlavně Morava. Blansko a Černá Hora. Akce (besedy a čtení pro děti a jejich rodiče), probíhaly v knihovnách, natáčela je regionální televize a to, jak paní knihovnice a paní učitelky ze škol měly děti na konkrétní literární produkci připravené, bylo až neuvěřitelné. A ještě neuvěřitelnější bylo

to, že nejen naše, české děti, ale i děti mongolské, které v tamních školách tvoří početnou menšinu. Vážené kolegyně, klobouk dolů!

Umělecký podzim ve Východních Čechách byl pro všechny organizátory Východočeského střediska Obce spisovatelů skutečně náročný, ale věříme, že byli spokojeni nejen naši hosté, kteří se zúčastnili zahájení, ale i návštěvníci všech našich akcí na celém území regionu. A jsme velmi spokojeni i my, pořadatelé.

Naše kulturní akce shlédly, naše čtení z dobrých literárních předloh slyšely nejen stovky dospělých, ale především stovky dětí, desítky knihovnic a paní učitelky ve školách. A to je pro nás devíza nejcennější. Protože právě dobré paní učitelky a dobré paní knihovnice, to jsou přesně ty čarodějky, které vnímavě dokáží vstřebat viděné a slyšené, tvůrčím způsobem vklad přetavit – a pak skočit na čarodějnická košťata své fantazie a úrodně rozsévat naše poselství dál. Nezištně roznášet oheň našich pochodní a řekněte, co si tvůrčí umělec může přát víc?

Za Vč. středisko OS

Mgr. Marcella Marboe

ZAZNAMENÁVÁME - KOMENTUJEME

* **SEVEROČESKÝ KLUB SPISOVATELŮ V ÚSTÍ NAD LABEM** se ustavil zcela spontánně, původně ještě za účasti autorů z Liberecka, v roce 1990 se přihlásil k programu vznikající Obce spisovatelů; liberečtí autoři později založili vlastní pobočku. Bohužel se nepodařilo zachránit existenci Severočeského nakladatelství, přestože zástupci klubu předložili zřizovateli podrobně vypracovaný projekt.

Že kultura je věcí kulturnosti těch, kdo o její podpoře rozhodují, ukázalo se, když se klub podílel na obnovení Dialogu. Časopis, založený v předvečer Pražského jara a po okupaci zrušený, tehdy vedl Emil Juliš a Vladimír Vokolek a stal se objevem. Také v roce 1991 kolem sebe soustředil nejen spisovatele a básníky, ale i publicisty a vědce, kteří přinášeli neskreslený pohled na problémy kraje. Pro svou kritičnost se Dialog „znelíbil“ a byl nucen vyměnit vydavatele, až zanikl. K jeho odkazu se hlásí duchovské nakladatelství Kapucín, vedené členy klubu. Vznikl tam drobný časopis Sluneční koróna, který už 5 let vychází jako příloha Nových ústeckých přehledů – když se na další číslo sejdou peníze.

K výraznějším aktivitám klubu patří pořádání Dnů lužickosrbské literatury ve Varnsdorfu. Klub vydal řadu antologií a almanachů svých členů a přátel z jiných poboček, spolupracuje s knihovnami v kraji, pořádá veřejné čtení a besedy, jeho členové se prezentují novými knížkami, tisknou časopisecky. Jistou nevýhodou je, že autoři jsou rozeseti po celém kraji, v publicistické činnosti to naopak přináší autentický pohled na místní problémy.

Klub má vlastní právní subjektivitu, v současné době sdružuje 40 autorů, 12 z nich má individuální členství v Obci spisovatelů. Předsedou klubu je od začátku volen Ladislav Muška. (Byl hostem Kruhu č. 3 povídkou Infarkt a v Kruhu č. 12 představoval almanach Odlesky z řeky poezie, který vydal Severočeský klub spisovatelů v Ústí nad Labem – poznámka redakce).

(lmš)

* DALŠÍ KNIHY VYDANÉ ČLENY V ROCE 2008

O dracích a menhirech – Roman Troják – pohádková próza s ilustracemi Jaromíra Palme ve vydavatelství OFTIS v Ústí nad Orlicí.

Maniak v černé kukle – Milan Dušek – krimi povídky NAVA Plzeň.

Panel nebe – Ivo Harák – básnická sbírka s ilustracemi Radka Frydricha jako příloha Psího vína č. 44.

MLčící poušť – Sinnuhet Zaki (pseudonym Františka Uhra) – detektivka v Akcentu Třebíč.

Měsíční hory – Marta Urbanová – povídky v Balt East Praha.

Modrý meč – Dušan Sedláček – fantasy pohádka ve vydavatelství OFTIS v Ústí nad Orlicí ilustroval Jaromír Palme.

Medonosky – Marta Urbanová – povídky v Balt East Praha.

Večerní povídačky v Záměli, aneb dobytí hradu Potštejna – Josef Lukášek – pohádková próza s ilustracemi Jarmily Haldové ve vydavatelství Ofitís Ústí nad Orlicí.

Kolem naší zahrádky – Luboš Huml – lepoprelo pro děti předškolního věku s ilustracemi Jaroslava City ve vydavatelství Duha Press Blansko.

Soukromá živnost (vdechy a výdechy) – Jiří Faltus – básnická sbírka v Ofitisu Ústí nad Orlicí

„16“ - šestnáct východočeských básníků – sborník poezie členů Východočeského střediska OS v Pardubicích: Jana Bednářová, Jiří Faltus, Jiří Hrabinec, Blanka Hrdinová, Petr Chvojka, Věra Kopecká, Alena Kordíková, Josef Krečmer, Marcella Marboe, Petr Musílek, František Uher, Marta Urbanová, Martin Videnský, Miloš Vodička, Ladislav Vondrák, Jiří Zdeněk) – s ilustracemi Jarmily Jiravové.

Můj svět – Alina Kulakovská – poezie a próza, vydalo Vč. středisko OS jako přílohu ke sborníku „16“.

Vyhnanec s křídly – Lukáš Vařečka – básnická sbírka s ilustracemi Terezy Silonové v nakladatelství Pavel Mervart Červený Kostelec.

Šeptá slyšík slyšící – Jiří Faltus – verše pro děti s ilustracemi Lucie Kubínové v nakladatelství ALFA-OMEGA Dobřejšovice.

Utkvělý podzim – František Uher – básnická sbírka s ilustracemi Věry Martinkové v nakladatelství ALFA-OMEGA Dobřejšovice.

Románový cyklus Jiřího Kratochvíla a jeho místo v kontextu současné české prózy – Blanka Kostřicová, literárněvědná stať v Periplum, družstvo nakladatelů Olomouc. Kniha byla prezentována na veletrhu Libri 2008 v Olomouci, kde měla autorka i besedu.

* **UPOZORNĚNÍ ČLENŮM!** Do přehledu knih nezasílejte jednotlivé literární práce zveřejněné ve sborníku, almanachu, časopisu, novinách – jde pouze o samostatné knihy.

* **VŠEM BÁSNÍKŮM!**

Literární sdružení Vzдорospolek vyhlašuje soutěž O českou báseň roku 2009

ŠESTÝ ROČNÍK (uzávěrka sběru básní je na konci ledna 2009!)

Vzácní veršotepci! Pro vás všechny, kdo pokoušíte básnickou Múzu, připravujeme rok co rok nevšední sbírku básní s názvem **Pár střípků**. Nechcete-li si nechat ujít příležitost ke zviditelnění své tvorby v ročence obohacené soutěží, pošlete v jazyce českém nanejvýš čtyři díla ročně, **doposud nikde nezveřejněná (včetně internetu – osobní, literární stránky, apod.)** v provedení a námětu naprosto volném.

Jak jste si jistě stačili všimnout, tak básnictví nepatří mezi slovesný obor, jenž by dovedl přilákat více čtenářů. A proto je od prvopočátku (2003) naším cílem vzbudit u lidí větší přízeň k tomuto nejvyššímu slovesnému umění. Jak? **Aby širší veřejnost měla pohnutku nahlédnout do sborníku s vašimi verši, udělujeme jí právo hlasovat.** Během téměř celého roku lidé prostě a jednoduše vypíší na příložený hlasovací lístek až pět básní, které je z ročenky osloví. Pro zajištění nestrannosti čtenářů při hlasování samozřejmě neotiskujeme jména básníků; to až zpětně v následujícím ročníku. Původce tohoto díla, které na veřejnost zapůsobí nejvíce, získá od nás putovní **Stříbrnou bulu**, na jejímž podstavci bude na stříbrném štítku vyryto jeho jméno a název básně. Toť rovina **VEŘEJNÁ**.

Ročenka samo sebou není nafukovací, vše se do ní nevejde. Obrátili jsme se proto na společnosti či úřady básnictvím se zabývající, aby vyčlenily své odborníky, kteří by nezávisle a samostatně oznámkovali v tzv. **březnovém předkole** vámi přihlášenou tvorbu – rovněž bez uvedení jmen původců. Na jejich podkladě se básně rozdělí na dva soubory: více a méně úspěšné. Ty více úspěšné dojdou k otištění. Krom toho vplyne z jejich práce podrobné umístění všech básní, čili i ta pomyslně nejlepší z odborného hlediska. Její tvůrce dostane od nás putovní **Zlatou bulu** a též na jejím podstavci ulpí zlatý štítek s jeho jménem i názvem básně. Toť rovina **ODBORNÁ**.

Po skončení hlasování čtenářů se **vždy poslední dubnovou sobotu od druhé hodiny odpolední slavnostně odhalují soutěžní výsledky, které nikdo nebude dopředu znát. Skutečně nikdo. Ani vítězové.** Aby soutěž byla napínavá pro všechny básníky až do konce, **je zapotřebí osobní či zastupující účasti. Šestý ročník se ukončí 24. dubna 2010 v divadelním sále novorenesanční Občanské záložny města Přelouče.**

Svou tvorbu s udáním své adresy, telefonu a ročníku narození, neb básnické klání je rozděleno do dvou skupin – do 30 a nad 30 let, pošlete nejpozději do konce ledna 2009 na: vzдорospolek@centrum.cz (předmět Stříbrná bula). Nemáte-li možnost přes „sít“ /internet), pak básně zasílejte strojopisem v jednom vyhotovení na: Literární sdružení Vzдорospolek, Lovčice 9, pošta Čáslav 286 01, heslo Stříbrná bula. Další podrobnosti naleznete na našich stránkách: <http://vzдорospolek.wz.cz>.

* 9. DNY POEZIE BROUMOV 2008.

Od pátku 3.10. do neděle 5.10. byl Broumov a jeho blízké okolí dějištěm 9. Dnů poezie, které se konaly v rámci IV. Uměleckého maratónu Východočeského střediska Obce spisovatelů. Sešla se dobrá čtyřicítka českých a polských básníků (Věra Kopecká, Alena Kordíková, Petr Musílek, Kazimierz Burnat, Antoni Matuszkiewicz, Andrej Nižewski a další). Oficiální program byl zahájen v pátek v 17. hod. podvečerem plným poezie – pořadem z veršů zúčastněných autorů. Byl přístupný veřejnosti a konal se v kreslírně klášterního gymnázia. Poté se autoři přesunuli do Křinic na letiště místního aeroklubu, které se stalo jejich hostitelem až do neděle. Zde se básnířky a básníci měli možnost zúčastnit několika tvůrčích dílen v rámci kterých se pokoušeli o nonsensovou poezii a poezii pro děti, seznámili se se sonetem v současné české a polské poezii a „zplodili“ pár překladů. Sobotní večer byl věnován interpretaci poezie a individuálnímu přednesu, v neděli dopoledne byl program zakončen a autoři se rozjeli ke svým domovům. Domnívám se, že mohu za sebe i za ostatní účastníky říci, že to byl velice příjemně strávený víkend. Čas, kdy jsme byli oproštěni od starostí všedních dnů, ty na sebe vzali pořadatelé, především Věra Kopecká, pozorná hostitelka, organizátorka a kamarádka, která si zaslouží obdiv a veliké **PODĚKOVÁNÍ.**

Martin Vídenský

* **DOCELA NEDÁVNO** vyšel v nakladatelství ALFA-OMEGA v Dobřejovicích PRAHA-východ básnický almanach 2008. Svými verši jsou zde zastoupeni i Jiří Faltus a František Uher, členové Východočeského střediska OS v Pardubicích. Nakladatelství ALFA-OMEGA patří mezi nejstarší soukromá nakladatelství v České republice, vzniklo už v roce 1991 a začalo básnickou sbírkou Jana Skácela. Od počátku se věnuje především vydávání poezie, od roku 2002 vydává

i beletrii, vzpomínkovou a detektivní literaturu, knížky pro děti a odbornou literaturu. Všechny vydané knihy jsou prvotiny nebo prvním či přepracovaným vydáním dalších knih a vycházejí ve velké míře v částečně bibliofilské úpravě – podepsané autory a výtvarníky. Kontakty: alfa-omega@volny.cz a <http://www.alfa-omega-cz.com>.

* **VALNÁ HROMADA OBCE SPISOVATELŮ** se konala 15. listopadu v Praze-Břevnově v sále restaurace Na Kajetánce. Zahájil ji současný předseda Rady OS Vladimír Křivánek, který po schválení programu, volbě komisí (mandátové, návrhové a volební) přednesl zprávu o činnosti Rady OS. Následovala zpráva revizní komise, výroční zpráva Nadačního fondu OS, představení kandidátů do Rady a Revizní komise, vystoupení hostů, tajná volba Rady OS a revizní komise, diskuse (z Vč. střediska vystoupili Marcella Marboe a Petr Musílek), vyhlášení výsledků voleb, usnesení XIV. Valné hromady OS. Na kandidátce byla naše předsedkyně Marcella Marboe a náš člen Petr Poslední. Členkou Rady se stala Marcella Marboe. Na následném prvním zasedání Rady byl zvolen předsedou znovu Vladimír Křivánek.

* **KDO JE KDO v Obci spisovatelů** je publikace obsahující údaje o členech OS do doby její uzávěrky, které tito o sobě poskytli a v závěru jmenný seznam, vyšla při příležitosti Valné hromady OS. Je si ji možné objednat: obecspis@volny.cz nebo www.obecspisovatelu.cz.

* **Na zámku v Nasavrkách** se 3. 8. konalo autorské čtení Jana Stejskala z knihy „Poklady z Železných hor“. Písně z Chrudimska a Nasavrcka zpívala Jana Havlová za klavírního doprovodu Martina Profouse (oba učitelé ZUŠ Chrudim). Akce se setkala s dobrým ohlasem, zúčastnilo se 45 posluchačů.

* **Jan Stejskal byl při Městských slavnostech v Chrudimi** 6. 9. oceněn 1. cenou v seniorské literární soutěži „Poklady královských věnných měst“, kterou každoročně vyhláší Centrum sociálních služeb v Chrudimi, v kategorii próza za esej s názvem „Ve znamení osmiček“.

OBSAH:

J. Macáková: Ilustrace Hadí oko	1
M. Dušek: Na slovíčko s výtvarnicí Janou Macákovou	2
V. Kopecká: Smích, Slyšíš ..., Ach.....	3
F. Uher: Široký prostor.....	3
J. Kratochvíl: Varhany	4
Z. Jirásek: Boží mlýny	5
F. Uher: Problematická kniha	18
M. Richter: Opojně zvony, Vlaštovky	19
D. Zápalková: Milan Richter, člověk se vzácnou duší (přetisknuto).....	19
J. Ragula: Touhy	21
J. Krečmer: Husy.....	24
H. Cihlová: O pardubický pramínek 2008	24
T. Štěpánová: Hvězdné nebe nade mnou.....	25
V. Dvořáčková: Hvězdné nebe nade mnou	26
H. Valúchová: Hvězdné nebe nade mnou?	29
V. Kyclová: Každý má své nebe	30
L. Vondrák: Mozky Ty a další	32
F. Uher: Je správné najít svou cestu	32
J. Jonáš: Gothard	33
F. Uher: Nést své jméno	39
M. Urbanová: Anděl smrti	40
F. Uher: Rostlo stranou	43
I. Harák: Krátké lyrické prózy.....	44
F. Uher: Obloukem k vyzrálé poezii.....	47
H. Hrabincová: Znamení štíra	48
M. Dušek: Nevšední krimi	50
D. Sedláček: Eganodor aneb rytíři Modrého meče	51
E. Trojan: Partyzánské soudy	55
HOST KRUHU: Miroslav Kubiček: jarní cesta do lichkova, kam, doprovod hor, naděje	58
M. Dušek: Na slovíčko s básnířkou a překladatelkou Věrou Kopeckou.....	60
M. Dušek: Skvělá fantasy pohádka.....	62
A. Kulakovská: Čtu, píši, miluji	64
F. Uher: O nových knihách	64

I. Tajovská: IV. umělecký maratón Vč. střediska OS v Pardubicích	66
M. Marboe: O podpalování	66
Redakce: Zaznamenáváme – komentujeme.....	73
P. Holečková: Aforismy.....	23, 33, 39, 47, 54, 63
M. Dušek-junior: Fotografie	

KRUH, bulletin Východočeského střediska Obce spisovatelů Pardubice

Ročník V – číslo 14 – leden 2009

Odpovědní redaktoři: Jiří Faltus, Milan Dušek

Obálka: Jiří Hrabinec

Vytiskl: OFTIS s. r. o. v Ústí nad Orlicí

Příspěvky do Kruhu 15 zasílejte:

Milan Dušek – Macharova 828, 564 01 Žamberk (proza a publicistika)

e-mail: miloslavdusek@tiscali.cz

Jiří Faltus – Zborovská 221, 563 01 Lanškroun (poezie)

e-mail: faltus.jiri@centrum.cz

Uzávěrka příspěvků: konec února 2009

Zveřejněné práce nejsou upravovány a vyjadřují pouze vlastní názor autorů.

Toto číslo vyšlo za přispění Krajského úřadu v Hradci Králové.